

MATICA

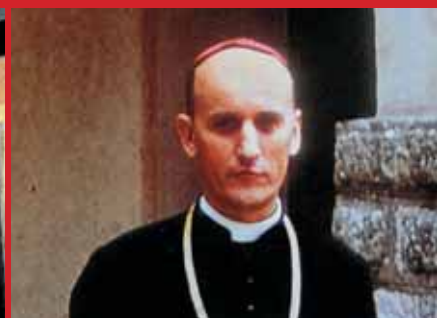
Jubilarni riječki karneval sveopća maškaradna euforija

Zimska škola folklor

Godina u znaku Ivana Vučetića

Stepinac pripada baštini čovječanstva

ISSN 1330-2140

9 771330 214009

Evo me ponovo, nakon višemjesečnog bolovanja, za uredničkim stolom gdje me dočekala hrpa vaših pisama (elektroničkih i drugih). Odmah se zahvaljujem na mišljenjima, pohvalama, ponekom kritikom ali i prijedlozima iz kojih isčitavam koliko vam

je stalo do ovog našeg mosta zajedništva, naše Matice. Zahvaljujući izvanrednoj uredničkoj ekipi list je ostao na uobičajenoj, visokoj razini kvalitete, a ja sam i dalje nastavio pisati ove uvodnike iz kojih možete pratiti susus zbivanja u Hrvatskoj i u HMI. U tome smislu svakako najprije treba žaželjati dobrodošlicu novoj ravnateljici ove ustanove gđi Daniri Bilić. U ovome broju donosimo kratki prilog na tu temu, a nadam se da ćemo za idući broj pripremiti iscrpni razgovor s ravnateljicom. Sada već bivša ravnateljica prof. Katarina Fuček otišla je na vrlo odgovornu i zahtjevnu dužnost predstojnice ureda premijera RH dr. Ive Sanadera.

A o zahtjevnim vremenima u Lijepoj našoj mislim da i sami dovoljno znate, zahvaljujući svakim danom sve modernijim sredstvima globalne komunikacije i informatike, od Interneta do satelitskih programa.

No s druge strane, kao što se i vidi iz nekoliko priloga u Matici na temu gospodarstva, u Hrvatskoj ima dosta ljudi koji su spremni krenuti u nove poduhvate i svojim radom i znanjem dokazati da se može kad se hoće. Naročito se to primjećuje u zadnje vrijeme u poljoprivredi, gdje su vladina obećanja o jakim poticajima i općenito investicijama u selo i agrar potaknula zanimanje, pogotovo mladih, za povratak ili ostanak na selu.

Mislim da ne treba naglašavati da je ovaj broj Matice, kao i uvijek, ispunjen nizom kvalitetnih i zanimljivih priloga iz Hrvatske i svijeta. No svakako treba naglasiti poseban dar koji stiže uz časopis a to je DVD "Heroji Vukovara". Na ovaj se način i HMI priključila onima koji nastoje da se istina o Domovinskom ratu, a posebno o njegovom simbolu, herojskom Vukovaru, proširi diljem svijeta i sačuva za sadašnje i buduće generacije. Pred nekoliko mjeseci donijeli smo razgovor sa sada nažalost pokojnim vukovarskim herojem Markom Babićem, jednim od idejnih začetnika i producenata ovog projekta, a u ovom broju razgovaramo sa drugim producentom i scenaristom Dominikom Galićem.

Do našeg idućeg mjesečnog susreta na ovoj stranici želim vam svega dobroga, a najviše zdravlja.

Urednik

Here I am again, after several months on sick leave, at the editorial desk where I was awaited by a pile of your letters (electronic and other). First off I would like to thank you all for your views, congratulations, criticisms and suggestions from which I read your great interest in our bridge of unity, our *Matica*. Thanks to an extraordinary editorial staff the magazine has remained at its customary high level of quality, and I have continued to write these forewords from which you can follow the crux of events in Croatia and at the CHF. In that respect I should certainly first of all wish a warm welcome to our new director Mrs Danira Bilić. In this issue we bring you a short article on the subject, and I hope that for the next issue we will prepare a detailed interview with our new director. Our former director, Mrs Katarina Fuček, has taken on the very responsible and demanding post of Chief of Staff at the Office of Prime Minister Ivo Sanader.

I imagine you know enough already of the demanding times in Our Beautiful Homeland

thanks to the ever more advanced means of global communication and computerisation, from the internet to satellite programs.

But, on the other hand, as can be discerned from several articles in this issue of *Matica* on the subject of the economy, there are people who are ready to undertake new enterprises and to prove by their work and knowledge that one can succeed if they want to. This is especially evident of late in the area of agriculture, where government promises of strong incentive packages and other investments into rural areas and agriculture have sparked the interest of youth especially to return to or remain in rural areas.

I think I need not emphasise that this issue of *Matica* is, as always, chock full of a number of excellent and interesting contributions from Croatia and around the world. But I should certainly underline the special gift coming with the magazine, the Heroes of Vukovar DVD. This is the CHF's effort to join the ranks of those working to tell the real story of the Homeland War, and especially of its symbol, the heroic defence of Vukovar, around the world and to preserve that memory for the present and future generations. A few months ago, just before he passed away, we featured an interview with Vukovar hero Marko Babić, one of the conceptual initiators and a producer of the project. In this issue we speak to a second producer and screenwriter Dominik Galić.

Until we meet again next month on these pages I wish you all the best, and above all good health.

The Editor

Mjesečna revija HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / VOLUME LVII
Broj / No. 2/2008.

Ravnateljica HMI / Director CHF
Danira Bilić

Glavni urednik / Chief Editor
Nenad Zakarija

IZVRŠNI urednik / Executive Editor
Hrvoje Salopek

MARKETING
Ivana Rora

LEKTOR / Language Editor
Tomislav Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

tajnica / Secretary
Snježana Radoš

DIZAJN I PRIPREMA / Layout & Design
Krunoslav Vilček

TISAK / PRINT: Vjesnik, Zagreb

DOMOVINA

- 12 Razgovor s Dominikom Galićem o dokumentarnoj seriji "Heroji Vukovara"
- 15 Investicije u 2008.: dionice, građevinski sektor, nekretnine...
- 25 Velika izložba u Zagrebu "Dominikanci u Hrvatskoj"
- 32 Tihomir Marinković – umjetnik od maski
- 34 Održan 25. jubilarni Riječki karneval
- 36 Sve više uspješnih mladih maslinara u Istri
- 46 Stare zagrebačke kavane i krčme s kraja 19. i početka 20. Stoljeća
- 52 Iz dubrovačke povijesti – šetnja dubrovačkog kneza
- 55 Razgovor s mons. Jurjom Bateljom o bl. Alojziju Stepincu

SVIJET

- 18 IMAS - dobrotvorna i neprofitna udruga Hrvata iz New Yorka
- 23 Veliko prelo Hrvata s Korduna u Clevelandu
- 29 Utemeljeno Hrvatsko nacionalno vijeće u Crnoj Gori
- 43 Nastup hrvatskih talenata iz cijele Australije na 3. CroFestu
- 51 Otvoreno pismo hrvatskih udruga iz SAD-a hrvatskoj Vladi i saboru

AKTUALNO / ZANIMLJIVO

- 5 Nova ravnateljica HMI-a Danira Bilić
- 6 Održana zimska škola folkloru HMI-a
- 8 Ususret 150. obljetnici rođenja Ivana Vučetića
- 16 Procvat gospodarstva u zapadnoj Hercegovini
- 20 U Zagrebu prikazan film australsko-hrvatskog redatelja Stevea Ravića
- 31 U Zagrebu predstavljeno književno stvaralaštvo bačkih Hrvata
- 39 Marko Jukić - proizvođač vrhunske slavonske šljivovice
- 40 Porinuta prva jahta malog škvera iz Muća
- 45 Obljetnica programa na hrvatskom jeziku Radija Pečuh
- 48 Iz pera bivšeg gastarbajtera
- 66 Hrvatski rukometaši srebrni na EP u Norveškoj

STALNE RUBRIKE

- 4, 10, 14 Vijesti HR – gospodarstvo, politika...
- 24, 42 Vijesti HR – kultura, zanimljivosti...
- 22, 54 Iseljeničke vijesti
- 28, 30 Manjinske vijesti
- 38 Vijesti BiH
- 58 Nove knjige
- 60 Glazba+
- 62 CRORAMA
- 64 Športske vijesti

KOLUMNJE

- 11 Globalna Hrvatska (Vesna Kukavica)
- 44 Govorimo hrvatski (Sanja Vulić)
- 50 Pisma uredništvu

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
(zračnom poštom / airmail)
SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,
Australija / Australia 80 AUD,
Novi Zeland / New Zealand 60 USD,
Južna Afrika / South Africa 60 USD,
Južna Amerika / South America 60 USD
(običnom poštom / regular mail)
Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
Privredna banka Zagreb, Račnog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

MATICA - most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

PROMETNE GUŽVE OKO RIJEKE PRESTAJU 1. LIPNJA 2009.

RIJEKA - Ugovor o izgradnji južnog kolnika zaobilaznice grada Rijeka za dionicu od čvora Orehovica do čvora Diračje duljine 9 kilometara vrijednu gotovo 628 milijuna kuna u Rijeci je predsjednik Uprave Autoceste Rijeka-Zagreb Jurica Prskalo potpisao s Poslovnim udrugom koju čine Hidroelektra nisko-gradnja, Viadukt, Konstruktor- inženjering i Strabag.

"Radujem se što se moj prvi ovomandatni radni posjet dogodio upravo u Rijeci i što ćemo do 1. lipnja 2009. imati dovršen nedostajući krak riječke zaobilaznice. Rok je zahtjevan, ali je bitno da radovi budu završeni do turističke sezone 2009.", izjavio je ministar mora, prometa i infrastrukture Božidar Kalmeta. Riječki gradonačelnik Vojko Obersnel podsjetio je da je postojeća zaobilaznica sa-gradena prije 20 godina, njome na dan prođe 25 000, a u sezoni i do 40 000 vozila.

MASLENICA OMOGUĆILA BLJESAK I OLUJU

ZADAR - Polaganjem vijenaca pokraj velikoga Spomen-križa u Kašiću, u zadarskom zaleđu, 19. siječnja počelo je višednevno obilježavanje 15. obljetnice vojno-redarstvene oslobodilačke operacije "Maslenica". Oslobađanje prostora u operaciji "Maslenica" trajalo je od 22. do 28. siječnja 1993. U tom je razdoblju poginulo 18 hrvatskih vojnika, 158 ih je ranjeno, a poginulo je i troje civila. Broj je poginulih branitelja poslije, u veljači i ožujku, u obrani oslobođenog prostora bio znatno veći. U akciji "Maslenica" oslobođeno je trinaest sela u zadarskom zaleđu, zatim morsk tjesnac Novsko ždrilo, zrakoplovna baza Zemunik te prostor Zračne luke Zadar i brane Peruća kod Sinja. Akcijom je zapovijedao general Janko Bobetko, a operativno general Ante Gotovina, tada zapovjednik Zbornog područja Split. Obilježavanje je završilo 22. siječnja svečanom akademijom u Hrvatskoj kazališnoj kući u Zadru te misom u katedrali sv. Stošije.

HRVATSKI VOJNICI U NAJVAŽNIJIM MIROVNIM MISIJAMA

ZAGREB - Nema prepreka za skori ulazak Hrvatske u NATO, rekao je američki veleposlanik u Hrvatskoj Robert Bradtke na sastanku s ministrom obrane Brankom Vukelićem. Bradtke je izrazio zahvalnost SAD-a na doprinosu Hrvatske u mirovnoj misiji u Afganistanu i spremnost američkog veleposlanstva da pruži potporu MORH-u i drugim državnim tijelima u procesu ulaska u NATO. Ta izjava prvog čovjeka ame-

ričke diplomacije znači da su sve prepreke hrvatskoj pozivnici za NATO uklonjene. Naravno, američki veleposlanik mogao je govoriti formalno samo u ime svoje države, no unutar NATO-a i svi američki europski partneri slažu

JEFTINIM LETOVIMA DO 27 EUROPSKIH GRADOVA

ZAGREB - Hrvatska je niskotarifnim zrakoplovnim kompanijama povezana s čak 27 europskih gradova. Iako dio niskotarifnih kompanija svoju ponudu povećava (ili uvo-di) u vrijeme turističke sezone, Hrvatska je tijekom cijele godine povezana s gradovima u Njemačkoj te s Londonom. Njemački "Germanwings", tvrtka koja je u Hrvatskoj prva uvela takav tip zračnoga prijevoza, ima najveći broj letova. Zagreb povezuje sa sedam njemačkih gradova te Londonom, Parizom, Madridom, Barcelonom i Zürichom, a Split, Zadar i Dubrovnik sa sedam njemačkih gradova te Parizom i Zürichom.

SUSRET PREDSJEDNIKA SLOVENIJE I HRVATSKE

OTOČEC OB KRKI - Probleme u hrvatsko-slovenskim odnosima treba rješavati dijalogom, a ne ultimatumima, složili su se 1. veljače u Otočcu ob Krki nakon jednosatnoga neformalnog susreta predsjednici Hrvatske i Slovenije, Stjepan Mesić i Danilo Türk. Nakon napetih odnosa proteklih tjedana, poručili su svojim vladama da u pomirljivim tonovima nastave tražiti rješavanje svih otvorenih pitanja - od granica, preko Ljubljanske banke i nuklearke Krško do aktualnih problema vezanih uz hrvatsko proglašenje ZERP-a. Za razliku od nekih slovenskih predstavnika koji su u zadnje vrijeme svojim izjavama slali poruke da će zbog ZERP-a biti zaustavljen hrvatski put u EU, slovenski je predsjednik Türk pomirljivo zaključio: "Slovenija je zainteresirana za napredovanje Hrvatske u EU, i to nije upitno".

REHN: ZERP NEĆE USPORITI PREGOVORE

BRUXELLES - Povjerenik Europske komisije za proširenje Olli Rehn pozvao je 6. veljače sve za-

interesirane strane da ne podižu napetosti zbog pitanja hrvatskoga Zaštitnog ekološko-ribolovnog pojasa (ZERP) i da se počne ozbiljno tražiti političko rješenje za taj problem. "Ovo je pitanje nešto što bismo trebali moći riješiti u dobrom europskom duhu i pozivam sve strane da smanje napetosti te da ozbiljno počnemo tražiti političko rješenje u skladu s ovim što sam rekao", rekao je Rehn i ujedno upoznao kolegij povjerenika s trenutačnim stanjem pristupnih pregovora, "koji dobro napreduju." Rehn je kazao kako se "nada da pitanje ZERP-a neće izazvati negativne posljedice i neželjene odgode" u hrvatskim pristupnim pregovorima.

Projekti Matice za očuvanje hrvatskog identiteta

“Mislim da je sazrelo vrijeme za partnerski odnos Hrvata u domovini i izvan nje, za njihovo intenzivnije povezivanje”, istaknula je Danira Bilić koja je 18. siječnja preuzela dužnost vođenja HMI nakon odlaska dotadašnje ravnateljice Katarine Fuček na mjesto predstojnice Ureda premijera Ive Sanadera

Nova ravnateljica Hrvatske matice iseljenika (HMI) Danira Bilić rekla je da će u svom mandatu nastaviti s ostvarivanjem zadaće Matice na povezivanju hrvatskog naroda u domovini i svih Hrvata i građana hrvatskog podrijetla koji žive izvan domovine, ali kroz stvaranje partnerskih odnosa.

“Mislim da je sazrelo vrijeme za partnerski odnos Hrvata u domovini i izvan nje, za njihovo intenzivnije povezivanje”, istaknula je Danira Bilić koja je 18. siječnja preuzela dužnost vođenja HMI nakon odlaska dotadašnje ravnateljice Katarine Fuček na mjesto predstojnice Ureda premijera Ive Sanadera.

Projekti Matice i nadalje će biti prožeti opredjeljenjem za očuvanje hrvatskog identiteta, a pritom će se voditi računa o globalizacijskim i integracijskim procesima te o informatičkom povezivanju hrvatskih iseljenika međusobno i s domovinom, rekla je Danira Bilić.

“Cjelokupan hrvatski korpus u domovini i izvan nje globalno je gledajući malen i trebamo se držati zajedno. Naši ljudi vani pokazali su da su neraskidivi dio domovine nedavno u Domovinskom ratu, a svojim znanjem i dugogodišnjim iskustvom života u demokraciji mogu pomoći domovinskoj Hrvatskoj, a i obratno, Hrvati u domovini koji rade na sličnim poslovima mogu se dobro povezati i biti od uzajamne koristi”, istaknula je.

“Naš cjelokupni hrvatski korpus za Hrvatsku je najveća vrijednost”, istaknula je. Procjenjuje se da je izvan Hrvatske još jedna Hrvatska, odnosno oko 3,5 milijuna Hrvata i građana hrvatskog podrijetla je u dijaspori, rekla je Bilić i dodala da službenih podataka o točnom broju iseljenika još nema i teško je do njih doći. Iseljstvu pripadaju klasični iseljenici, hrvatske autohtone manjine i Hrvati iz BiH. Najviše ih je u sjevernoj i južnoj Americi, te u Australiji. U našoj povijesti bilo je šest ise-

Danira Bilić

ljeničkih valova.

Govoreći o projektima HMI u 2008., istaknula je obilježavanje 150. godišnjica rođenja Hvaranina Ivana Vučetića, svjetski priznatog izumitelja daktiloskopije, koji je živio u Argentini. Godišnjica će se obilježiti izložbom koja će od ljeta početi u hrvatskim gradovima, a kasnije će se preseliti u Argentinu (La Plata, Buenos Aires).

Za kraj lipnja i početak srpnja najavila je održavanje drugog susreta klapa hrvatskog iseljeničtva u domovini. Dugogodišnji tradicionalni programi su Zimska i Ljetna škola hrvatskog folklor, seminar stvaranja kazališta, radionica narodnih nošnji “Hrvatska etnoriznica”, Eco Heritage Task Force koji će u kolovozu na radnim ekološkim projektima okupiti 40-ak mladih, Tjedan Hrvata izvan domovine, Forum hrvatskih manjina, a prvi put u Makedoniji održat će se Hrvatski dani za djecu, mladež, učitelje i roditelje.

Danira Bilić rođena je 1969. u Šibeniku. Na dužnost ravnateljice

HMI dolazi s mjesta voditeljice Odbora za promicanje olimpijske Hrvatske olimpijske akademije. Imala je iznimno uspješnu sportsku karijeru koju je počela 1987. u rodnome Šibeniku i profesionalno se bavila košarkom do 1997. Osvojila je jedno olimpijsko srebro i dva svjetska, dvije bronce s europskih prvenstava, prvenstvo i dva kupa bivše SFRJ, dva prvenstva i tri kupa Hrvatske. Tri je puta proglašena najboljom košarkašicom Europe, a 1991. izabrana je za najbolju sportašicu Hrvatske. Kao članica HDZ-a postala je zastupnica u Hrvatskom saboru (2004.-2005.), te zastupnica zagrebačke Gradske skupštine. ■

ENG New Croatian Heritage Foundation (CHF) director Danira Bilić says that she will continue in her mandate to carry out the CHF mission to create links between the Croatian nation in the homeland and all Croats and people of Croatian extraction living abroad through partnerships. Danira Bilić took over the helm of the CHF on 18 January after the departure of former director Katarina Fuček to her new duties as the Chief of Staff at the Office of Prime Minister Ivo Sanader.

Razgovarala: **Marina Bujan** (HINA) Snimio: **Žorži Paro**

Rekordan broj polaznika

Svim polaznicima Škole folklor zajednička je ljubav prema hrvatskoj tradicijskoj kulturi i želja da nauče što više, dopune svoje znanje i prenesu ga u svoja folklorna i tamburaška društva diljem svijeta

U hotelu "Kaštel" u Crikvenici održana je od 3. – 14. siječnja ove godine još jedna Zimska škola hrvatskoga folklor. Ovaj tradicionalni program Hrvatske matice iseljenika koji se u Crikvenici održava već punih osamnaest godina za redom okupio je zaista rekordan broj od 135 polaznika iz mnogih zemalja svijeta: Argentine, Sjedinjenih Američkih Država, Australije, Njemačke, Švicarske, Austrije, Mađarske, Slovenije, Slovačke, Vojvodine, Bosne i Hercegovine te naravno, iz cijele Hrvatske, od Dubrovnika na jugu do Baranje na krajnjem istoku.

Svim polaznicima Škole folklor zajednička je ljubav prema hrvatskoj tradicijskoj kulturi i želja da nauče što više, dopune svoje znanje i prenesu ga u svoja folklorna i tamburaška društva diljem svijeta. Najmlađi polaznik bio je devetogodišnji Filip Martinić iz Garešnice, koji je došao u pratnji svojih roditelja Romane i Vjekoslava, vrsnih glazbenika na hrvatskim tradicijskim glazbalima. Mali je glazbenik zahvaljujući svome prirođenom talentu ali i nevjerovatnoj dječjoj upornosti ubrzo na-

Plesači za vrijeme nastave u dvorani

učio svirati na svirali jedinci, tamburi samici, gajdama i cimbalu! Da godine nisu važne pokazao je i John Filcich iz Los Angelesa, koji je, premda zakoračivši u deveto desetljeće, sve oduševio svojim plesom, pjesmom i ljubavlju prema folkloru. Zadovoljan boravkom na Školi folklor, ponuđenim progra-

mom i druženjem s folklorasima, John Filcich najavio je svoj ponovni dolazak na iduću Zimsku školu folklor!

FOLKLOR HRVATSKOG PANONSKOG PODRUČJA

Ove zime podučavalo se hrvatsko panonsko područje: plesovi, pjesme, narodne nošnje i glazbala Baranje, Slavonije, Moslavine, Posavine, Bilogore, Turapolja, plesovi Hrvata u Bosanskoj Posavini, Mađarskoj i Vojvodini. Učilo se i vježbalo i prije i poslije podne i to u četiri grupe: plesači, svirači tambura, svirači tradicijskih glazbala i napoljetku cimbal koji je u program Škole folklor uveden po prvi puta tek prošle zime. U večernjim satima održavali su se raznovrsni dodatni programi poput video projekcije izvornih snimaka folklornih skupina s terena koje je pripremio prof. Vido Bagur. Promovirana je i knjiga Slavice i Lane Moslavac "Kad zasvira lane moje". Iz mjesta Husain nadomak Kutine doputovala je i nastupila folklorna skupina KUD-a "Husain"

Oproštajna večer s maetrom Ivanom Kršekom

Napisala: **Srebrenka Šeravić**
Snimio: **Vido Bagur**

Upoznavanje s narodnim nošnjama na Školi folklor

Profesor Željko Bradić i tamburaši za vrijeme predavanja

predstavivši pjesme, plesove i posebice narodne nošnje. Naravno, kao i na svakoj Školi folklor održana je i "Hepijada", večer druženja s Mišom Heppom, predsjednikom Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj. Gospodin Hepp, zaljubljenik u hrvatski folklor i prijatelj Škole folklor nikada do sada nije propustio prigodu posjetiti predavače i polaznike i počastiti ih specijalitetima Hrvata iz Mađarske. Održano je *sijelo* na kojem su polaznici predstavili pjesme i svirku iz svojih krajeva te tradicionalni maske-nbal polaznika Škole folklor koji je do suza nasmijao sve prisutne.

Jednu glazbenu večer posvetili smo i našem dragom prof. Ivanu Kršku,

koji je punih četrdeset i pet godina bio glazbeni korepetitor Škole hrvatskoga folklor odgojivši generacije i generacije folklorša. Na žalost svih predavača i polaznika maestro Kršek ove je zime otišao u zasluženu mirovinu.

OVACIJE NA SVEČANOM KONCERTU

I, u skladu s tradicijom, u subotu 12. siječnja održan je u Gradskoj športskoj dvorani u Crikvenici svečani koncert polaznika Zimske škole folklor. Plesači, tamburaši, svirači tradicijskih glazbala i svirači cimbal predstavlili su mnogo toga što su naučili tijekom desetaka dana intenzivnog učenja: plesove, pjesme, tradicijsku svirku i pjesme. Bile su tu i prebogat izvorne narodne nošnje, koje

su poneki polaznici po prvi puta u životu i vidjeli i odjenuli. Uz brojne Crikveni-čane koji su do posljednjeg mjesta ispunili gledalište, pljeskom su ih i ovacijama pozdravili i mnogi bivši polaznici i prijatelji Škole folklor koji su na koncert doputovali iz raznih mjesta Hrvatske i susjednih zemalja. Ovaj prekrasni koncert bio je uvod u zajedničko druženje, našu folkloršku feštu "za pamćenje" koja je uz svirku tambura i pjesmu odzvanjala u hotelu "Kaštel" do duboko u noć. ■

ENG Yet another Winter School of Croatian Folklore was held at Crikvenica's Hotel Kaštel from 3 to 14 January of this year. This traditional Croatian Heritage Foundation program has been held in Crikvenica a full eighteen-year running gathered a record number of 135 participants from around the world.

Filip i njegove gajde

Svirači tradicijskih glazbala ispred hotela "Kaštel"

Hrvatska priča svjetskoga formata

Projekt, uz to što će širu domaću i stranu javnost upoznati s Vučetićevim, do sada u svijetu nenadiđenim rezultatima - otkrit će nam i nepoznatoga Vučetića, zanimljivog, svestranog i darovitoga hrvatskog iseljenika

Budući izložbeni paviljon

O krugle obljetnice uvijek su dobrodošla prigoda da se obnovi naše sjećanje na zaslužnike i uglednike hrvatske povijesti, znanosti i kulture, pojedince koji su svojim životom i djelovanjem zadužili širu

Napísala: **Mira Ćurić**

javnost, svoju domovinu ili čak svijet. Uz niz značajnih hrvatskih imena koja su zadužila čovječanstvo jest i ime Ivana Vučetića, a ova, 2008. godina okrugla je - 150. od njegova rođenja. No, slučajnost je htjela da ovaj razgovor o njemu vodimo na spomendan njegove smrti 25. siječnja (Dolores, 1925.).

Zanimljivu priču o njegovu životu

i djelovanju ispričat će u povodu toga "Projekt Vučetić" čija je priprema u tijeku. Nastao je prema zamisli Ljerke Galic, voditeljice Muzeja hrvatskoga iseljeničtva, u okviru Hrvatske matice iseljenika, a kojemu su se pridružile najviše institucije države, kulture, znanosti, školstva, kao i neke mjesnoga značenja, te njegovi potomci i veleposlanstva RH, ispričat će priču o Hrvatu svjetskoga ugleda o kojem znanje javnosti nije razmjerno važnosti koju on i njegov izum imaju za čovječanstvo. Ovaj će projekt, ističe voditeljica Galic, Ivana Vučetića osvijetliti s više strana te povezati hrvatski i argentinški dio života u cjelinu.

OD HVARA DO ARGENTINE

Rođen je na Hvaru 1858., no svoj je otok već 1884. zamijenio dalekom Argentinom, a obiteljski bačvarski zanat - novim izazovom, prepuštajući se valu koji je nosio mnoge Hrvate u potragu za novim životom i novim mogućnostima. U njegovu slučaju one su se doista otvorile, ne samo na njegovu, nego na korist cijeloga svijeta. Presudno je bilo da se za ono vrijeme poprilično obrazovan (poduku dobivao od franjevac) zaposlio u Središnjemu policijskom uredu u Buenos Airesu (1888.), a sve ostalo nije više njegova nego hrvatska, argentinska i globalna povijest. Radeći na otkrivanju zločina, udaljujući se od tada primjenjivane Bertillonove antropometrijske metode, i predajući svojem istraživačkom nervu, a polazeći od sličnog eksperimenta Engleza Galtona, otkrio je i neponovljivost svakoga otiska te usustavio daktiloskopiju - metodu identifikacije pomoću otiska prsta, te jedinstvene šifre svakoga čovjeka. Potom je osnovao Službu za identifikaciju u La Plati 1891. i uveo prvi deseteroprstni daktiloskopski karton za identifikaciju, što Vrhovni sud u Buenos Airesu prihvaća i uvodi iste godine. Ta je metoda već 1892. primijenjena i potvrđena tijekom rješavanja slučaja Francisce Rojas koji je ušao u povijest kriminalistike. Kako u životu ništa nije pravocrtno, tako je i on doživljavao pohvale i poricanja, no metoda se vrlo brzo proširila i afirmirala samu sebe.

Polazeći od tih neporecivih činjenica, i sama mu se Argentina, njegova druga domovina, baštineći vrijednosti njegova djela odužila ustanovljujući *Museo policial Juan Vucetich* još za njegova

života (1923.), a i njegova, kako je pisao, "ljubljen domovina Hrvatska" je Centar za kriminalistička vještačenja MUP-a nazvala glasovitim imenom.

To su enciklopedijski podatci manje-više poznati, ističe Galic, no ovaj projekt – uz to što će širu javnost, domaću i stranu – upoznati s njegovim, do sada u svijetu nenadviđenim rezultatima – otkrit će nam i nepoznatoga Vučetića, hrvatskoga iseljenika, poznavatelja svjetskih jezika, svjetskoga putnika, autora stručnih knjiga, zanimljivu i svestranu te glazbeno obrazovanu i darovitu osobu.

IZLOŽBA BROJNIH ORIGINALA

Središnji dio opseznoga i zanimljivoga te, kako voditeljica ističe, "svehrvatskoga projekta", koji se sastoji od niza popratnih događaja, zasigurno će biti tematska Izložba, u suradnji s Muzejom policije i CKV "Ivan Vučetić", a na kojoj će biti prezentirani brojni izlošci pristigli za tu prigodu iz argentinskoga Museo policial te obiteljske zbirke, kao i oni prikupljeni iz domaćih različitih izvora: uz stručnu dokumentaciju i predmete kojima je zadužio čovječanstvo – revolucionarni daktilonom, javnost će moći vidjeti i Vučetićeve osobne otiske prsta te otiske u "slučaju Francisca Rojas" pomoću kojih je riješen prvi slučaj tom metodom, pismo-čestitku Engleza Galtona, kao i prvi otisak uzet u Zagrebu (1904.), originale Vučetićevih osobnih pisama, razglednice s putovanja (čak i s Hvara) koje je slao u Argentinu, brojne fotografije, knjigu "Dactiloscopia comparada" posvećenu Hvaru, osobnu iskaznicu te partiture njegovih polka i valcera itd.

PUTUJUĆI "VUČETIĆ"

Uz to, ovaj opsežni projekt obuhvaća i promociju kataloga monografije, koja će

Paviljon otisak

No, osobitost ove kulturološke i edukativne izložbe, uz spomenute vrijedne izloške koje će hrvatska javnost vidjeti prvi put, jest i način na koji će oni biti prezentirani. Stoga ističemo za ovu prigodu osmišljen izložbeni paviljon autora arhitekta Davida Lušićića. Autor u svojem radu polazi od shematskoga prikaza otiska, koji se sastoji od kružnih, polukružnih i ovalnih crta; no on ga redukcijom svodi samo na dvije polukružnice koje određuju izložbeni prostor, a koje su još uvijek u asocijativnoj vezi s polazištem – otiskom. U izvedbi su to jednostavne, polukružne plohe, odnosno transparentni zidovi paviljona koji imaju i funkciju prezentiranja priče pomoću projekcija. U njegovu unutarnjem prostoru na postoljima bit će izloženi pojedinačni izlošci.

- Nastojao sam da paviljon već izvana posjetitelja uvede u priču o Vučetiću, te da osjeti onodobni ambijent i atmosferu. Kružni oblik omogućuje da svatko odabere "put" razgledanja, ulazi u paviljon i izlazi ili kruži oko njega te da, proučavajući pojedine izloške, unutra bude okružen projekcijama sa zidova paviljona – ističe Lušićić.

na hrvatskom te engleskom, španjolskom i talijanskom jeziku pričati hrvatsku priču svjetskoga formata o Vučetiću te u dodatnom prilogu i o Hrvatima u Argentini; obuhvaća i popratnu izložbu u Gradskoj knjižnici (gdje je prije stotinu godina bio iseljenički ured) pod nazivom "Kriminalistika na poštanskim markama" te promociju prigodne poštanske marke, čime se svečanosti pridružuje Hrvatska pošta. Usto, u želji organizatora da ovaj projekt na više načina poveže Hrvatsku i Argentinu, kako je Vučetić odavno učinio, u Botaničkom vrtu moći će se vidjeti izložba "Biljke iz Argentine" koje su sa svojih putovanja upravo donosili hrvatski iseljenici. Suradnja s Argentinom realizira se i u posudbi predmeta iz Vučetićeve argentinskoga života.

Valja se nadati da će raznolikost sadržaja zanimljivo prezentiranih privući posjetitelje u svim gradovima gdje će ovaj projekt kulturološkog i edukativnog značenja stići. Naime, kalendar zbivanja pokazuje kako će "Projekt Vučetić" najprije biti prezentiran Zagrebu, u Mimari, od 12. do 26. svibnja, a onda Puli – gdje

Transparentni zidovi paviljona

će na zgradu bivše austro-ugarske vojarnje, u kojoj je Vučetić provodio ročničke godine, biti postavljena spomen-ploča, potom Opatiji te hrvatskoj zajednici u Trstu. A kako i priliči – na spomendan njegova rođenja, 20. srpnja, Vučetić će se simbolično vratiti u "općinu ljubljene domovine" – rodni mu Hvar. No, ne da ostane. U rujnu ga, a u povodu održavanja Znanstvenog skupa kriminalista, čeka Split, potom Vinkovci i Vukovar, a na kraju opet – Argentina.

Voditeljica projekta Galic ističe kako su se mnoge institucije i pojedinci spremno odazvali dajući svoj doprinos i prepoznajući ovaj projekt kao promociju hrvatskih postignuća u svjetskim razmjerima. Stoga nestrpljivo očekujemo svibanj – realizaciju projekta nakon kojega će uz Vučetićevo glasovito ime neizostavno ići njegov otisak – Hrvatska. ■

Osobni otisci prstiju Ivana Vučetića

PREGOVORI MORAJU ZAVRŠITI POTKRAJ 2008. ILI POČETKOM 2009.

BRUXELLES - Izvjestitelj Europskog parlamenta za Hrvatsku Hannes Swoboda izjavio je da ostatke pri tome da sadašnji saziv Europskog parlamenta da svoj pristanak na hrvatski pristupni sporazum s Europskom unijom. "Preporučujem da sadašnji saziv Europskog parlamenta dade svoj pristanak na hrvatski pristupni sporazum", rekao je Swoboda. Sugerirao je hrvatskoj vladi da učini sve što je moguće da bi se pristupni pregovori mogli zaključiti

do kraja ove godine. S obzirom na to da sadašnji saziv Europskog parlamenta svoju zadnju sjednicu održava u travnju 2009., Swoboda je rekao da se pregovori moraju završiti potkraj 2008. ili na samom početku 2009., jer je potrebno dva do tri mjeseca da se sporazum pripremi, napiše i prevede na sve jezike te bi mogao doći na dnevni red Europskog parlamenta u travnju 2009.

PROGLAŠENJEM ZERP-A SMANJENO ONEČIŠĆENJE

ZAGREB - Onečišćenje mora zbog nedopuštenih brodskih postupaka, čišćenja i ispiranja tankova te izbacivanja otpadnih voda, velik je problem u poluzatvorenim morima kao što je Jadransko, kaže Igor Tomažič, znanstvenik s *Instituta "Ruđer Bošković"*. "Zasebna analiza za područje Zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa (ZERP) te za Jadran bez toga pojasa pokazala je da je gustoća onečišćenja unutar ZERP-a bila od 2000. veća i do 70 posto u odnosu na ostali dio Jadrana. Proglašenjem ZERP-a 2003. gustoća onečišćenja je smanjena u odnosu prema 2002. i gotovo izjednačena s područjem Jadrana bez ZERP-a", izjavio je Tomažič.

PAŠKA SIRANA GRADI NOVI POGON

PAG - Osim privatnih proizvođača sira, na Pagu rade i četiri sirane: Paška sirana i MCOM iz Paga te Mala sirana i MIH iz Kolana. Najveći proizvođač paškog sira (oko 120 tona sira godišnje) jest Paška sirana, koja ima stado od oko 3 000 ovaca, no mlijeko otkupljuje i od 250 ovčara kooperanata. Sirana, iako godišnje proizvede još oko 720 tona drugih vrsta sireva poput "Dalmatinca", "Primorca" i "Paškog trapista", još uvijek ne može zadovoljiti potražnju na našem, ali sve više i na inozemnom tržištu. Stoga su se odlučili na izgradnju novoga pogona sirane u industrijskoj zoni Paga, vrijednog oko 30 milijuna kuna. Novi pogon mora zadovoljiti sve uvjete koje traže propisi EU-a, a ugovor s programom Sapard ujedno jamči i plasman paškog sira na tržišta Europske unije.

ŠKOLOVANJE KADROVA I PRODULJENJE SEZONE

ZAGREB - "Dugoročna strategija hrvatskog turizma prioritetan je cilj i Ministarstva turizma i Hrvatske udruge poslodavaca (HUP), i to je bila glavna tema našega prvog zajedničkog sastanka", istaknuo je ministar turizma Damir Bajs nakon sastanka s predstavnicima. Ministar je dodao da će dubinska analiza sektora biti vrlo brzo nastavljena, kao i suradnja sa socijalnim partnerima, poslodavcima i sindikatima. "Osim rješavanja tekućih problema, cilj nam je riješiti i problem školovanja stručnih kadrova, kao i razvoja ne samo morskog nego i kopnenog turizma, te produljenja turističke sezone", zaključio je Bajs. Glavni direktor HUP-a Đuro Popijač naglasio je da je zadovoljan time što je turizam dobio zasebno ministarstvo te da će HUP biti čvrsta podrška projektima koji bi trebali rezultirati poboljšanjima u turizmu za koje prostora svakako ima.

VUKOVARSKA ĆE SE LUKA TRIPUT POVEĆATI DO 2012.

VUKOVAR - U Luci Vukovar prošle je godine pretovareno 811 011 tona različita tereta, što je 11,5 posto manje nego tijekom rekordne 2006. godine, kada je pretovareno ukupno 915 798 tona tereta. Unatoč slabijemu poslovnom rezultatu, vodstvo te dunavske luke minulu godinu ocjenjuje poslovno uspješnom. "Rekordna 2006. godina bila je najuspješnija u povijesti luke, a po radniku je tada pretovareno više od 11 000 tona, što je vukovarsku luku svrstavalo među najproduktivnije dunavske luke. Stoga je prekranih 811 000 tona u 2007. godini dobro poslovno ostvarenje", naglašava Tomislav Mihaljević, direktor Luke Vukovar. Inače, poslovni planovi Luke Vukovar usko su povezani s planovima Lučke uprave, koja lučko područje do 2012. godine planira proširiti sa sadašnjih osam hektara na čak 26 hektara i u taj projekt uložiti oko 40 milijuna eura. Također, i planirani kanal Dunav-Sava završavao bi upravo u samoj Luci Vukovar, što bi otvorilo mnoge razvojne mogućnosti.

MEĐU PRVIMA U REGIJI PO BROJU KARTICA I BANKOMATA

ZAGREB - Do kraja rujna prošle godine u Hrvatskoj je zabilježeno 8,76 milijuna kreditnih i debitnih kartica, što je povećanje od 10,51 posto u odnosu na isto razdoblje godinu prije, izjavila je Vanja Dominović, pomoćnica direktora sektora za bankarstvo HGK. Hrvatska se s 2,2 kartice po stanovniku, ukupno 2 649 bankomata te 59 510 EFT POS-terminala nalazi pri vrhu zemalja u regiji, naglasila je Dominović. U zapadnoj Europi ima 736 bankomata na milijun stanovnika, a u regiji srednje i istočne Europe 278 bankomata na milijun ljudi. Hrvatska s oko 600 bankomata na milijun stanovnika nije znatno ispod zapadnoeuropskoga prosjeka, ali je zato znatno iznad prosjeka u regiji, rekla je.

Jezik iseljene Hrvatske

Radi očuvanja jezične raznolikosti i sprečavanja izumiranja jezika Glavna skupština Ujedinjenih naroda proglasila je ovu godinu Međunarodnom godinom jezika

Materinski jezik iseljene Hrvatske ima izvornih govornika koliko i matična zemlja, ako u svijetu u četrdesetak država danas živi približno jednak broj Hrvata kao i u domovini. Sredinom 20. stoljeća optimist bi primio ovu tvrdnju bez razmišljanja u ondašnjim uvjetima političke emigracije, a vjerodostojnosti toga dojma doprinosila je i činjenica da je u to vrijeme diljem planeta izlazilo gotovo 400 periodičkih publikacija na hrvatskome jeziku.

Riječi mlade predsjednice Udruge učitelja hrvatskog jezika u Victoriji Katice Perinac izrečene nedavno na stranicama australskog Hrvatskog vjesnika ne odaju u tom smislu ni tračak optimizma. Ako se ne probudimo, imat ćemo u iseljeništvu hrvatske domove u kojima se neće govoriti hrvatski! Na pitanje je li još uvijek važno danas imati hrvatske škole u Australiji Katice Perinac kaže da je itekako važno, kako bi se hrvatski jezik mogao očuvati i omogućiti drugima koji nisu Hrvati - ili onima koji ne govore hrvatskim jezikom - da ga nauče. Bez hrvatskih škola, australska Hrvatska zajednica ne bi bila ono što jest. Ona se za očuvanje kulturnog identiteta izborila u egzilu i dandanas se opire asimilaciji bez ičije pomoći, osim potpore države Victorije. Nažalost, hrvatska država, čini se, nije zainteresirana za naš rad, jer smo od oslobođenja matične zemlje uspjeli održati tek jedan seminar za učitelje sa skupinom stručnjaka iz Hrvatske. Opadanje broja učenika te zatvaranje razreda jesu svakodnevice. U tom slučaju, hrvatski će jezik nestati sa svih državnih popisa u Australiji, mi ćemo se asimilirati, imat ćemo hrvatske domove, ali nitko neće govoriti hrvatski...

S druge strane planete na južnoj polutci gdje također živi hrvatsko iseljeničtvo taj je proces već uzeo maha. Na prste se mogu nabrojati govornici hrvatskoga. Na listi najvažnijih jezika španjolski jezik nalazi se na drugom mjestu, odmah poslije engleskog, s gotovo 400 milijuna izvornih govornika, među kojima je prema procjenama više od pola milijuna hrvatskih iseljenika. Kako Hrvati i građani hrvatskoga podrijetla gotovo pola milenija, još od hrvatske Dubrovačke republike (1272. – 1808.), žive u zemljama španjolskog govornog područja i duže od stoljeća imaju razvijenu iseljeničku nakladničku djelatnost na mjesnome jeziku evidentno je kako suvremena civilizacija pojednostavljeno rečeno pati od unifikacije iako se deklarativno zaklinje u različitost. Koliko je to zaklinjanje u kulturnu raznolikost, što je u nas na Starom kontinentu prvo proklamiralo Vijeće Europe, stvarno, a koliko deklarativno ili se diktatom kapitala moćnih izmaklo kontroli, možda se najočitiije odražava u tranzicijskim zemljama i malim jezičnim zajednicama.

Napisala: **Vesna Kukavica**

Na sjevernoj polutci globusa priča o materinskom ili rodnom ili prvom jeziku hrvatskih iseljenika u SAD-u i Kanadi, ali i s druge strane oceana u zemljama Europske unije, zaogrнула se plaštem integracije u zemlje prijma pa i u mjesne jezike: većinom engleski, njemački i francuski.

Radi očuvanja jezične raznolikosti i sprečavanja izumiranja jezika Glavna skupština UN proglasila je ovu godinu Međunarodnom godinom jezika, objavio je netom ured Unescoa u Veneciji. - Kao čimbenik socijalne integracije jezici imaju i stratešku ulogu u iskorjenjivanju siromaštva, nezaposlenosti, učenju i život-

nim vještinama, kaže se u poruci glavnoga tajnika Unescoa Koichira Matsuura. K tome, očuvanje lingvističke raznovrsnosti danas je jedan od najvažnijih zajedničkih zadataka, koji simbolizira 21. veljača, svjetski Dan materinskog jezika, poručuju iz Unescoa.

- Jezici su nužni za ostvarivanje strateških ciljeva obrazovanja za sve i za ostvarenje milenijskih razvojnih ciljeva UN-a, poručuje Matsuura. Tisuće jezika premda ih znaju stanovnici kojima su svakodnevni način sporazumijevanja nisu prisutne u obrazovnim sustavima, medijima i izdavaštvu te u javnosti. Zar će se to dogoditi i hrvatskome jeziku u iseljeništvu!

Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa izdvaja za obrazovanje djece hrvatskih građana u inozemstvu oko 24 milijuna proračunskih kuna. Za 2007. ta je brojka iznosila 22.175.895,00 kuna, iako se za obrazovanje djece hrvatskih građana u inozemstvu troši još skoro milijun kuna sa raznih drugih stavki. Ta će sredstva rasti razmjerno povećanju proračuna RH u cjelini, rekao je profesor Milan Bošnjak iz MZOŠ. Sustav hrvatske dopunske nastave u inozemstvu i sustav lektorata hrvatskoga jezika i književnosti na stranim visokim učilištima dva su velika pogona kojima Hrvatska nastoji potaknuti Hrvate u svijetu da ne prepuste zaboravu svoj materinski jezik i da što više koriste mogućnosti učenja hrvatskoga jezika i kulture u zemljama u kojima žive. Trenutno hrvatski jezik i kulturu diljem planeta uči 11.430 učenika i oko 1200 studenata u stotinama dopunskih škola i 33 službena razmjenska lektorata hrvatskoga jezika i književnosti te dva centra za hrvatske studije. ■

ENG The year 2008 has been proclaimed International Year of Languages by the United Nations General Assembly. The systems of Croatian supplementary education abroad and of Croatian language & literature instructorships at foreign institutions of higher education are two large operations through which Croatia endeavours to encourage Croatians around the world to not forget their mother tongue and to make as much use as possible of the opportunities to study the Croatian language and culture in the countries in which they live.

Istina o Vukovaru i njegovim braniteljima

U 30 epizoda ispričana je priča s mnogo činjenica i autentičnih događanja o Vukovaru i njegovim braniteljima s prve crte obrane. Konačni je cilj snimanje igranog filma na temu "Značaj vukovarske bitke u stvaranju samostalne hrvatske države"

skoj bolnici. Tako smo došli do okvira serije. Uvijek naglašavam, koliko god je očeva i moja uloga u serijalu velika, njega ne bi bilo da nije bilo pokojnoga Marka Babića koji kao malo tko ima tako golemi autoritet", naglasio je Dominik.

NIŠTA BEZ POKOJNOG MARKA

Ističe kako je Marko mogao povezati ljude i kako su preko njega došli do branitelja i doveli ih pred kamere, iako to nikada ne bi učinili da nije bilo Marka i nikada im ne bi ispričali takve priče koje su im ispričali. "Da bi nam netko nešto ispričao, morate dosta toga znati, a uz to morate imati i golemo poštovanje da bi vam uz dobru volju sugovornici otkrili priču o obrani Vukovara. To je ujedno bio i najteži dio serijala i zato smo mnoge ljude snimali nebrojeno puta", pojasnio je Dominik. U razgovoru ističe kako je to netipičan projekt za ove prostore, te kako mu je posvećeno mnogo vremena, truda i novca. Dosad je snimljeno oko 10 000 minuta sirovog materijala. Pri korištenju materijalom, u seriji je uporabljeno nekoliko tisuća minuta arhivskog materijala koji javnost do sada još nije vidjela.

BRANITELJI S PRVE CRTE

- Dokumentarna serija "Heroji Vukovara" prikazuje vukovarske branitelje s prve crte obrane koji govore gdje su bili '91. i kako su na svojoj koži osjetili svu silinu rata i stradanja Vukovara. Serijom će se dobiti jasnija slika o Vukovaru, a vidjet će se i prava uloga i značenje vukovarske bitke. Najteže nam je bilo skupiti sve te snimke i materijale, posebno one koje smo prikupljali iz Srbije i koje smo morali plaćati. No mislim da se sav taj trud isplatio, jer su rezultati tu i mnogi će se iznenaditi nekim snimkama – rekao mi je prigodom intervjua pokojni vukovarski branitelj Marko Babić, poznat po

Budući da Hrvatska televizija uskoro otpočinje s emitiranjem dokumentarne serije "Heroji Vukovara", o projektu smo razgovarali s njegovim producentom i scenaristom Dominikom Galićem. "Ovo je najozbiljniji projekt o Domovinskom ratu. Nastao je prije dvije i pol godine, a zajedno smo ga pokrenuli pokojni Marko Babić, legendarni zapovjednik Borova Naselja, koji je također producent i scenarist dokumentarne serije, te moj otac Eduard Galić, redatelj i producent i ja", pojašnjava na početku razgovora Dominik Galić i nastavlja: "Priča o Vukovaru je velika i nepoznata. Vi možete jednim doku-

mentarcem nešto napraviti, no to nije dovoljno za Vukovar. Mislili smo najprije napraviti manji projekt, no kada smo vidjeli koliko je materijala, priča se širila. Otac i ja smo vukovarsku bitku htjeli što bolje predstaviti, pa smo tako došli do tri puta po deset epizoda, odnosno tri serijala, od kojih je prvi završen i spreman za prikazivanje na HTV-u. Nosi naziv "Heroji Vukovara", podnaslov, Trpinjska cesta - Groblje tenkova i govori uglavnom o Borovu Naselju i o toj slavnoj Trpinjskoj cesti, na kojoj je uništen najveći broj neprijateljevih tenkova i oklopnih kola. Drugi dio serije bavi se uglavnom Sajmištem, a treći gradom, odnosno ljudima vezanima uz grad i samim zapovjednicima. U tom se dijelu više govori o Mitnici, Hrvatskom radiju Vukovaru i o vukovar-

Napísala: **Željka Lešić** Snimio: **Žorži Paro**

"VUKOVAR 1991" U UČIONICAMA

Dokumentarni film 'Večernjeg lista i tvrtke Missart "Vukovar 1991" redatelja Eduarda Galića i scenarista Ante Nazora, odlukom Ministarstva obrazovanja postao je pomoćno nastavno sredstvo kojim će se učenici upoznati s događajima u Vukovaru u jesen 1991. godine. Istaknimo da je film prošao prosudbu stručnjaka, a odobrenje u školama dale su mu Agencija za odgoj i obrazovanje i Agencija za strukovno obrazovanje. Ministar Primorac je istaknuo kako je to iznimno važan projekt za građane RH, ali i one izvan nje. "Vrlo je važno u škole uvoditi istinu, a ne politiku, jer je ona kratkotrajna i djeca je ne razumiju. Oprezni smo pri uvođenju novih materijala u škole, ali ovaj je film rađen tako da ne začuđuje što su se njime nastavnici samoinicijativno počeli koristiti u nastavi. Film nam daje istinit, objektivni prikaz događaja u Vukovaru", rekao je prof. dr. Dragan Primorac, ministar obrazovanja.

činjenici da je uništio najveći broj tenkova tijekom opsade Vukovara (14), i koji je nakon pogibije vukovarskog heroja Blage Zadre bio zapovjednik Trpinjske ceste i zapovjednik cijeloga Borovog Naselja.

U 30 epizoda ispričana je priča s mnogo činjenica i autentičnih događanja o Vukovaru i njegovim borcima: granatiranje, braniteljske akcije, snim-

ke poginulih po ulicama, snimke herojstva, tuge, te ispovijesti osoba vođenih na strijeljanje.

"Heroji Vukovara" prikazuju široj javnosti dosad slabo ili nikako eksponirane heroje obrane Vukovara, ali u njoj će se i više čuti o Turbo vođu, Žutim mravima, Pustinjskim štakorima, te Crnim vranama, koje su u vrijeme agresije na Vukovar na poljoprivrednim avionima, izveli devet borbenih letova", pojasnio je za vrijeme razgovora za *Maticu* pokojni Marko Babić.

AUTENTIČNO BEZ FRAZA

"Sve je u serijalu autentično i vrlo je malo fraza. Ogoljeno je sve do kosti i ne dajemo nikakve zaključke. Neka gledatelji sami zaključke! Naš konačni cilj, a bio je to cilj i pokojnog Marka Babića, snimanje je igranog filma na temu, "Značaj vukovarske bitke u stvaranju samostalne hrvatske države". Želimo ljudima u Hrvatskoj i diljem svijeta pokazati što se to uistinu događalo u Vukovaru. To moramo učiniti zbog naših poginulih prijatelja, vukovarskih heroja koji su sudjelovali u najznačajnijoj bitci kojom smo uspjeli ostvariti samostalnost hrvatskog naroda, a i osjećamo da je to dug prema našem Marku Babiću. Na osnovi iskustva koje smo dosad imali radi se scenarij za film koji bi svijetu pokazao što se u Vukovaru

Uništeni tenk na Trpinjskoj cesti

stvarno događalo. Vukovar je već toliko pretrpio na neki način nepravdi i poluistina da on to više ne može istrpjeti. Svaka nova stvar koja se radi, a nije temeljena na istini, zapravo Hrvatskoj ne treba, štetna je. Na osnovi svojeg rada i onoga što smo napravili mislim da imamo veliku šansu napraviti nešto kvalitetno. Minimalni troškovi za realizaciju ovoga projekta jesu 10 milijuna eura, i očekujemo pomoć državnih institucija, a dio će biti financiran prodajom DVD-a dokumentarne serije "Heroji Vukovara". Želja nam je promovirati "Heroje Vukovara" diljem iseljeništa kako bismo prodajom DVD-a prikupili inicijalna sredstva za snimanje igranoga ratnog filma koji će pronijeti slavu diljem svijeta i istinu o Vukovaru. Dužni smo napraviti takav film kako bi se izvukla pouka i vidjelo tko je bio agresor, a bila bi to i zahvala svim borcima koji su branili Vukovar i u svakom slučaju to je dug prema Marku Babiću iz više razloga", naglasio je Dominik Galić i dodao: "Vukovar je po mom mišljenju najveća hrvatska priča i on će takva i ostati. To je njegov najveći plus i najveći minus jer se mi s Vukovarem ne znamo nositi. Rekao bih da je ovo jedina istinita priča o Vukovaru."

Autori "Heroja Vukovara" su: Eduard Galić, redatelj i scenarist, Marko Babić, producent i scenarist, te Dominik Galić, producent i scenarist filma.

Web stranica : www.herojivukovara.hr

Isječke iz serije možete pogledati na www.hrvatskauljudba.hr ■

Zajednička snimka na Trpinjskoj cesti: Zoran Janković, Blago Zadro i Marko Babić

U OČEKIVANJU POZIVNICE ZA NATO

ZAGREB – “Ako dobijemo pozivnicu za NATO, to će biti veliki napredak za Hrvatsku jer pozivnica učvršćuje naš međunarodni položaj”, rekao je novinarima premijer Ivo Sanader nakon sastanka Državnog odbora za NATO 28. siječnja. Izvijestio je kako se s predsjednikom Stjepanom Mesićem dogovorio da po pozivnicu u Bukurešt u travnju idu zajedno, a pozivnicu je, uz ulazak u Vijeće sigurnosti UN-a i završetak misije OESS-a u Hrvatskoj, nazvao trećim velikim vanjskopolitičkim hrvatskim uspjehom. Na pitanje je li Hrvatska vojska spremna za ulazak u Sjevernoatlantski savez, predsjednik Mesić je rekao da je vojska provela potrebne strukturne reforme, te je dodao kako smatra da smo na najboljem putu da do kraja ostvarimo NATO-ove standarde. Dodao je da je pitanje opremljenosti i naoružanja pitanje financijskih mogućnosti države. “NATO za nas nije samo vojni savez nego i savez zemalja koje promoviraju zajedničke vrijednosti kao što su sloboda, demokracija, vladavina prava, ljudska i manjinska prava, socijalno i tržišno gospodarstvo”, poručio je Sanader.

PROTUTEŽE ZAGREBAČKOM “MANHATTANU”

ZAGREB - Tržište uredskih prostora u Zagrebu posljednjih godina snažno se razvilo. Do prije nekoliko godina jedini poslovni prostori svodili su se na one u Ciboninom tornju i u Zagrepčanki, a pojedini su se smjestili u središtu grada u nekadašnjim stambenim prostorima preuređenima u urede. No, unatrag dvije godine u Zagrebu su se nanizali projekti gradnje poslovnih tornjeva, koji su se grupirali u Aveniji grada Vukovara i Radnič-

koj cesti, no oni su već sad dobrim dijelom popunjeni. A zanimanje investitora iz Zagreba se polako seli i u druge gradove, gdje bismo u idućih nekoliko godina trebali vidjeti značajne projekte u Splitu, Rijeci te u Osijeku.

LANI U HRVATSKOJ VEĆI INDUSTRIJSKI RAST NEGO 2006.

ZAGREB - Ukupna industrijska proizvodnja u prosincu 2007. godine veća je 1,4 posto u usporedbi s istim mjesecom 2006. godine, što je najniža stopa rasta zabilježena tijekom prošle godine. Sukladno takvom kretanju, ukupni porast industrijske proizvodnje tijekom cijele 2007. godine iznosio je 5,6 posto, što čini ubrzanje u odnosu na godinu prije, kada je rast industrijske proizvodnje iznosio 4,5 posto, kažu najnovije analize Privredne banke Zagreb (PBZ). Tijekom godine 2007. najsnažniji rast proizvodnje zabilježen je u proizvodnji trajnih proizvoda za široku potrošnju (14,5 posto) te kod kapitalnih proizvoda (10,8 posto).

MIROSLAV ŠKORO KANDIDAT ZA OSJEČKOGA GRADONAČELNIKA

OSIJEK - Nakon što je Vlada raspisala izvanredne izbore za Vijeće grada Osijeka za 9. ožujka, osječki odbor HDZ-a donio je odluku da će kandidat za osječkoga gradonačelnika iz redova te stranke biti Miroslav Škoro. Popularnoga pjevača i odnedavno saborskog zastupnika čeka ne baš jednostavno odmjeravanje snaga s Branimirom Glavašem i Antom Đapićem. No, u HDZ-u su vrlo optimistični i vjeruju da će sa Škorom postići dobar rezultat. “Apsolutno podržavam odluku Gradskog odbora da kandidat stranke na izvanrednim izborima za Gradsko vijeće Osijeka bude Miroslav Škoro. Škoro, saborski zastupnik s dvije diplome - građevine i ekonomije - naglašava kako Osijek napokon zaslužuje da siđe s naslovnih stranica u negativnom kontekstu te kako je vrijeme da se u gradu formira vlast koja će znati završiti započete projekte i otvoriti nove.

NEVEN JURICA NOVI VELEPOSLANIK U UN-U

ZAGREB - Saborski Odbor za vanjsku politiku dao je potkraj siječnja suglasnost da se Neven Jurica opozove s mjesta veleposlanika u SAD-u i postavi za stalnog predstavnika Hrvatske u UN-u u New Yorku. Istodobno, Odbor se složio da se s toga mjesta opozove Mirjana Mladineo, koja će postati nova stalna predstavica u Ženevi u Uredu UN-a i u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji. Sjednici su nazočili Jurica i Mladineo koji su odgovarali na pitanja članova Odbora, što je redovna procedura u postupku imenovanja.

SJAJNA BUDUĆNOST SPLITSKE ZRAČNE LUKE

SPLIT - Splitska zračna luka u Resniku nadmašila je odlične poslovne rezultate iz prethodne godine. Naime, kroz Resnik je lani prošlo 1,2 milijuna putnika ili 100 000 više nego 2006. To je povećanje od 8,6 posto, a ostvaren je i gotovo petpostotni rast u prihvatima zrakoplova kojih je bilo 9 011. S obzirom na ukupno povećanje prometa i najavu trenda rasta i u ovoj godini, kad se očekuje rast za dodatnih pet do osam posto, Uprava Zračne luke pokrenula je petogodišnji investicijski ciklus, vrijedan 50 milijuna eura, čijom će se provedbom pojačati postojeći infrastrukturni kapaciteti. Zračna luka, koja gotovo nikada nije bila zatvorena za promet, ocijenjena je jednom od najsigurnijih ne samo u okvirima domaćeg nego i međunarodnoga zračnog prometa. Stoga je ulaganje u cjelokupnu infrastrukturu zračne luke ocijenjeno prioritetom.

Ulaganja predvode dionice, građevinski sektor i nekretnine

Bez obzira na atraktivnost pojedinoga ulagačkog područja, može se očekivati da će se ulagati vrlo oprezno i uglavnom u što je moguće sigurnije akvizicije

Kad govorimo o najisplativijim investicijama u godini koja je pred nama, svakako treba imati na umu događaje s kraja prošle i početka ove godine. Najava globalnog usporavanja gospodarskog rasta, kao i povećane stope inflacije, svakako će utjecati i na hrvatsko tržište, pa tako i na odvažnost ulagača. Bez obzira na atraktivnost pojedinoga ulagačkog područja, može se očekivati da će se ulagati vrlo oprezno i uglavnom u što je moguće sigurnije akvizicije.

Prema najnovijim stručnim analizama, globalneće se negativnosti osjećati još neko vrijeme, dok ne oslabi hipotekarna kriza, pa će to ostati problem 2008. godine, iako je utjecaj te krize na gospodarstva Srednje i Istočne Europe ograničen. S obzirom na to da smo ipak relativno sigurni od te vrste globalnih negativnosti, dionice bi i ove godine mogle biti jedan od glavnih ulagačkih ciljeva.

“Još jedan faktor koji općenito govori u korist ulaganja u dionice obilje je gotovine koja bi trebala nastojati ostvariti razumne povrate nakon što se smiri najnoviji trend rasprodaje. Ono što je važno jest da domaći izvor gotovog novca postaje sve vidljiviji čimbenik. Poljska je dobar primjer u regiji, a usprkos tomu što se ne očekuje da će se to dogoditi u tolikoj mjeri i na drugim tržištima, barem ne ubrzo, trebalo bi uzeti u obzir rastuću fondovsku industriju na tržištima kao što je Hrvatska, a i pokretanje mirovinskog sustava u Rumunjskoj”, kaže za *Maticu* Henning Esskuchen, pomoćni direktor Odjela za analizu dionica u Erste grupi. U Hrvatskoj bi na popularnost tržišta kapitala i daljnje ulaganje u dionice veliki utjecaj mogla imati i najava novih inicijalnih javnih ponuda, odnosno dalj-

Značajne investicije se očekuju u građevinskom sektoru

nja privatizacija putem masovnog dioničarstva koja je obilježila prošlu godinu u slučajevima Ine i Hrvatskog telekoma.

Bez obzira na trenutačnu krizu na tržištu kapitala, koja je sastavni dio trgovanja na burzi, mogu se očekivati daljnja popularizacija i ulaganje u vrijednosne papire. Tomu u prilog idu i rezultati istraživanja koji pokazuju da su gospodarska očekivanja u srednjoj i istočnoj Europi mnogo optimističnija nego u eurozoni, dok u eurozoni dvije trećine ispitanika očekuje da pogoršanje na tržištu zemalja srednje i istočne Europe. No, povećanje troškova financiranja, kamatne marže, očito utječe na taj sektor. Ako nedostatak sredstava rezultira općenitim smanjenjem razvojnih aktivnosti, očekuje se povećanje najamnina te popratno povećanje vrijednosti postojećih nekretnina, a samim time i ulaganje u njih. Treba naglasiti da je i Hrvatska, što se stranih investitora tiče, u posljednje vrijeme postala dosta skupa u području nekretnina. Budući da su ulaganja u infrastrukturu stvorila vrlo dobro okruženje prethodnih godina, usporava se domaći rast na tom području. Analitičari predviđaju da se

najviše isplati ulagati u dionice financijskog, telekomunikacijskog, farmaceutskog i građevinskog sektora.

S obzirom na interes za nekretninama, osobito u većim gradovima i na obali, jasno je da se investicija u taj sektor i dalje isplati, no možda uz nešto manju zaradu nego dosad. Sigurno je, gledajući iz sadašnje perspektive, da je kriza na svjetskom i europskom tržištu prisilila investitore da tripot razmisle prije bilo kakvog ulaganja te da je vrlo teško procijeniti koji sektor neće zapasti u krizu. Gledajući Hrvatsku kao dio tržišta Srednje i Istočne Europe koja još i te kako ima mogućnosti za rast i napredak, ulaganja u “sigurne” dionice ili građevinski sektor i nekretnine, za kojima potražnja i dalje postoji, vjerojatni su predvodnici ulaganja u godini pred nama. ■

ENG When speaking of the most lucrative investments in 2008 one should certainly keep in mind the global economic slowdown and the increase in the inflation rate. Investment is expected to be very cautious and for the most part in low risk acquisitions, and the most profitable investments in the coming period look to be stocks, the construction sector and real estate.

Gospodarski procvat zapadne Hercegovine

Jedni i dalje tvrde kako zapadnohercegovačko gospodarstvo ima čvrste temelje i svijetlu budućnost, a drugi će reći kako je na klimavim nogama i kako bi se prenapuhani gospodarski balon mogao bolno prizemljiti

Zapadnohercegovačke su se općine u bivšem sustavu, prema svim relevantnim statističkim pokazateljima (stopi zaposlenosti, društvenim stanovima i slično), ubrajale među najnerazvijenije općine u BiH, ali i u čitavoj Jugoslaviji. No, s tranzicijskim promjenama poslovična zapadnohercegovačka privatna inicijativa urodila je plodom i Široki Brijeg, Ljubuški, Grude, Posušje, sada općine u sastavu Županije zapadnohercegovačke, doživljavaju gospodarski procvat pa zapadna Hercegovina, po mnogima, postaje najrazvijeniji dio Bosne i Hercegovine. Sudbinu ove četiri općine dijele i Čitluk i Tomislav Grad. U široj javnosti stvorena je percepcija o navodno bogatoj Hercegovini i

Napisaao: **Tihomir Begić**

o još bogatijim Hercegovcima. Standard je na svim hrvatskim prostorima u BiH uistinu rastao, posebno u odnosu na najnerazvijenija područja, ali su mnogi strahovali od toga kako bi nakon naglog uspona zapadnohercegovačkoga gospodarsko carstvo moglo početi doživljavati pad.

USPONI I PADOVİ

Sad jedni i dalje tvrde kako zapadnohercegovačko gospodarstvo ima čvrste temelje i svijetlu budućnost, a drugi će reći kako je na klimavim nogama i kako bi se prenapuhani gospodarski balon mogao bolno prizemljiti. Pogotovo misle da bi se zapadnohercegovački trgovački mjehur od sapunice mogao razbiti o glavu onim poduzetnicima koji se na vrijeme s trgovačke djelatnosti ne "prebace" na proizvodnju. Treći misle kako je istina negdje

u sredini i da zapadnohercegovačko gospodarstvo ulazi u svoju "realnu" fazu te da njegova budućnost ovisi o raspletu političke i ustavne krize u BiH, daljnje tranzicije te ukupnoga gospodarskog okruženja u državi i široj regiji.

No, Hercegovci su na svašta navikli pa će nekako preživjeti i najgori scenariji. Jer povijest je ipak najbolja učiteljica i gospodarskog života. Zapadna je Hercegovina imala najmanje zaposlenih na broj stanovnika – primjerice, Grude su 70-ih godina imale samo oko tisuću uposlenih. Ostali su se Gruđani bavili proizvodnjom duhana ili su trbuhom za kruhom išli u Zagreb, Split, Njemačku. Posušje je bilo u sličnoj nezavidnoj situaciji. Široki Brijeg, tada Lištica, također. Jedna istočnohercegovačka općina, s istim brojem stanovnika, imala je društvenih stanova više od pet zapadnohercegovačkih. Slične usporedbe vrijede i u sektoru takozvanih proizvodnih radnih mjesta. Ali zato su zapadnohercegovačke općine, Tomislav Grad i Livno, imale i po deset puta više "gastarbajtera" na zapadnoeuropskim "bauštelama" od onih s drugih područja BiH, a to na najbolji način govori o tadašnjoj ravnopravnosti svih naroda i građana. Nešto se sredinom 70-ih godina prošloga stoljeća ipak mijenja. Široki Brijeg dobiva "Feal", koji upošljava 500 djelatnika i još nekoliko proizvodnih poduzeća, nakon 80-ih tvornicu obuće "Lišto" s tisuću radnika pa se, a jačanjem Novogradnje, Rudnika boksita, Obnove i nekim manjih poduzeća gospodarska i socijalna slika ove općine mijenja nabolje. No, potkraj 80-ih i tijekom rata većina socijalističkog diva propada ili potpuno nestaje, a na scenu stupa poslovična zapadnohercegovačka privatna inicijativa. Niču Mesna industrija Lijanovići, brojne jake trgovačke tvrt-

ke (Mepas, Primorka, MCI...), građevinska poduzeća (A3, Hering...), čitav niz malih i srednjih poduzeća. Uspješno se privatizira "Feal", ali "Lišto", unatoč stranomu strateškom partneru, ne donosi boljitak. Neke su tvrtke nestale s gospodarskog obzora, a čeka se privatizacija još jednoga broja bivših socijalističkih poduzeća. "Presal" s talijanskim partnerom putokaz je kojim bi se moglo krenuti dalje.

GRUDE, POSUŠJE, LJUBUŠKI, ŠIROKI BRIJEG...

Grude su, nakon poratnog tavorjenja, dobile "Grutex", a potom 70-ih i 80-ih još nekoliko industrijskih poduzeća. Potkraj 80-ih stižu stečajevi, ali zapadnohercegovački nagon za preživljenjem i inicijativa poduzetnih Grudana urođuje plodom pa se Grude mogu pohvaliti uspješnim privatnim tvrtkama, kao što su Pro-dex, Grafotisak, Ax-Soling, Bilo trade, Lumen, Antonio trade i nizom malih i srednjih privatnih poduzeća, a Grudska pivovara pokazuje kako se s Prima pivom brendira domaći proizvod.

I bivša su socijalistička poduzeća u Posušju (Neimarstvo, Ukraskamen,

Rudnik boksita, Tvornica alata, Polivinil...) potkraj 80-ih kolabirala su i potom nestala, a uz privatnu inicijativu niču Weltplast, Sapit, Lager, Šišović i druga srednje i male privatne tvrtke. "Naprijed" te Famosova i Sokolova tvornice u Ljubuškom, koje su zapošljavale veliki broj djelatnika, potkraj 80-ih također propadaju, a danas privatne tvrtke, kao što su Mucic company, Kons, kuće kao što su Agram, Auro s Vinarijom Ljubuški i Trgocoopom i niz srednjih i malih poduzeća u vlasništvu poduzetnih Ljubušaka spašavaju ljubuško gospodarstvo. Slično je s Čitlukom i Tomislav Gradom, a mnogo toga vrijedi i za Mostar, posebno za njegov zapadni dio, pa i za Čaplinu.

I u općinskim poglavarstvima tvrde kako su stvorili kvalitetne pretpostavke te dobar okvir za nova ulaganja i gospodarski rast, a pouzetcnici kažu kako nailaze na niz limitirajućih čimbenika za ozbiljniji daljnji gospodarski rast. Neki analitičari tvrde kako su tvrtke s područja zapadne Hercegovine, ne tako davno, u velikoj mjeri punile proračun F BiH, ali upozoravaju kako se taj omjer smanjuje, jer sve brži rast

imaju neka sve razvijenija područja federalnog entiteta.

Gospodarstvenici od županijskih vlasti traže da se više pozabave rješavanjem gospodarskih problema.

Neke relativno uspješne tvrtke premještaju svoja sjedišta, ili "samo" djelatnost, izvan Županije zapadnohercegovačke, što bi trebalo značiti alarm za uzbunu općinskim i županijskim čelnicima.

PUNJENJE PRORAČUNA

Predstavništva nekih uglednih kuća iz Hrvatske i europskih zemalja sele se u Sarajevo. Iz te, bosanske metropole uporno pozivaju strane investitore iz "tamo neke Hercegovine" u bh prijestolnicu. I ne samo njih nego same hercegovačke poduzetnike.

Zna li hercegovački gospodarski imperij uzvratiti udarac? Znaju li zapadnohercegovačke strukture vlasti u kojem grmu leži gospodarski zec? Razanj je tu, a zec?!

Banke žude za kvalitetnim investicijama i ambicioznim poduzetnicima. No, investitori i investicije čekaju sigurnije i kvalitetnije poslovno okruženje, veće i slobodnije tržište, što manja porezna opterećenja i izdvajanja za doprinose, pravnu državu, ukratko – Europu!

Inače će i dalje najuspješniji zapadnohercegovački poduzetnici investirati u – Hrvatsku. ■

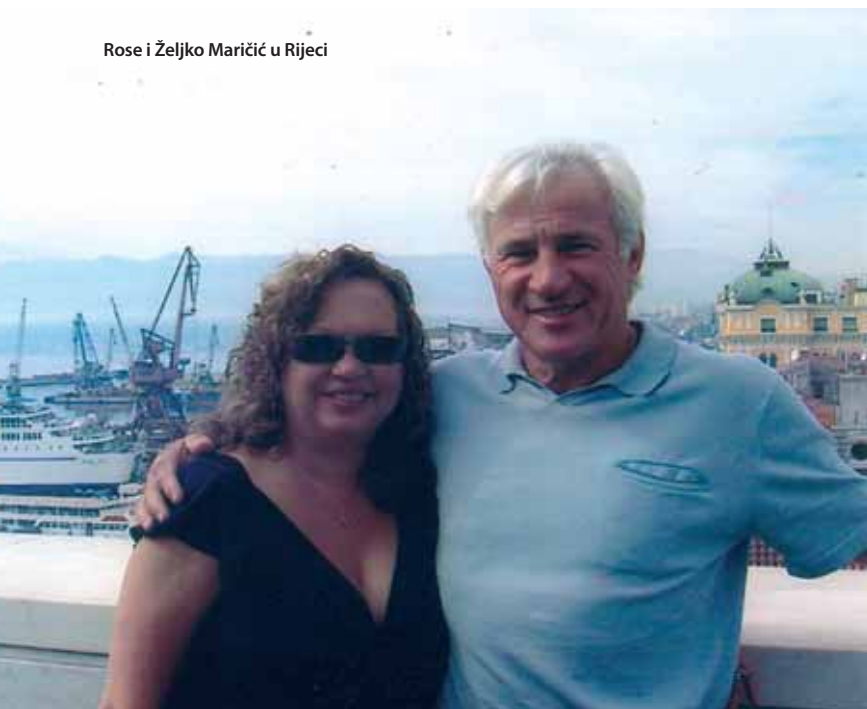
ENG Western Herzegovina was in the former Yugoslavia numbered among the most underdeveloped regions in Bosnia & Herzegovina. But with the changes brought by transition the proverbial private initiative of the people of western Herzegovina has borne fruit and the region is seeing strong economic growth and many say that it is becoming the most developed part of Bosnia & Herzegovina.

Veliko srce naših “Merikana”

Hrvati s područja Cresa i Lošinja osnovali su udrugu pod nazivom Island Medical Assistance Society (IMAS) i za svoj znak/logo odabrali srce. Skraćeno, to bi se moglo pročitati kao IMAS SRCE

Rose i Željko Maričić u Rijeci

Izuzetan je njihov doprinos bio za vrijeme Domovinskog rata.

No, ono što ih uvelike izdvaja od drugih i čini njihovu posebnost, započeli su prije šest godina. Osnovali su dobrotvornu i neprofitnu udrugu u New Yorku pod nazivom Island Medical Assistance Society (IMAS) i za svoj znak/logo odabrali srce. Skraćeno, to bi se moglo pročitati kao IMAS SRCE.

NABAVA POTREBNE MEDICINSKE OPREME

Kako je do toga došlo? Prigodom boravka na svojim otocima uočili su elementarne poteškoće i potrebe vezane za medicinsku opremu po ambulantama, odnosno u Domu zdravlja u Lošinj i u Domu za starije osobe. Odlučili su da će raznim aktivnostima prikupljati sredstva i kupovati najpotrebniju medicinsku opremu. Okupila ih je velika želja da po-

Donirani aparati

100I seljavanje s otoka cresko-lošinskog arhipelaga u značajnijoj je mjeri započelo sredinom 19. stoljeća. Gospodarski razvoj Lošinja i Cresa karakterizira pomorska orijentacija zasnovana na brodogradnji. Prelaskom s jedrenjaka na parobrode, cresko-lošinska brodogradilišta i pomorstvo zapadaju donekle u krizu. S druge strane, dobra linijska povezanost između Lošinja, Cresa, Rijeke i Trsta pogoduje iseljavanju u prekomorske zemlje. Iz dostupnih je izvora očito da se u području New Yorka okupio veći broj otočana, koji se učlanjuju u tada postojeće fraternalističke organizacije. Svoje prvo društvo ili, kako su ih zvali, “šešajdu” (od “society”) s otočnim predznakom osnivaju 1895. godine. Na početku bile su to dobrotvorne bratske zajednice

čija je osnovna funkcija bila pomoć članovima i njihovim obiteljima u slučaju bolesti, nesreće ili smrti, te pomoć u smještaju i pronalasku posla pridošlim članovima iz staroga kraja. S vremenom je potreba za uzajamnom pomoći izgubila na značenju, ali želja za osnivanjem mjesnih društava u kojima su se iseljenici okupljali, družili, njegovali mjesne običaje bila je prisutna. Na području New Yorka i New Jersey iseljenici otoka cresko-lošinskog akvatorija, od tada pa do danas, osnovali su 13 društava. Neka su još aktivna, a neka su zamrla.

I seljenici, pojedinačno ili pak putem svojih društava, sporadično su sudjelovali u prikupljanju sredstava za pojedine potrebe ili projekte u svojim mjestima. Najčešće se to odnosilo na prikupljanje sredstava za uređenje mjesne crkve, groblja, puta ili slično.

Napísala: **Vanja Pavlovec**

mognu, i 23 člana utemeljitelja dobivaju godine 2002. odobrenje države New York da mogu osnovati udruhu.

U Domu zdravlja u Lošinj na vrhu prioriteta bila je nabava novoga rentgenskog aparata. To bi umnogome olakšalo potrebe pacijenata s Lošinja, Cresa, Ilovika, Suska, Unija, Malih i Velikih Srakana, jer su svi oni morali odlaziti u Rijeku na preglede. S velikim entuzijazmom kreću u prikupljanje sredstava, više od 100 000 \$ za nabavu tako vrijedne opreme. I ne samo da su kupili rentgenski aparat, nego su 2003. godine, uredili ambulantu i čekaonicu te ih dali na uporabu pacijentima.

NEUMORNO PRIKUPLJANJE POMOĆI

Nastavili su samoprijegorno raditi, okupljati, organizirati članove bilo otočane podrijetlom bilo pak svoje američke prijatelje. Organizirali su dobrotvorne donatorske zabave s lutrijom, golfške turnire i slične manifestacije, sve radi prikupljanja sredstava. Poklonili su svim većim i manjim ambulantom po otocima medicinsku opremu, i to: prijenosni defibrilator/EKG aparate, sterilizatore, aparate za fizioterapiju, aparate za analizu krvi, nosila, tlakomjere, kolica za bolesnike i drugo. Do sada su opskrbili ambulante u Malom i Velikom Lošinj, Cresu, Unijama, Susku, Beleju, Nerezinama, Iloviku, Martišćici, kao i Dom za starije i nemoćne osobe. Bitno su pridonijeli osnivanju i jedinica za dijalizu bubrežnih bolesnika u Malom Lošinj. Nezamislivo je koliko je to olakšalo život bubrežnih bolesnika koji su morali svaki drugi dan po svakvim vremenskim uvjetima odlaziti na dijalizu u Rijeku ili Istru. U ovih su šest godina kupili i poklonili medicinske opreme u vrijednosti od 200 000 \$.

IMAS-ovci potkraj ožujka ove godine organiziraju svoje sljedeće okupljanje u New Yorku. Ovaj put imaju potporu i iz domovine. Hrvatska matica iseljenika bit će pokrovitelj njihove donatorske večeri u New Yorku, a iz Rijeke dolaze glazbenici-pjevači koji će pripomoći da se skupi što više sredstava kako bi nastavili svoj dobrotvorni i humanitarni rad.

Oni odašilju plemenitu poruku ljubavi i dobre volje starom kraju i njegovim ljudima, te dokazuju da možemo biti daleko, a opet tako blizu. Svojim

40 000 \$ za kupnju prijenosnog respiratora

Ovih dana u posjet ocu, koji boravi u rodnom Kukuljanovu pokraj Rijeke, došla je Dušanka Marušić potpredsjednica IMAS-a. Priča njezine obitelji slična je mnogima koji su se sredinom šezdesetih odlučili potražiti bolji život u inozemstvu. Majka je podrijetlom iz Beleja na otoku Cresu, a ona i sestra rođene su u Poreču. S putovnicama odlaze u posjet rodbini u Italiju. Sjeća se da je na listiću papira pisala želje svojih školskih prijateljica što da im donese iz Trsta. Tada osmogodišnja Dušanka nije znala da su roditelji odlučili otići u Ameriku. Uslijedio je uobičajeni boravak u kampu dok rodbina iz Amerike nije poslala potrebne dokumente za njihov dolazak. Obitelj je ostala vezana za stari kraj i redovito su dolazili, kako kažu, "doma". To više što je Dušankin suprug iz okolice Zadra, tako da su godišnje odmore s djecom provodili na spomenutim trima odredištima. Mnogi naši umirovljeni "Merikani" najveći dio godine provode u mjestima svojeg podrijetla, a to čini i njezin još uvijek vrlo agilni i aktivni otac Petar Maračić.

Kada se je krenulo s projektom prikupljanja sredstava za nabavu medicinske opreme, i gospođa Marušić odlučila je pridonijeti dobrotvornim radom uz ostale članove Upravnog odbora. U ovom mandatu obnaša dužnost potpredsjednice IMAS-a. Za godinu 2008. postavili su si cilj da prikupe 40 000 \$ za kupnju prijenosnog respiratora, CTG-a za praćenje fetusa, EKG-a, spirometra i drugih aparata za potrebe zdravstvenih ustanova na svojim otocima. Kaže da to nije nimalo lako, te da treba voditi računa o tome da ljudi ne mogu kontinuirano donirati za iste sadržaje. Ali ne posustaju, nastoje pronaći nove donatore i načine poticanja ljudi da se uključe u njihove humanitarne projekte. Izuzetne cijene to što im Hrvatska matica iseljenika u tome pomaže i vjeruju da će taj primjer slijediti i drugi.

Dušanka Marušić, potpredsjednica Island Medical Assistance Society (IMAS) i Vanja Pavlovec, voditeljica Područnog ureda Hrvatske matice iseljenika u Rijeci

dobročinstvom oplemenjuju sebe, a i one koje darivaju. Izvršni odbor IMAS-a 2007./08. godine čine: Rose Maracic, predsjednica, Ines Kucic, Dušanka Marusic, Marco Pinezich, Lore-dana Beg i Dino Mirkovic. ■

ENG Six years ago our emigrants in New York, mostly originating from the islands of Cres and Lošinj, founded a charitable and non-profit association called the Island Medical Assistance Society. The association aims to collect funds to purchase much needed medical equipment to be sent to their native region.

Metalci protiv dilera

Australski film *Ratnik* mladog redatelja hrvatskoga podrijetla Stevea Ravića zanimljivo je ostvarenje koje je u Zagrebu oduševilo ljubitelje heavy metal kulture i sve nas potaknulo na razmišljanje poput likova iz zapadnoga predgrađa Melbournea u čijim četvrtima živi brojno hrvatsko radništvo

Projekcija igranoga filma *Ratnik* (*Warrior*) Stevea Ravića, mladog redatelja hrvatskoga podrijetla, prikazana je u utorak 29. siječnja unutar ciklusa australskih filmova u kinu Broadway Tkalča u zagrebačkom Kaptol centru. Čim sam ušla u Kaptol centar, otrpve sam prepoznala Stevea. Nekako je izgledao australski. Ne, izgledao je kao moj sin, poput *metalca*. Srdačno smo razgovarali kao stari znanci. Bilo mu je drago da se *Matica* zanima za njegovo stvaralaštvo. Majka mu potječe iz slavonskih Rešetara, a otac iz hercegovačkoga Širokog Brijega. Tridesetpetogodišnji Ravić iz Melbournea dosad je većinom radio glazbene spotove i dokumentarce o rock-glazbi. Na pitanje osjeća li se više Australcem ili Hrvatom Ravić je rekao kako ovisi o tome gdje se nalazi: *U Hrvatskoj se osjećam kao Australac, a u Australiji kao Hrvat*. Na projekciji prvoga australsko-hrvatskoga igranoga filma *Warrior* Stevea Ravica (Stipe Ravića), u sklopu *Tjedna australskog filma* koji se održavao od 25. do 31. siječnja u organizaciji australskog Veleposlanstva, bila je nazočna veleposlanica Tracy Reid. Gospođa Reid odlično je moderirala raspravu o Ravićevu filmskom stvaralaštvu unutar suvremenih društvenih i kulturnih zbivanja u australskom multikulturalnom i multietničkom društvu u čijem životu desetljećima sudjeluje i hrvatska zajednica. Projekciju i raspravu s osobitim su zanimanjem pratili studenti Australskih studija s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dok je u publici dominirala skupina zagrebačkih *metalaca*, koji su za autora imali i najviše pitanja.

- Ako imaš viziju, ako vjeruješ, ako imaš san, sve je moguće, riječi su moje majke koje su me učinile ustrajnim i dovoljno hrabrim da sastavim ekipu,

Napisala i snimila: **Vesna Kukavica**

Redatelj i scenarist te glavni glumac Steve Ravić na Tjednu australskog filma u Zagrebu

djelomično iz Hrvatske zajednice, koja je zajedno sa mnom snimila film o sudbini hrvatskog mladića Blažea (Blaža) mladog *heavy metal* glazbenika, rekao je Ravić zagrebačkim studentima odgovarajući na pitanje kako se započinje filmska karijera u Melbourneu.

'Mainstream' film *Ratnik*, koji nikoga ne ostavlja ravnodušnim, u prvome planu uprizoruje kulturu *heavy metal*, koja nadilazi okvire glazbe i zadire u način života i ophođenje s društvom koje je prema pripadnicima te supkulturne skupine oduvijek bilo više nego sumnjičavo. Metalac jednako uličar i

drogeraš. *Ratnikom* Ravić prikazuje raslojavanje svoga društva, čiji jedan član s podsmijehom odbacuje *heavy metal* stil života, šiša se i počinje šmrkati kokain sve dok se ne predozira. To, kao i ubojstvo djevojke glavnoga junaka Blaža (Janje iz ratnoga Vukovara koja se sklonjena kod rodbine u Australiji zatekla u predgrađu Melbournea), koju u WC-u izbode diler, izazove pravednički gnjev *metalaca* koji se suprotstavljaju bandi dilera u konačnome sveopćem uličnom obračunu. Ravić je u filmu, koji je napisao, režirao i odradio posao producenta,

igrao i glavnu ulogu, ugrađivši mnoge elemente svojega života i ispričavši priču o zajedništvu i o pripadanju kao jednoj od najvećih vrijednosti. Radnja se odvija tijekom petnaestak godina u zapadnome predgrađu Melbournea u St. Albansu u kojem inače živi velik broj hrvatskih radničkih obitelji, a obiluje žestokom glazbom, zakovicama, prišivcima, pivom, gitarama, lijepim ženama i manje lijepim muškarcima te osobito vrstom humora.

Australija je u drugoj polovici dvadesetog stoljeća polako, ali sigurno postala istaknuta referenca u svijetu umjetnosti. Iako je prvi film u Australiji snimljen 1906., trebalo je čekati do sedamdesetih i osamdesetih godina na međunarodno etabliranje ove male, ali velike kinematografije. Tada su svoje prvijence snimili autori kao što su Peter Weir, Gillian Armstrong i George Miller, koji su se s vremenom preselili u Hollywood, no njih su naslijedili novi autori. Zahvaljujući njima australski film nije izgubio na snazi pa se nadamo kako će i Steave Ravic nastaviti njihovim putem. U tjedan dana u Zagrebu tako smo vidjeli de-

set filmova, prema izboru Australskog filmskog saveza, koji su obilježili australsku kinematografiju u proteklih nekoliko godina, kao što su *Chopper* Andrewa Dominika ili *Ned Kelly* Gregora Jordana.

- U mojem prvom filmu *Ratnik* gotovo dva sata žestokog *metala* prati filmsku, pomalo autobiografsku priču, koja isprepleće dramske i komične sekvence i donosi niz jednako važnih rukavaca dominantne fabule koji stvaraju ovaj filmski kolaž s periferije urbane Austalijske i supkulture jedne generacije kojoj pripadam stilom života. U tu sam filmsku priču utkao svoje emocije i emocije svojih roditelja i naših australskih prijatelja raznih etničkih grupa izazvane potresnim dokumentarnim snimkama iz Domovinskog rata iz domovine mojih roditelja, Hrvatske. Te su snimke na mene ostavljale snažan dojam. Naša su srca u Hrvatskoj zajednici u Australiji devedesetih kucala za našu Hrvatsku. Ljudi su davali sve što su imali i uključivali se u obrambeni Domovinski rat protiv agresora na sve načine. To sam želio ispričati, jer, čak i kad su bili siromašni, australski su Hrvati imali veliko srce za Hrvatsku i dali su za nju ono što su jedino imali – goli život. Dragovoljaca u obrambenom ratu u Hrvatskoj bilo je, kao što znate, i iz Australije. Moj osobni stav kao Australca formiran je u obitelji koja je iz Hrvatske pobjegla od komunizma. Moji su roditelji, kao i drugi hrvatski emigranti druge polovice dvadesetog stoljeća u Australiji dobili slobodu, demokraciju i pravo na rad, kazao nam je Steave Ravić.

- Želio bih ovim putem zahvaliti svima koji su mi pomogli doći do cilja, a to su: izvršni producent Robert Luburic i Melbourne Accounting Partners, Josip Cuk i Cro Travel, Tony Topcic i Advance Management, Vesna Smolic i Cilom's Airport Lodge, Melbourne Knights i Melbourne Croatia, Davor Filipovic, Stanko Bilic, Marie Mellino-Rados, Vuk, Branko i Ivanka Mladicek. Posebno zahvaljujem uredništvu "Hrvatskog vjesnika" i Anti Juricu te Australsko-hrvatskom društvu i Hrvatskom domu u Footscrayu (Melbourneu).

Osim Stevea Ravica i Mirka Jukica, u filmu su sudjelovali i Ivan Đuzel, Mile

Plakat filma *Warrior*

Milkovic, Maria Ravic, Ivan Zupan, Jozo Orlovic, Vjekoslav Vidalin, Ante Kreso, Big Al, Marija Kreso, Chris Petanic. Zanimljivosti radi navodimo da su se pred kamerom prvi put pojavila i poznata lica iz Hrvatske zajednice: Steve Đopa, Ante Juric, model Ana Mikuć, Ingrid Brzoja. U filmu se pojavljuju i Josip Cuk, Bruno Zovko, nogometna legenda Josip Biskic, Knights championship team manager Davor Filipovic i "mali veliki ljudi" kao što su Johnny "Banana" Brkljacic. Sedmero članova Hrvatskoga narodnog kazališta iz Melbournea igraju ključne uloge: Siniša Trgovac, Nikola i Anka Kućan, Branko i Ivanka Mladicek i Matija Nikolić. Uz mnoge druge tu su i Jaz Spelic iz Canberra i bivša *Miss Croatia Adelaide* Ana-Marija Bozic. U filmu sudjeluje i hrvatski band "Undercode", frontmana Damira Ljubičića, te poznati hrvatski model za L'Oréal i Mercedes, pet puta na naslovnoj stranici hrvatskoga "Playboya" Veronika Majnarić. ■

ENG An off-beat street drama by Steve Ravic, drawing us inside the various socio/sub-cultures that make up the periphery of urban Australia. The film centres on Blaze, an aspiring musician, who grows up in the working-class western suburbs of Melbourne. *Warrior* shadows Blaze and his colourful cohort of friends through a 15-year journey of triumph and agony. A tragedy draws Blaze to his parent's war-torn homeland where he unexpectedly finds love. Little does Blaze or his motley group of friends know, the choices they make while growing up begin to shape their destiny. The streets hit hard, but they hit back!

S projekcije filma

HUMANITARNA PRIREDBA U GUSTAVSBURGU

NJEMAČKA - Humanitarna priredba pod nazivom "Naša srca za Luku" priređena je u subotu 2. veljače u Bürgerhaus u Gustavsburgu u organizaciji Hrvatske katoličke misije Rüsselsheim. Domaćin priredbe Nedjeljko Lukač za tu prigodu besplatno je ustupio dvoranu na korištenje, dok je cjelokupni prihod večeri namijenjen za Luku Đereka koji se u budnoj polukumi nalazi već devet godina. Sve okupljene na početku

je pozdravio voditelj HKM Rüsselsheim fra Berislav Nikić, a obratili su im se i konzul Generalnog konzulata RH iz Frankfurta Marko Šimat, te majka bolesnoga Luke Đereka Iva. U bogatom glazbenom programu nastupili su pijanist Antonio Macan, glazbena skupina "Rivera" pod vodstvom Vinka Kolobarića, Ivana Kolobarića, Hrvoje Schafer - Miculinić, Jerko Drlo Žuti i Robert Čolina.

LITERARNO - GLAZBENA VEČER HKZ STUTTGART

NJEMAČKA - Hrvatska kulturna zajednica Stuttgart, uz pomoć Ureda za kulturu grada Stuttgarta i redakcije SWR-International, održala je u siječnju 17. "Glazbeno - literarnu večer" u radio postaji Stuttgart u kojoj su se za vrhunski ugođaj pobrinuli poznati hrvatski umjetnici iz domovine i inozemstva. Dvije gošće iz Zagreba, majka i kći, operne pjevačice Blaženka-Bajka Milić, sopran, prvakinja zagrebačke opere u mirovini i Margareta Mihalić, sopran, članica HRT zbora, pokazale su samo djelić svog bogatog repertoara, ali dovoljno da oduševise prisutnu publiku. Zvijezde večeri, gošće iz Zagreba otvorile su program arijama, Blaženka Milić otpjevala je "Lijepa si Marijo", a Margareta Mihalić "Domovini i ljubavi", da bi kasnije tijekom večeri otpjevale u duetu i solo nekoliko drugih arija. Svoje bogato znanje pokazale su drugog dana na nedjeljnoj misi za Hrvate u Stuttgartu, gdje su pjevale sakralne pjesme tijekom cijele mise. Ništa manje nije oduševio mladi hrvatski pijanist i skladatelj iz Frankfurta Antonio Macan odsviravši bravurozno nekoliko klasičnih kompozicija. Gost iz Zagreba, Stjepan Šulek, bivši politički emigrant i novinar predstavio se svojom prvom zbirkom poezije "Žedni korijeni". Prof. dr. Matthias Jacob, njemački slavist i prevoditelj iz Tübingena održao je sažeto, stručno predavanje o hrvatskoj književnosti, izazvavši burni pljesak dvorane, citatima na hrvatskom jeziku. Uz bok zvijezdama večeri stao je proslavljeni hrvatski akademski likovni umjetnik iz Ravensburga Gašpar Bolković PIK. Kroz program su odlično vodili Jadranka Martinović-Vučić i Stefan Martinović, dok su razgovore s gostima vodili Evelin Novak i Ivan Ott. Svi su posjetitelji izrazili žaljenje što takve priredbe ne organiziraju i druga hrvatska društva i klubovi. (Ivan Ott)

DRAMA TENE ŠTIVIČIĆ U LONDONU

VELIKA BRITANIJA - U Londonu je od 22. do 27. siječnja izvedena nova drama mlade hrvatske književnice Tene Štivičić koja je svoj novi dom našla u Londonu. Jednočinka *Felix* prikazana je u jednom od najuglednijih malih londonskih kazališta *Kings Head*, koje je uz istoimeni pub prije 40 godina utemeljio glumac Dan Crawford. Teatarski događaj novinarskog naslova "Svijet u jedan" predstavlja tri jednočinke koje obrađuju aktualne probleme današnjice, teme koje inače dominiraju vijestima. "Tekst je izvrstan, govori o odnosu Engleza prema ljudima iz istočne Europe, o tome kakvo je stajalište prema strancima u Engleskoj", rekao je glumac Simon De Deney. "Zadovoljna sam glumcima, produkcijom, režijom, publikom. Nevjerojatno kako se sve poklopilo, iako skromno. Iznađena sam da je sve tako dobro uspjelo u tako limitiranim uvjetima", nije krila oduševljenje Tena Štivičić.

BAL ZAJEDNICE HRVATSKIH UDRUGA GORNJE AUSTRIJE

AUSTRIJA - U subotu, 2. veljače održan je drugi po redu bal Zajednice hrvatskih udruga Gornje Austrije. Domaćin ovogodišnjeg bala bio je Hrvatski dom Wels, koji je mnogobrojnim uzvanicima i posjetiteljima u gradskoj dvorani u Welsu priredio izvanredan program i nezaboravnu atmosferu. Čast otvaranja bala pripala je plesnoj skupini Hrvatskog doma Wels. Sjajno raspoloženje nazočne publike upotpunila je glazbena skupina "Prva liga". Balu su nazočili nogi uzvanici - gradonačelnik Grada Welsa, dr. Peter Koits, koji je ujedno bio i pokrovitelj ovogodišnjeg bala, konzul RH u Beču Slavko Novokmet, voditelj HKM p. Josip Tretnjak i dr. Ipak najsretniji zbog uspješnog bala bili su sami domaćini Stipo Matanov, predsjednik Hrvatskog doma Wels i mr. Mladen Nenadic predsjednik Zajednice hrvatskih udruga Gornje Austrije, zajedno s predstavnicima svih hrvatskih udruga s područje Gornje Austrije.

ZLATNI TIM NK CROATIE (MALMÖ) IZ 1989/1990

U prošlom broju Matice je na 62 str. pogreškom objavljena kriva fotografija momčadi NK Croatije Malmö iz 1989/1990. Čitatelji iz Švedske su nas na to upozorili i poslali ispravnu fotografiju koju ovim putem objavljujemo. (Uredništvo)

Prvi red: Michel Persson, Jerry Kasper. Drugi red: Robert Kertesz, Patrik Brandt, Leif Weinitz, Pero Herceg, Michael Luizzi, Mikael Kulcsar. Treći red: Dinko Galić (član uprave), Stipe Andjelić (pomoćni trener), Josip Cindrić, Ivan Čolak, Milan Perajić, Goran Voloder, Anders Ljungberg >>Puškaš<< (glavni trener), Stjepan Kubasa (tehnički referent). Četvrti red: Ivan Rezić (maser), Ivan Dropulić, Stjepan Baljak, Nikola Čorak, Petri Pajanen, Håkan Svensson, Robert Kolak.

Kordunaši okupili Hrvate iz svih krajeva Amerike

Uvodno se publici obratila voditeljica kulturnoga programa Kate Stepić, koja je, uz ostalo, rekla da "večeras dvorana diše stvarno u zajedništvu: svi za jednoga i jedan za sve"

Raspjevani Kordunaši na pozornici

U Clevelandu je početkom godine održano godišnje prelo društva "Zvuci domovine Hrvata Korduna" u lijepoj i prostranoj dvorani Hrvatskoga nacionalnog doma "Kardinal Stepinac". Prelo zaokuplja pozornost ne samo hrvatske zajednice u Clevelandu nego i mnogih ljubitelja hrvatske kulturne baštine diljem ovoga, sjeveroameričkog kontinenta. Te subotnje večeri, u prepunoj dvorani Centra našli su se gosti iz Floride, Georgije, Pennsylvanije, Ohia, Michigana i Ontaria iz susjedne Kanade.

Uvodno se publici obratila voditeljica kulturnoga programa Kate Stepić, koja je, uz ostalo, rekla da "večeras dvorana diše stvarno u zajedništvu: svi za jednoga i jedan za sve". Riječima pohvale, zadovoljstva i potpore nazočnima su se obratili i župnik hrvatske crkve sv. Petra i Pavla Mirko Hladni te glavni predsjednik Hrvatske bratske zajednice u Americi Bernard M. Luketich. Predsjednik Luketich izrazio je zadovoljstvo time što ovo kulturno društvo radi u zaista čvrstoj slozi i zajedništvu, a to je uzorito i motivirajuće.

Prelo u Clevelandu započelo je igrokazom koji je napisala spisateljica i voditeljica Društva Kate Stepić. To je bio nastavak priče doseljenika Grge koji se teško privikava tuđini, novoj kulturnoj sredini i stranom jeziku. Gledalište je igrokaz pratilo s iznimnom pozornošću i smijehom. Priča je odlično satkana od pučkih riječi iz Cetingrada i okolice, a izvođači (Mišo Paulić, Dennis Marušić, John Petrak, Nick Petrak i Ivica Katić) s mnogo su umjetničke nadarenosti odigrali svoje uloge.

Gost večeri bio je KUD Bosne i Hercegovine "Kraljica Katarina" koji je isto tako nedavno utemeljen u Clevelandu.

Napisao i snimio: **Franjo Bertović**

KUD se nalazi pod vodstvom Ane Bakule koja se još kao djevojčica doselila u ovaj grad. Tako je još u mladosti zavojljela tamburicu i narodnu pjesmu.

Domaćini, Kordunaši, bili su isto tako izvrsni. Odjeveni u originalne narodne nošnje cetingradskoga kraja i uz odličnu tamburašku glazbu predvođenu s harmonikom zadivili su sve prisutne. Ovaj veliki tamburaški i folklorni zbor lako je popunio prostranu pozornicu dvorane i izveo velik broj kola i pjesama svoga kraja.

Tamburaški sastav "Barabe" iz Pittsburgha nastupio je u kulturno-umjetničkom programu a potom svirao za ples i rasonodu. Ova skupina mladih i talentiranih tamburaša s Dariom Barišićem na čelu zaljuljala je dvoranu slavonskom pjesmom i svirkom.

Potom su se na pozornicu popeli popularni i legendarni pitsburški Trubaduri te skrenuli ritam na zabavnu glazbu. Ovaj sastav svira zajedno već više od 25 godina i dobri su poznavatelji zabavne glazbe, ali i publike. Nikoga ne ostavljaju ravnodušnim. Odsvirali su i nekoliko domoljubnih pjesama.

I na kraju, kako to dolikuje, završetak je pripao domaćinima. Tamburaški sastav "Naši Kordunaši" sastavljen od šest obiteljskih članova (Lesar, Petrak i Jurčević) odlično je zabavio prisutne izvornom glazbom i pjesmom iz Korduna. ■

ENG Cleveland was the scene at the beginning of this year of the annual spinning bee of the Sounds of the Homeland of the Croats of Korduna association in the lovely and spacious hall of the Cardinal Stepinac Croatian National House. The spinning bee drew the attention not only of the Croatian community in Cleveland, but also of the many enthusiasts of Croatian cultural heritage across the North American continent.

Veseli igrokaz napisala je Kata Stepić

ODRŽANA 1036. FESTA SVETOG VLAHA

DUBROVNIK - Dubrovnik je svečanim misnim slavljem i velikom procesijom po 1036. put proslavio blagdan svoga zaštitnika, svetog Vlahu, nakon što je parčeva festa otvorena tradicionalnim puštanjem bijelih golubica. Misno slavlje predvodio je krčki biskup Valter Župan. Nakon misnoga slavlja, gradskim ulicama i Stradunom krenula je velika procesija u kojoj su brojni hodočasnici u narodnim nošnjama, noseći barjake svojih župa, pjevali zahvaljujući svetom Vlahu. U procesiji su tradicionalno

nošene i relikvije iz katedralne riznice, među ostalim, i moći svetog Vlahu te Isusova pelenica. Festi svetog Vlahu, koja je od ove godine zaštićena kao nematerijalni spomenik kulture, nazočili su i svećenici parčeve crkve iz indijske pokrajine Goa.

PREDSTAVLJEN STRIP "OVČARA - KRIK U NOĆI"

VUKOVAR - Hrvatsko društvo logoraša srpskih koncentracijskih logora (HDLSKL) predstavilo je strip "Ovčara - krik u noći" autora vukovarskog strip-crtača Nenada Barinića i predsjednika HDLSKL-a Danijela Rehaka, u kojem se putem ilustracija i teksta govori o stradanju oko 260 ranjenika i civila odvedenih nakon pada Vukovara 18. studenoga 1991. iz vukovarske bolnice, od kojih su jugo-srpski agresori njih 200 pogubili na Ovčari. Strip "Ovčara - krik u noći" moći će se kupiti isključivo u Spomen-domu na Ovčari, a prihod od njegove prodaje služit će održavanju toga doma.

CRIKVENICA JE NAJOČUVANJA ANTIČKA KERAMIČARSKA RADIONICA

CRIKVENICA - Priča počinje sredinom prvoga stoljeća prije Krista u Ad turresu, rimskom obalnom lučkom naselju, gdje je Seks Metilije Maksim imao keramičarsku radionicu do kraja drugoga stoljeća. Priča se nastavlja 2004., kada arheolozi pod naslagama tla, na pomoćnom nogometnom igralištu u Crikvenici, nalaze antičku keramičarsku radionicu. "U probnoj sondi, veličine osam četvornih metara, pronašli smo, zamislite, 210 kilograma rimske keramike u sloju debelom 20 centimetara. To je bio znak da je riječ o iznimno velikom i bogatom nalazištu", kaže Goranka Lipovac Vrkljan, znanstvena suradnica Instituta za arheologiju. Od senzacionalnog otkrića 2004. do danas arheolozi su "otvorili" 2 000 četvornih metara terena na kojem su našli četiri tone keramike, uglavnom škarta koji je služio za drenažu terena.

BEČARAC KAO KNJIŽEVNA VRSTA

ŽUPANJA – U sklopu 41. šokačkog sijela, manifestacije tradicijske kulture županske Posavine, u restoranu "Sava" održano je Sijelo pučkih pisaca, koje je ove godine bilo posvećeno narodnom humoru. Pučki pisac Zvonko Stjepanović naveo je da slavonski humor sadrži vic, šalu, dogodovštinu, aforizam, rugalicu i bečarac. Bečarac je vesela, duhovita i kratka književna vrsta, a sastoji od dvaju stihova i najčešće je u desetercu. Najviše je bečaraca skupio i objavio etnomuzikolog Slavko Janković (1897. – 1971.). U dvosatnome programu viceve, šale i narodne dogodovštine prepričavali su brojni pučki pisci.

VJERNI CRKVENOJ TRADICIJI

ZAGREB - U prošleme stoljeću Zagrebački madrigalisti postavili su temelj profesionalnoga zbornoga djelovanja u Zagrebu. A, osim njih, bilo je i drugih sličnih nastojanja, među kojima su i ona koja su slijedili članovi Oratorijskoga zbora crkve sv. Marka (od 1920. do 1945.). I upravo pri spomenutoj gornjogradskoj crkvi počinje 1988. godine djelovati Mješoviti pjevački zbor "Cantores sancti Marci", nastavljajući tradiciju Oratorijskoga zbora. Kao rezidentni ansambl Festivala sv. Marka u Zagrebu zbor vrlo često izvodi mise J. Haydna, A. Diabellija, W. A. Mozarta i I. F. von Bibera, te redovito nastupa na nedjeljnim misama i blagdanima u crkvi sv. Marka, održavajući na taj način povezanost s crkvenom tradicijom iz koje je i proizašao.

HRVATSKA UNIŠTAVA 25 000 STARIH PUŠAKA HV-A

ZAGREB - Hrvatska je krenula u dosad najveću akciju uništavanja viškova vojnog oružja. U njoj će samo ove godine biti izrezano i u sekundarnu sirovinu pretvoreno više od 25 000 komada malog i lakog oružja koje Hrvatska vojska više ne treba, a, budući da nije ispravno, nije ga moguće niti prodati niti donirati. "Samo u ovih prvih desetak dana uništili smo više od sedam tisuća komada različitih vrsta malog i lakog naoružanja - pušaka, pištolja, strojica, minobacača i topova", rekao je novinarima brigadir Mirko Kukolj, zamjenik načelnika Službe za razvoj, opremanje i modernizaciju u Ministarstvu obrane.

OSTAVŠTINA "BIJELIH FRATARA" KAO OGLEDALO NACIONALNE KULTURE

Izložba je promišljeni poticaj još većoj skrbi za očuvanje dragocjene dominikanske baštine u nas
– kaže akademik Fisković

Velika izložba "Dominikanci u Hrvatskoj" u Galeriji Klovičevi dvori (20. prosinca 2007.-30. ožujka 2008.) prvo je cjelovito predstavljanje ostavštine Reda sv. Dominika na hrvatskome prostoru. Na dvjema etažama izloženo je više od 500 umjetnina, slika, skulptura, liturgijskoga posuda, dragocjenoga knjižnoga fonda iz bogate dominikanske ostavštine koja uvelike obogaćuje i hrvatsku kulturnu povijest od srednjega vijeka do današnjih dana. Izložba je ostvarena u suradnji s Hrvatskom dominikanskom provincijom Navještenja Blažene Djevice Marije, na njoj je pripremi angažiran velik broj stručnjaka, kustosice su Biserka Rauter Plančić i Iva Sudec, a autor likovnoga postava Mario Beusan.

O značenju i dosezima izložbe govori autor izložbene koncepcije akademik Igor Fisković.

U čemu je najveća vrijednost izložbe?

– Okupljanje brojnih i raznih umjetnina iz prošlosti na jednome mjestu gdje ih može neposredno vidjeti današnja publika zacijelo je vrlo značajan pothvat. Riječ je o slikama, skulpturama, drvenim i dragokovinskim radovima te odorama i knjigama iz razdoblja od 14. do 20. st. donesenima iz dominikanskih samostana i crkava na obali Hrvatske koji do danas jedini još žive. Sadržajno je to nastavak izložbi naših sakralnih blaga, od "Riznica zagrebačke katedrale" iz 1982. preko cjelovite isusovačke, dijela franjevačke, do zagrebačke nadbiskupije 1994. kao najveće. Ova obuhvaća naslijeđe crkvenog reda koji je u nas prisutan osam stoljeća i ima mnogo pokazati. Naglasak je na potvrđivanju uloge i udjela "bijelih fratara" u oblikovanju

Akademik Igor Fisković

svekolike pa i likovne kulture hrvatske zemlje i naroda uz puno uključivanje u tjkove zapadnjačkoga stvaralaštva od srednjeg vijeka do početka modernog doba. Dakako, ne postoji neka specifična "dominikanska umjetnost", ona je tek dio umjetničkih djelatnosti koje potvrđuju odanost pučanstva katoličkoj vjeri i latinskoj Crkvi. Tako su i sve izložene umjetnine nastale u slavu Boga i svetaca, dok su dominikanci bili tek posrednici pa i korisnici tih nastojanja. Zapravo su zadavali programe gradnji svojih svetišta i samostana, jednako određivali sadržaje njihove umjetničke opreme, ali su sredstva za njihovo oblikovanje davali sami građani. Utoliko izložci poglavito pružaju uvid u složenost ili slojevitost lica i naličja društvenih organizacija s kojima

su sljedbenici sv. Dominika, općenito živeći od milodara, srasli u mnogim vidovima te postali i harni čuvari zajedničkih dobara.

Na otvaranju izložbe rekli ste da su dominikanski samostani i crkve (bili) ogledalo nacionalne kulture, njena vjerodostojna pozornica...

– Pa to je ključna istina s obzirom na to da su arhitektonske cjeline iz kojih su umjetnine posuđene odreda nastajale i bile opremane zajedničkim naporima strogih redovnika i pobožnoga građanstva. Sve što smo baštini iz toga procesa rasvjetljava prije svega visoku razinu domaćega stvaralaštva, ali i opsege ovdašnje umjetničke narudžbe od davnine. Posebice otkriva osebnost kulturnih dodira

Napisala: Ksenija Erceg

Barokni kalež

Francuska radionica, Velum, 18. st

Pokaznica 15. i 18. st

sa stranim svijetom jer su znatne količine tih dobara nabavljene iz drugih zemalja kao plod opće razmjene istočnojadranske obale sa širim kršćanskim svijetom. Tako izložba u cjelini pridonosi građenju svijesti o hrvatskoj opstojnosti na povijesnoj pozornici, gdje je svoje mjesto našao i crkveni red koji se otpočetka naziva prosjačko-propovjedničkim po naravi svojega snalaženja i djelovanja u prostoru i vremenu.

Kada i kako dolaze, kako se šire ovim prostorom i postaju važan čimbenik ukupnoga društvenog života?

— Dominikanci dolaze radi suzbijanja krivovjerja i podizanja ustanova rimske Crkve već u 13. stoljeću, najprije iz Ugarske u Slavoniju i Bosnu, ali se nisu uspjeli održati, a malobrojne postaje od Brinja preko Čazme do Virovitice pod udarima su s Istoka tijekom 16. stoljeća doživjele uništenja svih tragova. Tada su u spletu političkih okolnosti i pritisaka odumrli i u Zagrebu. Usporedni je pak val dolaženja išao iz Italije preko Jadrana na obalu, gdje su se unutar gradova posve ustalili do 14. Stoljeća, kad doživljavaju punu afirmaciju. Proces suživljavanja s društvenim sredinama u čitavoj južnoj hrvatskoj regiji obuhvaća vrijeme do 18. Stoljeća, kad im uloga počinje slabjeti širenjem prosvjetiteljstva iz Venecije i Beča, a tijekom 19. i 20. još se jače na njih okomljuju i političke nesklonosti službenih vlasti, tako

da slabljenje moći Reda ide do naših dana. Sudbinu oslikava činjenica da od 60-ak dominikanskih sjedišta izvorno zasvjedočenih u hrvatskim prostorima - spomenički postoji samo petnaest, a još manje učinkovitih u prvobitnoj svrsi.

Do kojih su intelektualnih i umjetničkih znanja držali dominikanci, što su osobito njegovali?

— Osim toga što su u stalnim pripremama za propovjedničke dužnosti morali produbljivati svoja teološka znanja pa su prikupili prebogat knjižnice, zacijelo su kao široko obrazovane osobe imali uvid u umjetnička strujanja pojedinih razdoblja ili u domete sredina u kojima su djelovali. To su bili i kriteriji za trajno praćenje aktualnih vrijednosti od kojih im je satkano ukupno naslijeđe s naglaskom na djelima "lijepih umjetnosti". Odigrali su veliku

Petar Martinov, Imago Pietatis, oko 1435.

ulogu i kao učitelji, stoljećima su imali izgrađeni obrazovni sustav za svoje i vanjske članove. Taj se, razumljivo, zasniva na proučavanju i podučavanju Evanđelja, ali je obuhvaćao i niz drugih disciplina u kojima su pojedini redovnici postali poznati i izvan naših granica kao povjesničari, jezikoslovci, astronomi ili liječnici, pravnici, najposlije i književnici. Valja naglasiti da je u Zadru potkraj srednjeg vijeka njihov "Generalni studij" bio i prvo sveučilište u našim krajevima. Istaknutih umjetničkih stvaratelja u njihovim redovima nije bilo stoga što se to nije činilo doлично svećeničkom pozivu.

Koliko je dubrovačka dominikanska zajednica specifična u odnosu na druge sredine?

— Opći izgled, ukupno uređenje i bogatstvo samostanskoga sklopa u Dubrovniku jasno potvrđuju međuovisnost s kulturnim središtem koje se uzdiglo svojom stoljetnom političkom neovisnošću i natprosječnom ekonomskom snagom. Dominikanci su pak zahvaljujući slojevitom povezivanju s civilnim društvom i izvan pastoralnog služenja, stvorili spomeničku cjelinu zavidne vrsnosti. Osim toga što im je crkva najveća među poznatima u nas, samostan je oblikovan poput najljepšega "zrcala grada" i sigurno se ubraja među reprezentativnije u Europi. Sve dokazuje sretan spoj povijesnih uvjeta i estetskih težnji koje osebujno materijaliziraju etičke konstante strogog i u mnogome dominantnoga crkvenog reda.

Što odlikuje kompleks sv. Dominika u Dubrovniku?

— Slijedom rečenoga mogu nabrojiti da su u gradnji sudjelovali istaknuti hrvatski i strani majstori pokazavši iznimna iskustva gotičkoga stila pri oblikovanju svetišta, odnosno renesansnoga u klausturu i u pridruženim mu prostorijama. Najprivlačnija su slikarska djela počevši od Raspela Paola Veneziana koji je u 14. st. poveo preporod likovne kulture Jadrana, a ovdje ostavio najmonumentalniji svoj rad. Iz 15. st. čuva se vrhunska zbirka vođićih majstora hrvatskoga slikarstva okrunjena s nekoliko radova znamenitog Nikole Božidarevića, a iz 16. niz

Nikola Božidarević, Navještenje, 1513.

radova prvaka istih umijeća – od Tiziana koji je radio na dvorovima kraljeva, do Firentinaca pa i sjevernjaka koji su započeli usmjeravati moderno sjedinjavanje viših razina zapadnoeuropskog izražavanja. Unatoč stradanjima u katastrofalnome potresu iz 1667. godine i otuđenjima u doba Napoleona, knjižnica se ponosi fundusima od oko 35.000 svezaka s mnogobrojnim povijesnim raritetima i unikatima, rukopisnim kodeksima i inkunabulama, mnogih i ilustriranih rukom, zadržavajući

atribute jedne od najbogatijih u širem podneblju.

Jeste li, pripremajući izložbu, došli do ohrabrujućih ili poražavajućih pokazatelja o očuvanosti dominikanske baštine u nas?

— Očuvanost spomenika u rukama dominikanaca ne razlikuje se bitno od općega stanja u kojem se nalazi mnoštvo drugih umjetničkih ostvarenja i kulturnih dobara iz prošlosti. Čitavo stoljeće već u Hrvatskoj sustavno organizirana služba zaštite spomenika svakako je umanjila devastacije arhitekture, a pedesetak godina rada i restauratorskih zavoda spasilo je od propadanja brojne pokretne umjetnine. Skrb treba pojačati znatnijim ulaganjem svih sredstava jer starenje neminovno čini svoje. I ova je izložba promišljeni poticaj tomu. ■

Vinko Draganja, Autoportret, 1886.

ENG The big *Dominicans in Croatia* exhibition staged at Zagreb's Klovičevi dvori Gallery (20 December 2007 – 30 March 2008) is the first integral presentation of the heritage of the Order of St Dominican among Croatians. Academician Igor Fisković, the author of the exhibition concept, speaks of the significance and achievements of the exhibition.

GORANOV VIJENAC JASNI MELVINGER

ZAGREB – Goranov vijenac za ukupan doprinos pjesničkoj umjetnosti dodijeljen je pjesnikinji Jasni Melvinger, izvijestio je Tvrtko Vuković, predsjednik Goranova proljeća, manifestacije koja se ove godine održava 45. put. Odluku o dobitnici Goranova vijenca donijela je prosudbena komisija u sastavu Tonko Maroević, Miroslav Mićanović, Delimir Rešicki, Ivan Rogić Nehajev i Mile Stojić. Jasna Melvinger (Petrovaradin, 1940.), pjesnikinja, esejistica, prozaistica i jezikoslovkinja na novosadskom Filozofskom fakultetu, diplomirala je 1962. južnoslavenske jezike i književnosti i, nakon postdiplomskih studija, magistrirala 1969. Doktorirala je 1981. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radila je kao asistentica na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, na Pedagoškoj akademiji, a zatim na Pedagoškom fakultetu u Osijeku, od 1987. kao redoviti sveučilišni profesor. U književni život stupila je 1956., pjesmom objavljenom u novosadskom književnom listu "Polja". Njezin književni opus čini jedanaest zbirki stihova. Baveći se hrvatskom književnom poviješću 19. stoljeća, priredila je šest knjiga i napisala za svaku pogovor. Plod njezina stručnog rada šest je srednjoškolskih udžbenika u suautorstvu te visokoškolski priručnik Leksikologija. Za svoj književni rad dobila je nekoliko priznanja, uz ine, i povelju "Visoka žuta žita" za sveukupni književni opus i trajni doprinos hrvatskoj književnosti od strane Umjetničkog odbora 17. pjesničkih susreta Drenovci 2006. Nagrada "Goran" za mlade pjesnike, za koju se natjecalo 76 rukopisa, pripala je apsolventici Antoniji Novaković za rukopis "Lako mi je biti lošija". O toj nagradi odlučila je prosudbena komisija u sastavu Miroslav Kirin, Branimir Oblučar i Darija Žilić. Nagrade će biti predane 16. ožujka 2008. u Lukovdolu, na svečanosti otvorenja 45. Goranova proljeća.

BOKELJSKI ZBOR ODUŠEVIO SPLIĆANE

SPLIT - U organizaciji dviju Matičinih podružnica, splitske i dubrovačke, u Splitu je gostovao zbor župne crkve Sv. Mateja iz Dobrote u Boki kotorskoj. Zbor je osnovan na poticaj župnika don Ante Dragobratovića i glazbene pedagoginje Silvije Milošević, a od dječjega je s

vremenom prerastao u kvalitetan mješoviti zbor. Nastupali su diljem Crne gore i Hrvatske, a s ponosom ističu da su u svojoj crkvi u Dobroti pjevali 1999. godine, prigodom obilježavanja 150. obljetnice uspostave blagdana Predragocjenjene Krvi Gospodina Našeg Isusa Krista, čiju relikviju župa posjeduje još od 1815. godine. Prirastao srcu im je i nastup na Tjednu hrvatskih manjina u Zagrebu, a 12. siječnja su se prvi put predstavili

splitskoj publici nastupom u katedrali svetog Duje, gdje se tražilo mjesto više. Unatoč ružnom vremenu, drage goste iz Boke došli su poslušati brojni Splićani, ali i Omišani. Zbor je idućega dana pjevao na misi, koju je vodio župnik don Tomislav Čubelić, a slavilo se krštenje Isusovo. Zbor se predstavio bogatim izborom duhovne glazbe i djelima starih majstora, a u pauzi se njihov župnik don Ante Dragobratović našao s veteranima Hajduka Draganom Holcerom, Šimom Luketinom i Antom Ivkovićem, da se dogovori uzvratni posjet veterana Bokelja iz Kotora.

HRVATSKI KALENDAR 2008.

MAĐARSKA - *Hrvatski kalendar 2008.* godišnjak je Hrvata u Mađarskoj i tradicionalno je najtraženije hrvatsko štivo koje za Božić stiže u domove naših sunarodnjaka. Ovogodišnji kalendar, osim kalendarskog dijela, donosi niz zanimljivih

napisa, a veliki je dio posvećen 2007. godini u slikama. Na više od osamdeset stranica fotografijama se čitatelja vodi u mjesta i krajeve u kojima žive Hrvati u Mađarskoj. U uvodniku, uz slovo glavne urednice, čitateljima se obraća i predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp. Kalendar piše o Danu Hrvata u Budimpešti. Zatim je tu i manjinski samopравни vodič s imenima zastupnika državne i hrvatskih županijskih manjinskih samouprava. Nije zaboravljen ni stih hrvatskih pjesnika i pučkih pjevača. Piše se i o povijesnim i kulturnim vezama, o obljetnicama i ljudima koji su svojim radom obilježili hrvatsku prošlost i sadašnjost. Donosi se i prilog za djecu i odrasle s radovima hrvatskih učenika. Vjerski prilog o hodočašću u sklopu 850. obljetnice celjanske katedrale, o Snježnoj Gospi i o još nizu zanimljivih napisa. Hrvatski kalendar 2008. U izdanju *Croatice* uredila je Branka Pavić-Blažetin uz pomoć uređivačkog odbora u sastavu Timea Horvat, Bernadeta Blažetin i Stipan Balatinac.

ODRŽANI SUBOTIČKI RAZGOVORI

VOJVODINA - U organizaciji Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost "Ivan Antunović" u ponedjeljak 14. siječnja u Subotici održan je tradicionalni "Razgovor". Tema ovogodišnjeg "Razgovora", koje je vodila Katarina Čeliković, bilo je geslo biskupa Ivana Antunovića "Sve za vjeru, narodnost i riječ svoju", u povodu 120. obljetnice njegove smrti. Nakon uvodnog dijela, predsjedavajući Instituta dr. Andrija Kopilović okupljenima je protumačio značaj pojmova koje je Antunović stavio u svoje geslo. Uslijedilo je predavanje na temu susreta koje je održao mr. Andrija Anišić. Dujo Runje održao je koreferat "Naša zajednica od demokratskih promjena do danas". Ove godine prvi put su se u Razgovor uključili i mladi. Željelo se čuti kako oni vide sadašnjost i budućnost hrvatske zajednice. U ime udruge mladih "KroV" svoj koreferat je iznijela Tanja Stantić.

Veliki dan za Hrvate u Crnoj Gori

Rukovodne strukture Hrvatske građanske inicijative i Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore dogovorile su datum sazivanja elektorske skupštine i započeli proces prikupljanja potpisa od pripadnika hrvatske zajednice. Do 15. prosinca verificirano je 70 elektora, što je jamčilo uspješan rad Skupštine

Hrvatsko nacionalno vijeće u Crnoj Gori utemeljeno je 21. prosinca 2007. Okuplja sedamnaest članova i prvo je na razini Crne Gore. Ostale manjine još nisu formirale svoja vijeća. Sljedeći koraci koji se moraju napraviti jesu odabir predsjednika i potpredsjednika Vijeća, kao i donošenje Statuta.

U Crnoj Gori se dugo čekalo na donošenje Zakona o zaštiti manjina. Izglasan je u crnogorskom parlamentu u travnju 2006. godine, mjesec prije raspisivanja referenduma za osamostaljenje Crne Gore. Hrvatska je zajednica odmah reagirala. Rukovodne strukture Hrvatske građanske inicijative i Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore dogovorile su datum sazivanja elektorske skupštine i započeli proces

prikupljanja potpisa od pripadnika hrvatske zajednice (30 potpisa za jednog elektora). Do 15. prosinca, kada je bio posljednji rok za predaju lista Ministarstvu, verificirano je 70 elektora, što je jamčilo uspješan rad Skupštine.

Elektorska je skupština održana 21. prosinca u Tivtu, a odazvalo se 69 elektora. Skupština je donijela odluku da hrvatsko nacionalno vijeće ima 17 članova, što je i pravilima predviđeno. Četiri člana Vijeća postala su po funkciji, i to: zastupnik u crnogorskom parlamentu Božidar Nikolić, predsjednica HGI-a Marija Vučinović, predsjednik odborničkog kluba HGI-a u tivatskom parlamentu Miroslav Franović i predsjednik odborničkog kluba u kotorskom parlamentu Josip Gržetić. Elektori su imali zadatak tajnim glasanjem izabrati preostalih 13 članova Vijeća.

Na osnovi rezultata glasanja za članove su Vijeća izabrani: Zvonko Deković

iz Donje Lastve, Mato Marović iz Tivta, Mato Krstović iz Tivta, dr. Miroslav Marić iz Herceg Novog, Vladimir Medović iz Bara, Ljerka Dragičević iz Budve, Nikola Čučić iz Kotora, Nenad Grgurević iz Kotora, dr. Ivan Ilić iz Kotora, Slavko Dabinović iz Kotora, Selma Krstović iz Tivta i Ljerka Sindik iz Tivta.

Prema Zakonu, Vijeće predstavlja i zastupa manjinu; podnosi prijedlog državnim tijelima, tijelima lokalne uprave i javnim službama za unapređenje i razvoj prava manjina i njihovih pripadnika; podnosi inicijativu predsjedniku Republike da zakon kojim se narušavaju prava manjina i njihovih pripadnika ne proglasi; sudjeluju u planiranju i osnivanju obrazovnih institucija; daje mišljenje na predmetne programe koji izražavaju posebnost manjina; predlaže upis određenoga broja studenata na Univerzitet Crne Gore; pokreće inicijativu za izmjenu propisa i drugih akata kojima se uređuju prava pripadnika manjina

Početkom prosinca Vlada je donijela Zakon o formiranju Fonda za rad nacionalnih vijeća i prosljedila ga Skupštini na usvajanje po hitnom postupku. Sredstva Fonda planiraju se u visini 0,15 % od usvojenog proračuna za 2008. godinu. Iz tih sredstava, osim financiranja Vijeća, osiguravaju se značajna sredstva za financiranje aktivnosti nacionalnih zajednica raspisivanjem natječaja za kandidiranje pojekata.

Tijekom godine 2008. očekuje se implementacija svih Zakonom predviđenih regulativa u relevantne zakone, kao i statute lokalnih zajednica, a tu se ponajprije misli na četiri područja koje su Ustavom i Zakonom zajamčena, a to su obrazovanje, informiranje, kultura i uporaba jezika.

Osim toga, očekuje se ponovno izglasavanje dvaju članaka Zakona o manjinskim pravima (članak 23. i 24.) koje je osporio Ustavni Suda Crne Gore, a koji principom afirmativne akcije omogućuju manjinskim zajednicama određeni broj mandata u državnom i lokalnim parlamentima. ■

ENG The Croatian National Council in Montenegro was founded on 21 December of 2007. It numbers seventeen members, and is the first at the Montenegrin national level. Other minority groups have yet to establish their own councils.

Napisala: **Tamara Popović**

Manjinske vijesti

PROSLAVE UKIDANJA GRANIČNIH KONTROLA

MAĐARSKA - Gradišćanski Hrvati s obje strane austrijsko-mađarske granice još uvijek su pod dojmom konačnoga ukinuća graničnih kontrola početkom siječnja. Proslave tim povodom organizirane su u hrvatskim selima u Mađarskoj – Plajgoru, Undi, Koljnofu i Petrovom Selu. U potonjem mjestu slavlju su nazočili načelnici općina Mikolš Kohut kao domaćin te iz susjedne Austrije Walter Strobl iz Eberave i Leo Radaković iz Pinkovca. Proslava je upriličena na seoskom putu na kojem od 1949. nije bilo nikakvog prometa. Kako naglašava Kohut to će se uskoro promijeniti izgradnjom nove ceste kojom će nesmetano prolaziti susjedi s obje strane granice. Radaković pak u svom pozdravnom govoru ističe kako ovaj povijesni dan znači konačno ujedinjenje Europe a time i gradišćanskih Hrvata u Austriji i Mađarskoj koje je u drugoj povici 20. st. dijelila željezna zavjesa.

HRVATSKI BAL U BEČU

AUSTRIJA - Tradicionalni *Hrvatski bal* održao se 19. siječnja u bečkome hotelu Schönbrunn. Organizirali su ga Gradišćansko-hrvatski centar i Hrvatsko-gradišćansko kulturno društvo u Beču, a nazočili su mnogi uglednici: hrvatski veleposlanik u Austriji dr. Zoran Jašić, hrvatski veleposlanik u Mađarskoj dr. Ivan Bandić, izaslanik hrvatskoga Predsjednika mr. Borislav Vučković, izaslanica hrvatskoga veleposlanika u Slovačkoj Jadranka Bošnjak, dogradonačelnica Zagreba Ljiljana Kuhta Jelinčić i tajnici VRH-a u Beču, Bela Tonković i Iva Hrašte-Sočo. Bal je ove godine održan pod pokroviteljstvom predsjednika RH Stjepana Mesića i austrijskoga predsjednika Heinza Fischera, a pod imenom "Beč-Bratislava. Budimpešta-Zagreb". Otvorio ga je predsjednik Gradišćansko-hrvatskoga centra i Hrvatskoga-gradišćanskoga kulturnoga društva u Beču mr. Tibor Jugović. Na balu se predstavio Hrvatski folklorni ansambl "Luč" iz Budimpešte izabranim repertoarom izvornih hrvatskih pjesama i plesova. (dšš)

Više od
udobna leta

Odaberite Croatia Airlines za svoja putovanja!

Suvremena flota, stalni razvoj usluge
i ljubaznost osoblja
jamstvo su vašeg zadovoljstva.

Posjetite našu web stranicu
i rezervirajte svoje mjesto na letu.

www.croatiaairlines.com

 CROATIA AIRLINES

A REGIONAL STAR ALLIANCE MEMBER

Čuvarice šokačke riči i običaja

“Marija Šeremešić predstavnica je takozvanih urbanih Šokaca u Somboru, a njezini su uradci napisani na standardnome hrvatskom jeziku, dok je Ruža Silađev zagovornica starog sačuvanog govora, i djela su joj napisana starohrvatskim akutom”, istaknula je dr. Sanja Vulić

Promotori tribine: Marija Šeremešić, dr. Sanja Vulić, Ruža Silađev i voditelj tribine Martin Vuković

U organizaciji Društva za promicanje hrvatske kulture i baštine “Šokadija” iz Zagreba, u Novinarskom domu u Zagrebu 21. siječnja u okviru *Zagrebačkih šokačkih divana*, na temu *Šokačka rič u Bačkoj*, nazočnima su se predstavile Marija Šeremešić iz Sombora i Ruža Silađev iz Sonta. Predstavile su književno stvaralaštvo bačkih Hrvata. Autorice je predstavila dr. Sanja Vulić, a promociju je vodio predsjednik Šokadije i urednik na Radio Sljemenu Martin Vuković. U glazbenom dijelu programa nastupio je izvrstan Folklorni zbor *Šokadija*, pod ravnanjem Zrinke Posavec, koji je sjajnim izvedbama oduševio nazočnu publiku.

Uvodnu riječ o jeziku bačkih Šokaca izrekla je dr. Sanja Vulić. Tom je prigodom istaknula kako je Marija Šeremešić predstavnica takozvanih urbanih Šokaca u Somboru, a njezini su uradci napisani na standardnome hrvatskom jeziku, dok je Ruža Silađev zagovornica starog sačuvanog govora, i djela su joj napisana starohrvatskim akutom. “Čestitam autoricama na trudu da sačuvaju tradiciju i na volji da se povežu s matičnim narodom. Zato

i jesu večeras s nama”, istaknula je dr. Vulić.

Marija Šeremešić, vrijedna Matičnima suradnica, te se večeri predstavila knjigom “Tragovi i sjećanja” u kojoj je s mnogo osjećaja zapisala običaje u voljenom Bačkom Monoštoru i ono što on znači za nju. Kako običaji ne bi ostali zaboravljeni Marija ih je ukoristila u spomenutu knjigu. “Našla sam za sebe valjane razloge da napišem ovu knjigu. Da se bar u tragovima svi zajedno prisjetimo na vrijeme koje je prošlo i zaustavimo zub vremena te sačuvamo običaje koji u Monoštoru nestaju kao da ih Dunav svojim valovima nepovratno nosi”, naglasila je Marija Šeremešić.

Nakladnici ove vrijedne knjige su NIU Hrvatska riječ, Subotica, i Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo “Vladimir Nazor” iz Sombora. Urednik je Milovan Miković.

Ruža Silađev predstavila se svojim prvimenom, naslovljenim “Divani iz Sonta”. Odjevena u svečanu narodnu nošnju iz Sonta, tom nas je prigodom podsjetila na stare pomalo zaboravljene običaje i zaboravljene riči. Svjedočila nam je tom prigodom o životu i o narodnoj kulturi u kojoj se zrcle bogati i raznovrsni šokački obi-

čaji bogate tradicijske vrijednosti Hrvata u Bačkoj. Budući da se u posljednjih desetljeća život uistinu promijenio i običaji gotovo zatrli, ova je knjiga to vrijednija i draža. Podsjetnik je na neka davna vremena i gotovo zaboravljene riječi koje je autorica na kraju knjige podastrla u Rječniku manje poznatih riječi i izraza. Također smo nešto više doznali i o Sonti, smještenoj nedaleko od Erduta. “Životna je sreća za mene što ste večeras sa mnom”, razdragano je za vrijeme promocije izjavila Ruža Silađev.

Nakladnik knjige je NIU Hrvatska riječ iz Subotice, a urednik je Milovan Miković.

Obje su autorice u Novinarskom domu priredile dojmljivu izložbu, koja nas je, kao i njihova djela, podsjetila da se i preko Dunava snažno osjeća duh Šokadije. ■

ENG Marija Šeremešić of Sombor and Ruža Silađev of Sonta spoke on the subject of the Šokac literature in the Bačka region at an event staged on 21 January at the Journalists' House by the Zagreb-based Šokadija association for the advancement of Croatian culture and heritage in the frame of the *Zagreb Šokac Discussions*.

Miro Gavran, Marija Šeremešić i Ruža Silađev prije promocije knjiga

Napisala: **Željka Lešić** Snimio: **Žorži Paro**

“S TUĐOM MASKOM LAKŠE SE ŽIVI...”

Nakon venecijanske dekorirane, urešene maske, Marinković se odlučio pozabaviti osmišljavanjem i izradom autorskih, unikatnih maski kakve je izložio u Muzeju Turopolja

"Život je maskenbal, svatko se krije ako u sebe siguran nije..." Tako kaže jedna stara pjesma koja svake godine u karnevalsko doba doživljava svoj 'revival' na radiju, televiziji i u maskaranim povorkama kojih je sve više diljem Hrvatske, sve su domišljatije i maštovitije, sve su luđe i otkačenije.

Muzej Turopolja u Velikoj Gorici i ove je, kao i prošle godine, svoj doprinos karnevalskom ugođaju dao na osebjan način. Dakle, u dva su navrata predstavili vrhunsko i sasvim rijetko umijeće Tihomira Marinkovića, jedinoga "maskeraja" u nas – majstora koji izrađuje stare, povijesne venecijanske maske, zaštitni znak Venecije i svakako jedan od njenih najprepoznatljivijih simbola koji je odolio zubu vremena. Prošle su godine bile izložene upravo Marinkovićeve venecijanske maske, a na ovogodišnjoj izložbi krajem siječnja i početkom veljače predstavljen je jedan novi, drukčiji majstor maski. Naslovljena kao "Maske - neispričana priča" izložba je donijela sasvim autorski, od prepoznatljivog i priznatog venecijanskoga načina 'maskiranja' potpuno odmaknut pogled na maske, puno unutarnjiji, komorniji, na neki način filozofičniji i ozbiljniji od uobičajenoga fašničkoga šarenila. Kao da se, nakon mnogih godina prevage venecijanske dekorirane, pozlaćene, možda estradizirane maske, majstor Tihomir zamorio od sve te kićenosti i štancanja i odlučio se malo pozabaviti unikatima.

VENECIJA U MALOM PRSTU

Naime, svaki je izloženi uradak, svaka je maska zaista posebna, jedinstvena, nije kalup za umnogostučavanje nego je priča za sebe bez ikakva povijesnoga

ili drugoga predloška, priča koju tek treba ispričati. To naravno ne znači da ovaj maskeraj odustaje od znamenitih venecijanskih krinki kojima se počeo baviti još u vrijeme studija, koje su mu na neki način odredile i umjetnički put i sadašnju egzistenciju, i koje su, njega našijenca, proslavile na zahtjevnom venecijanskom tržištu. To samo znači da će, uz venecijanske odsad raditi, ajmo se malo našaliti, i velikogoričke, zagrebačke, ako hoćete purgerske maske i da će i njih, kao domaći unikatni proizvod pokušati predstaviti najprije Mlecima, a onda i drugdje u svijetu.

Marinković je nakon završene zagrebačke Škole za primijenjenu umjetnost i dizajn upisao studij kiparstva na čuvenoj venecijanskoj umjetničkoj ustanovi rječitoga imena Accademia di belle arti. Bio je, svaka mu čast, nakon punih 15 godina prvi stranac kojemu je to uspjelo i odmah se pročulo da je vjerojatno "nešto posebno". Na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti nisu ga primili, a

možda su mu tako, tko zna, učinili i uslugu. Danas će poluozbiljno reći da je živio tolike godine u Veneciji već odavno prije nas "odradio" i Europu i Europsku uniju sa svim prednostima i manama, raskošima i skupoćama, posebnostima i komercijalizacijama, slavnom prošlošću i neslavnim modernim kapitalizmom, i da njega više malo što može stvarno iznenaditi. U maske je 'uletio' stjecajem tadašnjih egzistencijalnih imperativa: trebalo se školovati i od nečega živjeti, a po mogućnosti ostati nekako u struci.

- I nije bio neki izbor: možeš se baviti ili staklom, ili maskama, to su pravi venecijanski simboli. Kako su meni na svaki način bile bliže maske, počeo sam se već na početku studija baviti njihovom izradom. Najprije za malu zaradu kod anonimnih majstora, a kako sam brzo pokazao i darovitost i stvarni interes tako sam dospijevao u prave radionice kod pravih 'maskeraja'. Imao sam dobre

Napísala: Ksenija Erceg

učitelje, usavršavao sam se, i tako sam spojio ugodno s korisnim: ostao sam u svojoj likovnjačkoj profesiji i počeo sam relativno dobro zarađivati što mi je opet omogućilo da uživam u Veneciji, da je doživim i otkrijem u svojoj punoći i neponovljivosti. Nisam tada znao da će mi upravo maske i njihova izrada od sveg tog kiparstva koje sam studirao postati i ostati temelj umjetničkog izražavanja, pomišljao sam na druge stvari... Ali danas kad mi praktički cijela obitelj u mom velikogoričkom ateljeu zapravo živi od izrade maski, kad se te maske traže i u prestižnim venecijanskim galerijama i u ljetnim mjesecima u najboljim suvenirnicama duž naše obale, nije mi žao što je baš tako isplao – kaže Tihomir.

MASKERAJ ZA "LIBERTAS"

Jedno je vrijeme imao i svoj umjetnički studio u zagrebačkoj Ilici; nije mu se financijski isplatilo, ali je tako privukao na se pozornost i medija i mogućih naručitelja maski. Među ostalim, Tihomir je izrađivao maske i za nekoliko kazališnih predstava, a za Bulajićev film o Marinu Držiću "Libertas" izradio je cijeli serijal od 350 komada. I na kraju su ga na špići zaboravili potpisati, ali su barem uredno isplatili honorar. Bilo je pokušaja da na velikogoričkom Otvorenom učilištu pokrene radionicu o izradi maski, ali zasad to nije zaživjelo. Šteta, majstor je od formata i imao bi što podučiti i male i velike sugrađane. Pa da možda u nekim novim

klercima potakne radoznalost za čudesan svijet maski i maskiranja, potrebu za oblikovanjem i modeliranjem kakvu je i sâm kao dječak imao, i iz koje se valjda i začeo današnji majstor – maskeraj.

- Otkako znam za sebe ja sam nešto crtakao, modelirao, oblikovao. Pola mi je djetinjstva prošlo u igri, pola u crtanju, fasciniralo me da iz nečega rasutoga, recimo zemlje, dobijem neku formu, ili što vidim oko sebe da jednostavno precrtam na papir. Prije nega sam svladao čitanje i pisanje sav sam životinjski svijet "preselio" u bilježnice i crtaće blokove. Ako me pitate za genetsku komponentu, mislim da "dobar materijal" baštinim od djeda koji je bio odličan stolar, ja bih

rekao umjetnik u drvu, i majke izvršne krojačice, oboje su iz zadanoga materijala stvarali izvršne kreacije. Pa ipak, na odabir primijenjene umjetnosti najviše me nagovarao otac, on je nepokolebljivo vjerovao da je upravo umjetnost moj način gledanja na stvari, moj životni put. Hvala mu zato što je vjerovao, što se odricao zbog moga školovanja. Prošli smo rat i vrlo ružne trenutke, bilo je velikih egzistencijalnih teškoća, ali danas smo svi zajedno u ovom poslu. Nekad su oni pomagali meni, danas ja pomažem njima, valjda je to pouzdan znak da smo zdrava i sretna obitelj – priča nam Tihomir.

KAKO MASKA POSTAJE ŽIVA

O tome što zapravo govore maske, koliko se sljubljuju s ljudskim licem kao odjeća s tijelom, što govore oči ispod onih uskih proreza i kako maske na neki

način ogoljuju život, kako se gubi čovjek, a maska postaje živa... Tihomir Marinkovićem može se satima zanimljivo razgovarati. Od tih bi se rečenica o etici i estetičkim maskama, o njoj zbiljnosti i neozbiljnosti mogli ispisati mali eseji; jednoga je takvoga o razvoju maski kroz ljudsku povijest, s osobitim naglaskom na venecijanskim maskama, ispisala autorica izložbe Dragica Dada Modrić. Ali, složio se majstor od maski na kraju našeg druženja da se stvari mogu i jednostavnije zaključiti, pjesmom kojom smo tekst i započeli: "Život je maskenbal, ljudi su krivi, sa tuđom maskom lakše se živi..." ■

ENG The Museum of Turpolje in Velika Gorica has again this year, like last year, made its particular contribution to the carnival atmosphere. On two occasions they have featured the top notch and very rare craft of Tihomir Marinković, a master craftsman producing old, historical Venetian masks, a trade mark of Venice and certainly one of its most recognisable symbols that have stood the test of time.

Sveopća maškarana euforija

Kada su godine 1982. riječkim Korzom u organizaciji Turističke zajednice Grada Rijeke prošetale tri maškarane grupe, nitko nije niti slutio kakav će razmjer tijekom godina poprimiti sad već tradicionalni Međunarodni riječki karneval

Mesopusna tradicija u riječkome kraju datira još iz prapovijesti. Pojavom građanstva mesopust se intepretira i kao karneval, te postaje tradicionalan oblik zabave, opuštanja, reagiranja na život. Mesopusni običaji na riječkom području vuku još korijene iz davnine, kada su po narodnoj predaji tzv. 'grde maske' urnebesnim veseljem rastjerivale sile zla, prizivajući proljeće, slaveći radanje novog života. Zvončar kakvog danas vidimo identičan je onom koji je prije toliko stoljeća hrabro branio svoju grudu od najezde Turaka.

Još prije stotinu godina Rijeka je živjela svoj karnevalski život intenzivnije od bilo kojega grada u ovom dijelu

Europe. Organizirale su se karnevalske povorke i karnevalski balovi u kojima su sudjelovali, uz domaće ljude, i austrijsko i mađarsko plemstvo, ruske kneginje, njemački baruni, grofice i grofovi iz cijele Europe. Priređivale su se i priredbe kao npr. vrlo sugestivan "Praznik cvijeća" u teatru, kada su se pozornica i parter pretvarali u veliku plesnu dvoranu.

NOVI POČETAK 1982.

Kada su godine 1982. riječkim Korzom u organizaciji Turističke zajednice Grada Rijeke prošetale tri maškarane grupe (karnevalska grupa "Lako ćemo", "Pehinarski feštari" i "Halubajski zvončari"), nitko nije niti slutio kakav će razmjer tijekom godina poprimiti sad već tradicionalni Međunarodni riječki karneval. Godine 1990. maškaranu povorku na Korzu pratilo je oko 80.000 ljudi, a 1994. to je bio pravi maškaran spektakl,

100.000 gledatelja i oko 4.000 maski iz zemlje i inozemstva, što je bio povod primanju Rijeke 1995. godine u punopravno članstvo Europske udruge karnevalskih gradova - FECC-a. Na Riječkom karnevalu 2001. godine sudjelovale su 72 dječje karnevalske grupe s 4 200 sudionika i 144 karnevalske grupe odraslih s 10 000 sudionika, iz 12 zemalja svijeta koje je pratilo 110 000 gledatelja. Time se Riječki karneval potvrdio kao jedan od većih u Europi.

Karnevalski događaji grada Rijeke osebujan su spoj europskoga građanskog karnevala, prije svega venecijanskog i austrijskog, i elemenata folkloru i staroslavenske mitologije. Uronjen u stoljetnu tradiciju, Međunarodni riječki karneval zadnjih je godina gradu Rijeci, regiji i Hrvatskoj dao prepoznatljiv događaj i dojmljiv "happening" kojem se odazivaju mnogobrojne maškare, organizirane

Pripremio: **Hrvoje Salopek**

Snimke: **Turistička zajednica grada Rijeke**

karnevalske grupe, sudionici, gledatelji i mediji, te mnogobrojni uzvanici iz zemlje i inozemstva.

SPEKTAKULARNA ZAVRŠNICA JUBILARNOG KARNEVALA

Ovogodišnja Međunarodna karnevalska povorka ostat će upamćena kao jedna od najposebnijih do sada. Više od 70 000 gledatelja uživalo je u veličanstvenoj povorci unatoč kišovitu vremenu. Središtem Rijeke prodefiliralo je 95 organiziranih karnevalskih grupa sa 74 alegorijskih kola i oko 8 000 maškaranih sudionika.

Povorka je započela snimanjem milenijske fotografije na Adamićevu gatu kojom je Šime Strikoman ovjekovječio nekoliko tisuća maškaranih sudionika, a u podne je krenuo defile na čelu s Tonijem i kraljicom Riječkog karnevala. Povorku je promatralo osam veleposlanika akreditiranih pri Republici Hrvatskoj, predsjednik FECC-a Henry van der Kroon, delegati FECC-a iz BiH, Makedonije, Nizozemske, Rumunjske i Srbije, te mnogi gosti iz Hrvatske i inozemstva. Na sedam pozornica sudionike i posjetitelje u sedmosatnom su programu zabavljali poznati radijski i televizijski voditelji. U povorci koja je proplesala Korzom, sudjelovale su, osim regionalnih tradi-

cijskih skupina i karnevalskih grupa, i maskirane grupe iz Italije, Mađarske, Makedonije, Srbije, te velik broj hrvatskih maškara iz Labina, Pule, Kaštel Kambelovca, Makarske, Omiša, Kaštela Donjih...

Bilo je tu pantagana, krumpirovih zlatica, vještica, Karolina Riječkih, malih letećih medvjedića, rakova Kvarnera, Vikinga, leptira, frataru, a iznenađenje su priredile dosadašnje kraljice Riječkog karnevala s alegorijskim kolima u obliku torte. Povorku su tradicionalno zaključili Halubajski zvončari, a nakon njihova nastupa uslijedilo je vraćanje ključa grada gradonačelniku Vojku Obersnelu iz ruku meštra Tonija.

Ova najveća hrvatska karnevalska manifestacija privukla je veliki interes gostiju i turista, koji su popunili riječke i dio opatijskih hotela. Oko 900 posjetitelja u 13 punih vagona stiglo je na Međunarodnu povorku putem organiziranoga prijevoza vlakovima.

Ugođaj najveće atrakcije jubilarnoga Riječkog karnevala – 25. Međunarodne karnevalske povorke svijetu je prenesen putem internetskih stranice Karnevala, na kojoj je omogućeno praćenje video-prijenosa uživo s pomoću nove tehnologije, a Kanal RI realizirao je izravan televizijski program s Korza. Izravni prijenos preko internetskih stranica pratili su gledatelji iz više od četrdeset zemalja svijeta.

PALJENJE PUSTA

Po završetku karnevalske povorke upriličeno je paljenje pusta na moru ispred Gata Karoline Riječke u organizaciji karnevalske grupe "POM-F-RI" i spektakularni vatromet, nakon čega se većina

sudionika jubilarne povorke kao i velik dio gledatelja raspršio po mnogobrojnim karnevalskim zabavama održanima u većini ugostiteljskih objekata te u šatoru na Gatu Karoline Riječke. Među njima valja istaknuti već tradicionalni Carnival party koji je započeo u 16 sati na Adamićevu gatu. Osmi Carnival party u organizaciji udruge "Marabunti" okupio je i ove godine velik broj suvremenih multimedijalnih hrvatskih i inozemnih umjetnika koji svojim glazbenim i vizualnim izričajima uspijevaju privući impozantan broj posjetitelja uglavnom mlađe populacije. ■

ENG When three masqueraded troupes, organised by the Tourism Board of the City of Rijeka walked down the town's Korzo in 1982, no one could imagine the scope that the, now traditional, Rijeka Carnival would go to take on. This year it is celebrating its 25th anniversary.

Maslinom do svjetskog uspjeha

Ova dvojica maslinara i njihove obitelji tek su dvije od četrdesetak vrhunskih maslinarskih obitelji u Istri, hrvatskoj regiji koja je po svojem jedinstvenom maslinovom ulju postala prepoznatljiva u svijetu

Jedan od najmlađih i najuspješnijih istarskih maslinara: 23-godišnji Sandi Chiavalon iz Vodnjana

Znate, maslina je simbol mira, sreće, zdravlja, mudrosti, pa je ljudima dovoljno malo vremena u njezinoj blizini da je zavole i jedva dočekaju kad će ponovno raditi u masliniku. Riječi su to jednoga od najmlađih istarskih maslinara, 23-godišnjeg Sandija Chiavalona iz Vodnjana. Bez imalo pretjerivanja, i jednoga od najuspješnijih. Njegovo je ulje već treću godinu ušlo u društvo najkvalitetnijih ulja u svijetu, izabranih između pet tisuća unaprijed sortiranih uzoraka, u rimski katalog "Lextra vergine", zatim u katalog najboljih ulja Italije i susjednih zemalja "Slowfood", odnosi zlata na domaćim i inozemnim sajmovima. Sandi svoj rad i uspjeh dobro unovčuje, decilitar specijalnog pakiranja Chiavalon maslinovog ulja stoji 33 kune. Kao dar nude ga po restoranima, vinotekama, hotelima. Ulje se prodaje po SAD-u, stižu upiti iz Japana. No, sve to nije došlo tek tako.

Napisala: **Jasminka Kalčić** Snimke: **obiteljski albumi Chiavalon i Grubić**

POČETAK USPJEHU

Početak seže daleko u obiteljsku tradiciju, jer bez nje ne bi bilo ničega. Sandi je maslinu upoznao kao malo dijete, sa svojim je *nonicem* odlazio u maslinike. Kad je bio učenik prvog razreda srednje poljoprivredne škole, *nono* se razbolio, više se nije imao tko baviti poljoprivredom i obrađivati njihovo zemljište. Sandi koji je već dobrano bio zaljubljen u zemlju i maslinu, odlučio je da će on preuzeti *nonicovu* dužnost. Ono što je počelo kao obveza, preraslo je u posao koji obavlja s mnogo ljubavi. I obrazovanje je teklo u tom smjeru. Nakon završene Poljoprivredne škole u Poreču, upisuje Agronomski fakultet u Zagrebu s naglaskom na maslinarstvo, apsolvent je i uskoro će diplomirati. Ma-

slinarstvo iziskuje dugotrajna ulaganja, dugo se čeka da stablo dođe u puni rod, a i najmanje se greške skupo plaćaju, stoga je naobrazba nužna, kaže nam ovaj mladi maslinar. Dobar početak svakom tko se u Istri želi baviti maslinarstvom jest svakako činjenica da je uzgoj omogućen na rubnome sjevernom području, gdje su temperature niže i gdje ulje manje oksidira u plodu, a sve to omogućuje proizvodnju vrhunskih ulja. Uz nove tehnologije i neprekidno usavršavanje uspjeh je zajamčen.

EKSTRADJEVIČANSKO ULJE JE LIJEK

Ekstradjevičansko ulje jest ulje dobiveno isključivo mehaničkim putem i to izravno iz ploda masline. Smatra se ljekovitim, pomaže kod prevencije bolesti srca i krvnožilnog sustava, regulira razinu kolesterola u krvi. Takvo ulje, kaže nam mladi Vodnjanac, mora imati intenzivan okus, mora imati određenu gorčinu i pikantnost koje prati i uravnotežuje slatkoća. Je li istarsko ekstradjevičansko ulje skupo, pitamo ga. To je relativna stvar, govoriti o cijeni i kvaliteti kod ulja, kaže nam. Treba znati da vrhunsko maslinovo ulje nikako ne može biti jeftino. Jer, pri njegovoj proizvodnji, od 100 kg maslina dobivamo 9-10, najviše 12 litara ulja, dok se pri proizvodnji lošijeg ulja može postići randman do čak 30 posto. Kad to usporedite, vidite da najbolja

ulja nisu toliko skuplja od onih loših, koja se čak miješaju s rafiniranim maslinovim uljem i deklariraju kao ekstradjevičanska. Istra može i mora napraviti vrhunski brend maslinova ulja, kaže nam mladi Chiavalon. Govori nam o najpoznatijim svjetskim regijama koje

Ulje Valeo

Obitelj Grubić

su od ulja već napravile brend, primjerice Toscana i Lago di Garda u Italiji. Ni Istra nije daleko, uvjeren je on. Potiču to mali obiteljski proizvođači koji su već stasali, poput njegova, Grubićeva iz Bala, obitelji Ipsa iz Oprtlja i još desetak drugih.

Istarsko maslinovo ulje njihovom se zaslugom nalazi se na popisu 15 najboljih ulja u svijetu. No, svi oni, kao ni Sandi Chiavalon ni trenutak ne kane sjediti na lovorikama. Baš suprotno. Svaki uspjeh traži novi rad, veći, ustrajniji, naporniji, skuplji. Sandi ima više od tisuću stabala, gradi degustacijsku dvoranu u kojoj će organizirati vođene degustacije. Planira graditi novi podrum, uljaru. Ono što mu je problem jest kako doći do novih hektara državnoga zemljišta, radi novih nasada. Zasad to nalikuje na nemoguću misiju zbog nepostojanja zakonske regulative. Dobije li zemlju, zasadit će još 10 hektara maslina i krenuti u nova osvajanja svjetskih zlata svojim – tekućim zlatom.

VALEO IZ BALLA

Onaj tko također, na ponos sebi, Istri i Hrvatskoj, osvaja zlata diljem svijeta svojim uljem jest mladi baljanski maslinar Emmanuel Grubić. Njegovo je ulje Valeo proizvedeno od baljanske buze, već drugu godinu u izboru prestižnoga svjetskog vodiča najboljih ekstrasjedićanskih ulja "l'extra vergine". Boca od pola litre prodaje se po domaćim i inozemnim vrhunskim restoranima po cijeni od 120 kn. Naravno i ovdje priča počinje u povijesti obitelji Grubić, vinogradara i maslinara. Neka njihova stabla maslina stara su i 400 godina. Na osam hektara sada obrađuju 1 500 stabala i proizvode oko 500 kilograma ulja. Suraduju sa stručnjacima, pa su pokrenuli postupak putem novoosnovane Poljoprivredne zadruge

Bembo sa Zavodom za voćarstvo zagrebačkog Agronomskog fakulteta - stvaranje baljanske sorte. Maslinici obitelji Grubić prostiru se na području Valada, jugozapadno od Bala prema moru. Ta su polja položena prema jugu, zaštićena su od bure, pa imaju savršene preduvjete za uspješan rast.

Idućih godina obitelj Emanuela Grubića želi zasaditi još 500 stabala, otvoriti vlastitu novu uljaru u sklopu stare u Balama. Staru pak žele pretvoriti u svojevrсни muzej maslinova ulja.

Naime, u toj se staroj uljari radilo tehnologijom mljevenja maslinova ploda kamenim tijeskom i prešanjem mase toplom vodom. Sva je mehanizacija sačuvana i bit će svojevrсни spomenik prošlosti maslinarstva.

SAMO VRHUNSKIM DO VRHA

Ova dvojica maslinara i njihove obitelji tek su dvije od četrdesetak vrhunskih maslinarskih obitelji u Istri. No, treba reći da gotovo i nema kuće u Istri koja pokraj sebe nema barem nekoliko sta-

bala masline. I to je dobro. Dobro za zemlju koja je zapravo oduvijek bila maslinarska i težačka. No, da bi se dobilo titulu moderne maslinarske sile trebalo bi još mnogo rada, učenja i sadnje novih stabala. Putem projekta "Istarske ceste maslinovog ulja" Županija je prije pet godina počela poticati maslinare da budu bolji, kvalitetniji i poznatiji. Organiziraju se sajmovi, vođene degustacije, upućuju se turisti u podrum maslinara koji su i sami završili poduku za senzornu analizu maslinovog ulja... Istra je zahvaljujući svemu tomu postala prepoznatljiva po svojem ulju u svijetu. Sad se, uz dobar novi temelj valja usredotočiti na sadnju novih stabala. Istra je prije stotinjak godina sama imala oko 2 milijuna stabala. Danas - tek oko 600 tisuća. Dug je put do potrebnih i isplativih barem milijun stabala. Ni u zemlji nije mnogo bolja situacija. Uspoređujemo se s Portugalom, koji je veličinom i brojem stanovnika sličan Hrvatskoj, a tu situacija nije dobra za nas. Portugal ima 340 tisuća hektara pod maslinicima, više od 38 milijuna stabala. Hrvatska ima oko 5 milijuna stabala na 30-ak tisuća hektara. Premda, moramo neskromno reći, ulje koje Hrvatska nudi, uvelike nadmašuje portugalsko. Stoga, uz malu pomoć i veći angažman države oko rješavanja pitanja državnoga zemljišta za kojim maslinari žude... Pa, gdje će nam biti kraj? ■

ENG We present two award-winning Istrian olive oil producers. These young producers of award-winning olive oils are part of a growing number of successful Istrian olive oil producers that are creating a brand with global recognition with our unique olive oil.

Mladi baljanski maslinar Emmanuel Grubić

NJEMICA KOJA JE SIROTINJI OBNOVILA 3 200 DOMOVA

STOLAC - I nakon brojnih humanitarnih pothvata i akcija pomoći napaćenim ljudima u cijeloj BiH i Hrvatskoj za Barbel Bohley, najpoznatijega njemačkog borca za ljudska prava i predvodnice sada već povijesnog rušenja Berlinskog zida, ipak nema odmora na području Hercegovine. Malo se tko u svijetu može pohvaliti podatkom da je u nepunih desetak godina osigurao donacije za obnovu više od 3 200 obiteljskih kuća u BiH, što je zabilježeno u humanitarni "radni staž" te neumorne Njemice i velikog borca za ljudska prava u cijelom svijetu. Uz sve to, Barbel je u prošloj godini sagradila čak stotinu čatrni za vodu u naseljima stolačke i čapljinske općine. To je za ovaj dio sušne Hercegovine zaista velika stvar, jer ljudi u domovima nemaju pitku vodu iz vodovoda pa su im onda čatrnje jedini spas. Barbel je nedavno uz pomoć njemačke vlade,

GTZ-a, BMZ-a i prijatelja osigurala materijal za pokrivanje 16 krovova u naseljima između Čapljine i Stoca i od smrzanja spasila prognaničke i povratničke obitelji s mnogo djece. Barbel najavljuje i nove vrijedne projekte pomoći u tome dijelu BiH.

TRADICIJSKA ODJEĆA U PROMOCIJI TURIZMA

SARAJEVO - U Domu Oružanih snaga BiH u Sarajevu održana je promocija kalendara za 2008. pod nazivom 'Tradicijska odjeća u BiH'. Svečanost su organizirali federalno Ministarstvo okoliša i turizma i samostan i duhovni centar "Karmel sv. Ilije" iz Zidina, općina Tomislavgrad, pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Federacije BiH Borjane Krišto. Projekt je opravdao iskazano povjerenje resornoga ministarstva. Projekt su zajednički izradili fra Zvonko Martić, zaljubljenik u tradicijsku nošnju i etnokulturu i zaljubljenik u fotografiju Jasmin Fazlagić. - BiH je samo površinom mala zemlja. Prirodne ljepote i bogatstvo tradicijskih i kulturoloških različitosti na malome prostoru pružaju nam identitet kakvim se malo tko u svijetu može podičiti. Jedna pučka mudroslovice poučava "Bolje je upaliti svijeću nego proklinjati mrak"! Vrijeme je da upalimo svijeću i to bogatstvo naše različitosti iz kočnice pretvorimo u generator gospodarskog razvoja ovog područja - rekao je otvarajući tu manifestaciju ministar Nevenko Herceg.

VINSKI FESTIVAL NA PLODNOOME TLU

LJUBUŠKI - U hotelu "Bigeste", održan je "Vino fest - festival vina, sira i pršuta", prva turističko-gastroenološka i poslovno-promidžbena priredba u Hercegovini. U nazočnosti velikoga broja uzvanika i posjetitelja, manifestaciju je otvorio predsjednik počasnog odbora "Vino festa" Nevenko Herceg, federalni ministar okoliša i turizma.

Po svim dojmovima i onomu što je viđeno prvog dana, prvi vinarski festival uspješno je probio led i pao na plodno tlo. To je jedno ugodno poslovno-promidžbeno druženje, koje u budućnosti može vinarima, proizvođačima sira i pršuta i ugostiteljima donijeti zavidnu korist. Nastupilo je više od 70 izlagača, od kojih je polovica vinara, po šest-sedam proizvođača sira i pršuta, desetak ugostitelja te nekoliko proizvođača drugih napitaka, većina iz BiH, te iz Hrvatske, Srbije i Slovenije.

OČEKUJE SE 1 300 VAGONA ŽILAVKE I BLATINE

ČITLUK - Na 200 ha plantažnih vinograda Vinarije Čitluk u Blizancima, Tepčićima, Kručevićima i Dubravi (Čitluk) potkraj prosinca počela je rezidba vinove loze koja još traje. Ovih je dana rezidba vinove loze započela i na 1 100 ha plantažnih vinograda u vlasništvu individualnih poljodjelaca čitlučke općine. U rezidbi smo zatekli i poznatoga vrsnog vinogradara Blagu Pervana iz Podgrede. Kazao nam je da ima 3 500 trsova vinove loze u plantažnom uzgoju te da je svake godine izuzetno zadovoljan kvalitetom proizvedenoga grožđa i vina. Ako vremenske prilike ove godine budu pogodovale razvoju vinove loze, realno je očekivati da će se već na jesen na području Brotnja - najvećeg vinogorja u BiH - proizvesti 1 200 do 1 300 vagona glasovitih vinskih sorti grožđa žilavke i blatine, koje će se po najsvremenijim tehnološkim procesima preraditi i istomina vina vrhunske kakvoće.

OTVORENA IZLOŽBA AKADEMSKOG SLIKARA ANTE TONČIJA ALAČA

ŠIROKI BRIJEG - Otvaranjem izložbe slika pod nazivom "Otisci neba, mora i duše" akademskog slikara Ante Tončija Alača, Franjevačka galerija u Širokom Brijegu započela je novu sezonu iznimno vrijednih i zanimljivih ostvarenja koji će se prikazivati cijelu godinu. Govoreći o umjetniku, voditelj umjetničkoga programa Franjevačke galerije fra Vendelin Karačić kazao je kako Alačeve slike progovaraju samostalnošću i snagom boje, dočaravajući ono što i izražava sam naslov izložbe. O samoj izložbi govorio je akademski kipar Ante Brkić, kazavši kako Alač opijen optičkim efektima nebeskoga i morskoga plavetnila, kolorističkim vatrometom pejzaža, slijedi unutarnji, nagonski impuls, koji ne teži oponašanju prirode, nego slobodnoj kombinatorici i stvaranju predstave s onu stranu predmetnosti. Prisutnima se obratio i sam autor, izrazivši zahvalnost za postavljanje izložbe i svima koji su posjetili izložbu.

Pripremio: **Tihomir Begić**

Markova šljivovica osvaja nagrade

“Uz tradiciju, iskustvo, znanje i ljubav, treba znati da sam prvi u Hrvatskoj iz Njemačke uvezao najsuvremeniju opremu za proizvodnju šljivovice na tradicionalan način”, ističe Marko Jukić

Domaća šljivovica u originalnoj opremi

Proizvodnju šljivovice pod nazivom “Markova šljivovica” komercijalizirali smo 2004. g. Odmah bih istaknuo da u tom poslu nisam slučajno jer sam o tome učio od roditelja otkako znam za sebe, a i takvo je, jednostavno, okruženje u Slavoniji. Samo je potrebno za to imati sklonosti. Danas su ta sklonost i okruženje prerasli u ljubav i posao koji korak po korak razvijamo da bismo stvorili *brand* “Markova šljivovica” - pojasnio je Marko Jukić iz Vinkovaca, jedan od najpoznatijih proizvođača šljivovice. Napominje kako su u posao uložena znatna sredstva jer je projekt zahtjevan s obzirom na više segmenata. Tako je trebalo izgraditi objekt, podići nasad, te kupiti i uvesti najsuvremeniju opremu. Uz vlastita sredstva Marko se koristio i državnima putem ministarstava poljoprivrede i gospodarstva, županije, te marketinškim poticanjem od Hrvatske gospodarske komore. U lepezi mnogobrojnih proizvođača šljivovice, Markova se šljivovica razlikuje od ostalih po mnogočemu.

Napisala: **Željka Lešić**
Foto: **Iz albuma M. Jukića**

— Uz već navedeno, tradiciju, iskustvo, znanje i ljubav, treba znati da sam prvi u Hrvatskoj iz Njemačke uvezao najsuvremeniju opremu za proizvodnju šljivovice na tradicionalan način. Smatrao sam i smatram da spoj dobre strojne opreme i sirovine iz našeg podneblja mora postići poseban rezultat. To se i ostvarilo.

“Markova šljivovica” odležava u hrastovim i dudovim bačvama. O procesu proizvodnje nije detaljnije pričao, jer, ako koga od naših čitatelja zanima nešto više o proizvodnji šljivovice, napomenuo je kako će zainteresiranima rado u tome pomoći kao i mnogima do sada.

— Mi smo sudjelovali na raznim natjecanjima i izložbama, pa smo tako u posjedu nagrada i priznanja iz Osijeka (prvo mjesto 2004. i 2006. godine), iz Splita 2006. godine srebro, Vinkovaca 2005., 2006., 2007. godine zlato, ponosno će Marko. Što se tiče sajmova, česti je sudionik, jer su oni oduvijek bili mjesto ponude i potražnje, pa se, veli Marko, treba pojaviti na što je moguće većem broju sajmova. Godišnje se pojavljuje primjerice u Dubrovniku, Splitu, Krku, Rijeci, Opatiji, Poreču,

Puli, Zagrebu, Županji, Osijeku, Vinkovcima itd.

U razgovoru doznajemo kako postoje različita pakiranja koja su prikladna za suvenirnice i dućane-diskonte. Glede izvoza u izvođominstvo, Marko napominje kako je zasad bilo određenih kontakata, ali, nažalost, nisu rezultirali konkretnom suradnjom. Nadam se da će netko naći interes za izvoz ovoga već poznatog proizvoda, jer teško je sam proizvoditi i zaokružiti maloprodaju u bilo kojem obliku. Glede interesa za poslovnu suradnju s našim iseljenicima, Marko ističe kako bi bilo vrlo poželjno da se netko od naših iseljenika zainteresira, jer oni poznaju i cijene našu šljivovicu pa je šteta da se to ne odradi u obostranu interesu. ■

ENG Marko Jukić of Vinkovci produces plum brandy (rakija šljivovica) using the traditional Slavonian method and the latest imported equipment. “Marko’s Šljivovica” has over the past few years won numerous awards at fairs across Croatia.

Marko Jukić sa sinom Markom ispred ‘kazana’ za pečenje rakije

Mali škver u Zagori proizveo prekrasnu jahtu

Vlasnik brodogradilišta Hari Tabak ističe kako mu je osnovna ideja bila pokretanje domaće proizvodnje motornih jahti, onakvih kakve bi mogle zadovoljavati najviše ekološke norme

Oštro skretanje jahte Monachus 45 Pharos od morskih hridi

retrodizajna, a prvi od njih nedavno je izgrađena jahta od stakloplastike. Brodogradilišnu proizvodnu dvoranu u Gornjem Muću površine 2 000 metara četvornih službeno je otvorio savjetnik u Ministarstvu zaštite okoliša Mirko Smoljić. Ujedno je s vlasnikom prvog brodogradilišta u Hrvatskoj 'na suhu' Harijem Tabakom otkrio i skulpturu sredozemne medvjedice, koja je zaštitni znak brodogradilišta "Monachus".

POSAO ZA STOTINJAK RADNIKA

Tad je vlasnik tvrtke Hari Tabak priznao kako je osnovna ideja otvaranje njegova škvera na području Općine Muć bila pokretanje domaće proizvodnje luksuznih jahti, brodova kakvi su početkom prije dva stoljeća plovili samo Jadranom i kojima su mnogi dalmatinski ribari oceanima i velikim morima otplovili u Ameriku. "Prvi brod koji će se izgraditi u hali i izaći van bit će komercijalnog naziva "Monachus Pharos 45". U planu nam je proizvodnja 'tridesetšestice' i 'pedesetčetvorke' ... - to su jahte od 14 metara retrodizajna. Trenutačno je u brodogradilištu zaposleno desetak ljudi, no moja je vizija proizvoditi tri modela brodova u ovoj tvrtki. U idućih sedam godina ovdje bi se trebalo zaposliti 50-ak ljudi i plus kooperanti te izgraditi 40-ak brodova. Kad brodogradilište bude radilo punim kapacitetom, u njemu će biti posla za više od stotinu radnika", najavljuje Tabak. Naglašava kako je jedan iz prve skupine brodova već završen i porinut u more početkom studenoga minule godine i punom je snagom zaplovio Jadranom. Dodaje kako je bio oko 30 posto jeftiniji od sličnih jahte na inozemnom tržištu te da su svi brodovi koji se sad grade u njegovu brodogradilištu već prodani.

Inače, prvi kupac prve proizvedene jahte "Monachus Pharos" u Harijevu

Lani je u industrijskoj zoni "Prisika 0" na području općine Muć, baš u dalmatinskozagorskom kršu, otvorena privatna tvrtka za brodogradnju "Monachus" koja nosi ime sredozemne medvjedice, a udaljena oko 35 kilometara od Splita, odnosno mora. Vlasnik je toga brodogradilišta Hari Tabak koji ističe kako mu je osnovna ideja bila pokretanje domaće proizvodnje motornih jahti, onakvih kakve bi mogle zadovoljavati najviše ekološke norme. Kaže kako je kao pomorski stručnjak tri godine radio u inozemstvu, najviše u Turskoj, gdje je ugovarao čarter poslove za prodaju brodova. Zatim se vratio u domovinu.

Tabak ističe kako je u njegovu brodogradilištu proizvodnja otpoče-

la odmah nakon što je ono otvoreno: planirana je izgradnja triju modela plovila tipa "lopster" (lovac na jastoge - jastožera) kojim su dalmatinski ribari, odnosno Komižani potkraj 18. stoljeća otplovili u Ameriku (San Pedro). Brodovi su dugi od 10 do 17 metara, čija je brzina 2 x 425 konjskih snaga,

Detalj iz Tabakova brodogradilišta u mućkoj industrijskoj zoni

Napisao i snimio: **Nedjeljko Musulin**

Mirko Smajić i Hari Tabak uz kip sredozemne medvjednice ispred brodogradilišta Monachus u Muću

brodogradilištu jest Petar Kalinić iz Splita, a prigodnoj svečanosti njezine primopredaje i porinuća u more na predjelu splitskog Spinuta, osim vlasnika i njegovih suradnika i prijatelja, bili su nazočni Dino Rađa, projektant broda Srđan Đaković, članovi obitelji Tončija Huljića, te brojni poznanici, suradnici nautike, potencijalni kupci. Svi su imali prigodu razgledati elegantnu jahtu, taj novi kvalitetni hrvatski proizvod, te u njoj uživati na blagom jesenskom suncu uz šampanjac i zajednički domjenak.

Poduzetnička zona Prisika

Poduzetnička zona "Prisika 0", gdje posluje mlado brodogradilište Harija Tabaka, položena je tik uz državnu cestu Split-Klis-Drniš-Zagreb te se svakim danom sve više razvija. "Krenuli smo od nule i dosad je poduzetnička zona 'Prisika 0' rasprodana. U cijelosti je opremljena komunalnom infrastrukturom i u njoj je do početka 2008. oživjelo 26 projekata. Interes je investitora za kupnju zemljišta neočekivano i iznenađujuće velik. Samo u komunalnu opremu industrijske zone 'Prisika 0' uloženo je 20 milijuna eura i ta su sredstva iz svojih proračuna osigurali Vlada Hrvatske preko svojih ministarstava, Splitsko-dalmatinska županija i naša općina. Investitori su zainteresirani ulagati i u drugu našu industrijsku zonu 'Prisika 1' u kojoj smo dosad prodali više od 150 tisuća četvornih metara za izgradnju pogona", kaže načelnik općine Muć Filip Stupalo. Ističe kako će se u proizvodno-uslužnim pogonima obiju zona u konačnici zaposliti više od 200 djelatnika te da je primarni cilj aktualne općinske vlasti zaustavljanje iseljavanja mladih ljudi na rodnom ognjištu.

PRVI "POLJUBAC" S MOREM

Također je bilo zanimljivo i tijekom testa prve vožnje "Pharos", posebice za novinare koji su također mogli uživati u prikladnoj arhitekturi broda. Uživali su i gledajući jahtu u njezinu punom sjaju u

prirodnom okruženju, baš ondje gdje joj je mjesto, u prirodi – na morskoj pučini, ali i uz morske hridi. Dakako, bio je zanimljiv i prvi njezin "poljubac" s morem, čemu se također divio njegov projektant Đaković. Ništa manje nije bila zanimljiva na vezu, kao i na cijelom putu prvoga uspješnog krstarenja. I sad je privlačna za svakoga prolaznika dok je privezana u lučici, baš njezin svaki dio – primjerice paluba, otvor strojarnice, svijetli udobni salon, pa skipersko mjesto te umjetnički rad (Art work)...

Naime, brod "Monachus Pharos" stabilno je legao na more sasvim izbalansiran, i to bez dodatnih pomoćnih utega. Motori su posve tihi, gotovo nimalo bučni, na minimumu od 600 okretaja, iako su sasvim hladni. Jahta je u svim smjerovima posve savršeno mirna, tiha i sigurna, bez imalo posrta-nja i udaranja u valove. Preglednost je sa skiperskoga mjesta fantastična, što često i nije značajka plovlava ove vrste. To je gotovo nevjerovatno za testiranu brzinu u odnosu na dimenzije broda, posebice za njegovu duljinu, ushićeno će Hari Tabak, koji je više nego zadovoljan svojim prvim proizvodom. ■

ENG The privately owned Monachus Company shipbuilder was opened last year in the Prisika 0 industrial zone in the municipality of Muć in the barren karst of the Dalmatian Zagora region. The site is some 35 kilometres from seacoast at Split. The owner of the shipyard is Hari Tabak who points out that his basic idea was to launch the domestic construction of motor yachts that could meet the most stringent eco-norms.

Brodogradilište "Monachus", vlasnika i direktora Harija Tabaka u industrijskoj zoni "Prisika 0" Muć

Monachus 45 Pharos (eksterijer jahte)

LOZANO HRVATSKU SMATRA NAJKATOLIČKIJOM EUROPSKOM ZEMLJOM

ZAGREB - "Mislim da neću pogriješiti ako kažem da je Hrvatska danas najkatoličijom zemlja u Europi", rekao je prije nekoliko godina papinski nuncij u Hrvatskoj, nadbiskup Francisco Javier Lozano, kojeg je na tu diplomatsku dužnost 4. kolovoza 2003. imenovao Ivan Pavao II. Nakon uspjele diplomatske aktivnosti, nadbiskup Lozano odlazi iz Hrvatske, jer ga je papa Benedikt XVI. postavio za nuncija u Rumunjskoj i Moldaviji. Lozano je na samom odlasku predstavio knjigu "Hrvatska u mom srcu", koja dobro ocrtava dojmove koje je nadbiskup stekao za vrijeme svoje diplomatske službe u zemlji koju je očito jako zavolio. Sa svim biskupima iz Hrvatske u nedjelju predvečer Lozano je služio i svetu misu u zagrebačkoj katedrali.

PREDSTAVLJENA KNJIGA "MAMAAAAA!!!!!!"

VODNJAN - U Vodnjanu blizu Pule u nedjelju, 3. veljače promovirana je knjiga "Mamaaaaa!!!!!!" Naslov knjige asocira na vrisak djeteta koje zove u pomoć. "Malo je onih koji bi imali hrabrosti, poput autorice- mame Vanje Šarić, ispričati i napisati ono što su proživjeli u borbi za spašavanje jednog mladog života"- rekla je Ana Bedrina, voditeljica pulske podružnice HMI-a na predstavljanju knjige. Ova je knjiga nastala u boli jedne mlade majke koja se borila svim sredstvima za spas svoga novorođenčeta. Njegova majka knjigu je napisala kako bi ovo iskustvo pomoglo i drugim roditeljima. Mama Vanja opisuje u kakvoj se teškoj situaciji našla njihova mlada obitelj uz veliki niz nepravdi s kojima su se, bez ičije pomoći, morali suočiti. Sjetili su se kako je izliječen Arsen Dedić, nazvali ga telefonom i nakon pulske i riječke bolnice došli u Padovu. I tada se ponovno iskazala ljubav i skrb hrvatske liječnice u Padovi dr. Nele Sršen. Tako je bilo i s malim Patrikom, koji se u Padovi nakon četiri duga i teška mjeseca prvi put našao u naručju svoje majke i čekao ozdravljenje. Dr. Sršen je sa svima izmijenila pokoji riječ, a najviše se zabavljala s malim Patrikom kojem je nedavno postala i krsna kuma.

NOVI ŽIVOT ZAGREBAČKOGA KULTNOG KINA

ZAGREB - Nakon što je Grad Zagreb prošle godine otkupio kino "Europa" i dao ga na upravljanje umjetničkoj organizaciji "Zagrebački filmski festival", to će kino u cijelosti prijeći na art i nacionalni repertoar, što je velika pobjeda za filmsku kulturu i nehollywoodsku kinematografiju. Doduše, ima i u multipleksima hrvatskih i nehollywoodskih filmova, ali samo ako je za njih prikazivač dobio novčanu potporu Eurimagesa ili francuske vlade. Program koji je sastavio Boris T. Matic počeo je 25. siječnja prilično zvučno - pobjednicima Cannesa, Berlina i Venecije. Raskošna secesijska dvorana kina "Europa" s petsto mjesta, koju je pod imenom kino "Balkan" zajedno s cijelim blokom velegradskog izgleda 1921. godine sagradio bogati poduzetnik Alfred Müller, bila je tijekom akcije "Daj mi kino" posljednja crta otpora protiv zatvaranja zagrebačkih kinodvorana.

LONJSKO POLJE KANDIDAT ZA UNESCOVU LISTU

ZAGREB - Hrvatska će Park prirode Lonjsko polje kandidirati za upis u Unescovu listu svjetske baštine. Sve potrebno za nominaciju je napravljeno, pa će zahtjev biti poslan u sjedište Unesca u Pariz. Park prirode Lonjsko polje predlaže se za upis u kategoriji mješovitog dobra kao živući krajobraz i nizinski poplavni ekosustav srednje Posavine. "Preporuka Unesca je da se nominira prirodna i mješovita baština jer je na listi samo 166 prirodnih dobara, 25 mješovitih, a čak 660 kulturnih, pa se nadamo da će to pomoći da se Lonjsko polje uvrsti na Unescovu listu", rekao je predsjednik Hrvatskog povjerenstva za Unesco akademik Vladimir Marković. Ministar kulture Božo Biškupić rekao je da nominacijama za Unescovu listu vrednujemo i čuvamo vlastiti identitet te promoviramo Hrvatsku.

NASTUP HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

ZAGREB - Na Leipziškome sajmu knjiga, koji će trajati od 12. do 16. ožujka, Hrvatska će biti zemlja partner, a program našega nastupa osmislili su dr. Alida Bremer i György Dalos. Cjelokupni projekt našega nastupa u najvećoj mjeri financira Ministarstvo kulture. Prema riječima ministra kulture mr. Bože Biškupića, izaći će 11 knjiga hrvatskih pisaca na njemačkome jeziku i jedna antologija u kojoj će biti zastupljeno 40 hrvatskih autora. Njemački nakladnik Wieser do sajma će objaviti još 19 knjiga hrvatskih pisaca na njemačkome. U čitav projekt utrošeno je oko dva i pol milijuna kuna. Predviđeno je da u nastupu Hrvatske sudjeluje 32 hrvatskih autora, a sva će imena biti objavljena na berlinskoj konferenciji za novinare.

Nastup hrvatskih talenata iz cijele Australije

Festival se održava pod geslom "Učimo hrvatski kroz pjesmu" i to jasno odražava takvu intenciju organizatora, Hrvatske znanstvene zaklade

Nagrađeni izvođači 3. CroFesta

Održan je treći po redu godišnji CroFest, 13. prosinca, i to u Punchbowlu, sydneyjskome hrvatskom klubu. Nastupili su talenti iz cijele Australije, uključujući gradove Perth, Melbourne, Geelong i Adelaide.

Festival se održava pod geslom "Učimo hrvatski kroz pjesmu" i to jasno odražava takvu intenciju organizatora, Hrvatske znanstvene zaklade. Uz zabavu, putem festivala se prikuplja pomoć za učenje jezika u srednjoj školi i na Sveučilištu Macquarie. Ove je godine pobijedila Božana Radas, a na drugom je mjestu bila Angelina Lovrinov s višezjezičnom pjesmom "Il Treno per Genova" autorice Tine Vukov. Treći je bio Raymond Pecotić iz Perthu koji je odlično otpjevao pjesmu Đanija Stipanićeva "Budi noćas

mirno more".

Učenci hrvatskoga jezika Leon Gajzer (18) iz CES Kograh i Lois Ivanka Uremović (15) iz CES Blacktown govorili su o svojim iskustvima iz hrvatske škole i pozvali su roditelje da u nju upišu svoju djecu.

Juniorsko natjecanje bilo je posebno zabavno, a prvu je nagradu osvojila Kristina Krajina (14) iz Melbournea koja je oduševila publiku svojim vokalnim sposobnostima. Na drugom je mjestu bio Marko Ojurević (15) koji je imao izvrstan scenski nastup i pokazao da će biti buduća pop-zvijezda. Treća je bila Mara Knežević koja je otpjevala Severinin hit "Tvoja prva djevojka". Mara se poslije, u duetu, pridružila svojoj majci Ivici.

U ocjenjivačkom sudu bili su Silvio Rivier sa SBS televizije, voditelj CRO 2000 radio programa Ante Grabovac, poznati DJ Diana Matešić Villagra i Johnny

Puskas, član poznatoga lokalnoga hrvatskog banda Podrum.

Eva Prpić i njezin Crofest tim (Helena Ivec, Marko Jakovac, Tom Buljan, Mirko Stefulj, Christine Klaricich i Luka Budak - svi članovi Upravnog odbora Hrvatske znanstvene zaklade, Croatian Studies Foundation) ovim putem zahvaljuju voditeljima programa, Anti Šoli i Natalie Žabek-Šincek, ocjenjivačkom sudu, učiteljima hrvatskih škola iz Sydneya, svima koji su donirali nagrade za lutriju, kao i mladim Kurtovićima koji su izveli hrvatsku himnu. ■

ENG The third annual CroFest was held on 13 December in Punchbowl at the Sydney Croatia Club. Performing were talented people from across Australia, including the cities of Perth, Melbourne, Geelong and Adelaide. The festival was held under the motto Let's Learn Croatian Through Song, clearly expressing the intention of event organiser, the Croatian Science Foundation.

Napisala: **Marija Sesar**

Govori šokačkih Hrvata

Šokački govori dragocjeni su pokazatelj zajedničke starohrvatske jezične baštine i živa potvrda kako su starohrvatski štokavski govori po mnogim elementima gramatičkoga sustava bliski hrvatskim neštokavskim idiomima, a time i čuvari naše zajedničke starohrvatske baštine

koje u infinitivu imaju skup *jt*, a u prezentskim oblicima *jd*, npr. *dojt*, *dojdem* (doći, dođem), *izajt*, *izajdem* (izaći, izađem), *najt*, *najdem* (naći, nađem), *snajt se*, *snajdem se* (snaći se, snađem se), *projt*, *projdem* (proći, prođem), *projt se*, *projdem se* (provest se, provedem se).

Starohrvatskomu gramatičkomu sustavu pripadaju i padežni oblici tipa *u svatova* (u svatovima), *ukras na grobova* (ukras na grobovima), *po dvorova* (po dvorovima), *na volova i konja* (na volovima i konjima), *na kolina* (na koljenima), *na vrati* (na vratima), *na sami vrati* (na samim vratima) itd. Također su mnogi od šokačkih govora sačuvali komparativne oblike pridjeva kao što su *lošo*, *gorje* (loše, gore), *teško*, *težje* (teško, teže), *tiho*, *tišje* (tiho, tiše) i stare brojevine realizacije druge dekadde, tj. *jedanaajt*, *dvanaajt*, *trinaajt*, *četnaajt*, *petnaajt*, *šesnaajt*, *sedamnaajt*, *osamnaajt*, *devetnaajt*. U pojedinim je govorima sačuvan i nastavak *-eju* u 3. licu množine glagola *htjeti* i *moći*, tj. *oni ćeju* (oni će), *ne možeju* (ne mogu).

Zbog takvih se osobina često događa da pojedinci, kada se prvi put susretnu s nekim od navedenih osobina slavonskoga dijalekta, odnosno šokačkih govora, ostaju zbunjeni, jer im se čini da su u tim govorima prepoznali pojedine kajkavske ili pak čakavske značajke. U tom su nam šokački govori dragocjeni pokazatelj zajedničke starohrvatske jezične baštine i živa potvrda kako su starohrvatski štokavski govori po mnogim elementima gramatičkoga sustava bliski hrvatskim neštokavskim idiomima, a time i čuvari naše zajedničke starohrvatske baštine. Zato je velika šteta što se arhaična hrvatska štokavština u mnogim mjestima izgubila, osobito od sredine 20. stoljeća pa nadalje. ■

Obično se smatra da su svi hrvatski štokavski govori slični današnjemu hrvatskomu književnomu jeziku, a samim tim da se po svojem gramatičkom sustavu znatno razlikuju od hrvatskih neštokavskih govora. No velik broj hrvatskih štokavskih govora pripadao je, ili još uvijek pripada, arhaičnoj štokavštini koja se po nekim bitnim značajkama razlikuje od današnjega hrvatskoga književnoga jezika i novoštokavskih govora.

Taj hrvatski arhaični štokavski dijalekt obično se u dijalektologiji naziva slavonskim dijalektom, premda se ne govori samo u Slavoniji. Najveći broj govornika toga dijalekta jesu šokački Hrvati, pa se takvi govori mogu čuti osobito u slavonskoj Posavini, među Hrvatima oko Orašja u bosanskoj Posavini, u Baranji, u zapadnome Srijemu. Takvih govora ima i među šokačkim Hrvatima u Bačkoj s obiju

strana današnje mađarsko-srpske granice. Govornika slavonskoga dijalekta ima i u slavonskom dijelu Podravine, a također i u mađarskoj Podravini. Tim su se dijalektom služili i Hrvati u istočnome Srijemu, premda postupno u sve manjoj mjeri nakon što su se našli izvan hrvatskih granica. Općenito se može reći da tim dijalektom govore samo i jedino Hrvati.

U prošlosti su hrvatski arhaični štokavski govori zauzimali znatno širi prostor, osobito prije velikih migracija stanovništva u 16. stoljeću izazvanih turskim nadiranjima. U to je doba arhaična hrvatska štokavština imala znatno više zajedničkih značajki s čakavštinom i štokavštinom. No, unatoč svim nepovoljnim okolnostima, brojni su šokački govori do danas uspjeli održati stari naglasni sustav sa sačuvanim starohrvatskim akutom, tipično hrvatskim naglaskom. Sačuvali su i realizacije sa skupom *šč* tipa *ognjišće*, *primišćat* (premješćati), zatim stari glagol *it* s izvedenicama

Napísala: **Sanja Vulić**

U službi slušateljstva

Premda su te emisije nastajale u Pečuhu one su bile i ostale jedine emisije na javnom radiju čiji je zadatak, između ostalih, udovoljavanje potrebe za informiranjem svih Hrvata u Mađarskoj

Dana 12. siječnja 1953. godine na Radiopostaji Pečuh, regionalnoj postaji Mađarskog radija, uz emisiju na mađarskom jeziku pokrenut je i program za južnoslavensku nacionalnu manjinu. Otada se čuje radijski signal na hrvatskom jeziku u domovima Hrvata u Mađarskoj. *Radijski festival* ili *U proteklih pedeset i pet godina u službi slušateljstva* bio je naslov svečanog obilježavanja 55. godine postojanja hrvatskih emisija na Radiju Pečuhu, za Hrvate u Mađarskoj. Danas Hrvati u Mađarskoj imaju dvosatnu zemaljsku emisiju na hrvatskom jeziku koja se emitira i stvara u Regionalnom studiju Mađarskog radija u Pečuhu, a čuje se svakoga dana od 8.00 do 10.00 na MR4 valu, na kojem su danas sve manjinske emisije u Mađarskoj.

Listajući po dokumentima, papirima, bilježimo imena onih koji su u proteklih 55 godina uređivali, vodili emisije na hrvatskom jeziku: *Anka Poljak, Marija Fekete, Stipan Filaković, Branko Filaković, Stanko Kolar, Katica Klajić, Đuro Franković, Antun Kričković, Milica Pavlov, Edina Piroš, Marijana Balatinac, Tibor Végh*, a danas isto rade *Milica Klaić-Taradija, Tomo Fűri i Andrija Pavleković*, koji je i voditelj Hrvatske redakcije pri Mađarskom radiju.

Za svaku je pohvalu poticaj jedne mjesne civilne udruge, Matice hrvatske Pečuh, koja se prihvatila obilježavanja 55 godina radijskih emisija za Hrvate u Mađarskoj. Premda su te emisije nastajale u Pečuhu, iako su u njima radili uglavnom ljudi koji su i živjeli u hrvatskim južnim krajevima, one su bile i ostale jedine emisije na javnom radiju koje jamči i financira mađarska država i Vlada, čiji je zadatak, između ostalih, udovoljavanje potrebe za informiranjem svih Hrvata u Mađarskoj.

Dana 14. siječnja okupili smo se u Hrvatskome klubu Augusta Šenoe u pomalo obiteljskoj atmosferi kako bismo proslavili za Hrvate u Mađarskoj bitan jubilej. Izložbu Radijske svakodnevnice, stara pisma, dokumenti, novinski zapisi, fotografije, aparati, radijska izdanja, ploče otvorila je tajnica Matice hrvatske Pečuh Marija Bošnjak. Ona je biranim

Tajnica Matice hrvatske iz Pečuha
Marija Bošnjak otvara izložbu

riječima dočarala duboku vezanost baranjskog čovjeka i slušatelja uz emisije koje su tijekom proteklih 55 godina emitirane iz pečuskog studija.

Potom je slijedila prigodna konferencija s izlaganjima koja su se doticala radija i rada na njemu, jezika radijskih emisija, te općenito hrvatskih medija u Mađarskoj. Dr. Ernest Barić govorio je o hrvatskom jeziku u emisijama Mađarskog radija, dr. Ivica Đurok o stanju i položaju hrvatskih medija u Mađarskoj s gledišta provedenih socioloških spoznaja, Stipan Filaković o počecima rada na Radiju i o hrvatskim emisijama, Mišo Hepp o Hrvatskoj državnoj samoupravi i njezinoj nazočnosti u radijskim emisijama, a Milica Klaić Taradija o tradicijskoj kulturi u radijskim emisijama.

Nakon konferencijskog dijela programa slijedilo je svečani program u kojem su sudjelovali glumci Hrvatskoga kazališta s izvedbom radijske igre koju je napisala Milica Klaić-Taradija. Nastupio je zbor učenika Hrvatske škole Miroslava Krležu pod ravnanjem Marte Rohonci. Nastupio je i Orkestar Baranja. Bila je ovo prilika da se najstarijim živim suradnicima hrvatskih emisija uruče spomenice, što je učinila predsjednica Matice hrvatske Pečuh Milica Klaić-Taradija uz pomoć predsjednika Hrvatske samouprave grada Pečuha Ivice Đuroka. Spomenice su dobili: *Stipan Filaković, Stanko Kolar i Đuro Franković*. Nakon svečanog programa slijedilo je druženje. Pečuškoj proslavi sudjelovali su i predstavnici Matice hrvatske Osijek, predsjednik Ivica Vuletić, dopredsjednik Zvonimir Ivković i tajnik Josip Cveni, te djelatnici Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu na čelu s konzulom gerantom Vesnom Njikoš Pečkaj. ■

Napisala: **Branka Plavić-Blažetin**

Milica Klaić-Taradija,
dugogodišnja novinarka
Radija Pečuh

Ugostiteljstvo kao status

Ines Sabotič je prema svojem doktoratu napisala knjigu *Stare zagrebačke kavane i krčme s kraja 19. i početka 20. stoljeća*. Knjiga je to koja pokazuje da su, osim mjesta za konzumaciju pića, jela i prenoćišta, krčme, kavane i drugi ugostiteljski objekti bili okupljališta različitih interesnih grupa: prijateljskih, političkih, zabavljačkih, poslovnih...

Zloglasni ban Khuen Heder-vary stavio je 12. travnja 1887. potpis na statut (koji se radio godinu i pol dana, a još je toliko čekao u ladicu kod bana) i tako ozakonio stanje u području ugostiteljskih objekata. Bilo je to vrijeme u kojem se moglo točiti piće, posluživati hrana i pružati smještaj u jedanaest vrsta ugostiteljskih objekata. Zakoni su bili precizni i nije bilo dvojbe kamo što spada: od dijela grada u kojem se pojedini tip lokala nalazi do vrste usluga koju pruža, oblikovanja prostora (od visine stropa, minimalne kvadrature prostorija do obveze nužnika) pa do poreza koji je vlasnik dužan platiti državi. Činjenica je da su u to vrijeme i spomenutim zakonom ugostiteljski objekti hijerarhizirani i zakon vrlo precizno dopušta, odnosno zabranjuje određene aktivnosti. Uz te, propisi su i iz javnog reda, ćudoreda i javnoga zdravlja, što je relativno nova vrijednost koja će u kasnijim godinama biti sve više isticana.

PARIŽANKA SLOVENSKO-HRVATSKIH KORIJENA

U trenutku kad se u Hrvatskoj piše zakon o zabrani pušenja na javnim mjestima, kad ugostitelji unaprijed pokušavaju izračunati što će njime dobiti i koliko izgubiti, kad se pronose glasovi da u susjednoj Sloveniji cvate društveni život po stanovima i privatnim zatvorenim prostorima, a u Francuskoj se prosvjeduje protiv opće zabrane pušenja, čini se da knjiga dr. Ines Sabotič poprima dodatnu zanimljivost. Naime, ta je povjesničarka i rođena Parižanka na Sorboni doktorirala temom *Zagrebačke krčme i kavane od 1887. do 1914.*, a neki od prihvaćenih oblika društvenog ponašanja procvjetali su upravo na tim mjestima.

Napisala: **Grozdana Cvitan**

Dr. Ines Sabotič

O tome kako je došlo do toga da studentica povijesti u Parizu odabere temu iz povijesti Zagreba, autorica kaže:

— U Francuskoj, u Parizu, živjela sam do 1994. Studirala sam povijest, a posebno me zanimala hrvatska povijest. Zatražila sam stipendiju za Hrvatsku. Procedura je bila takva da sam se trebala obratiti Ministarstvu vanjskih poslova Francuske, a oni su zamolbu prosljedili Republici Hrvatskoj. Tako sam dobila stipendiju za školsku godinu 1994.-1995. Tada sam bila na četvrtoj godini fakulteta i trebala sam napisati rad koji je bio vezan za povijest grada Zagreba. Budući da

mi je majka hrvatskog porijekla (otac je Slovenac), bilo mi je važno doći u Hrvatsku i vidjeti kako to izgleda biti Hrvat u Hrvatskoj. A kako sam imala zadatak napisati diplomski rad, moj je boravak imao više razloga (istražiti korijene i napisati diplomski). Nakon stipendije vratila sam se u Francusku, ali sa željom da se vratim u Zagreb.

Kako je došlo do Vašeg preseljenja u Hrvatsku?

— Oko godine 1996., kada je još postojalo Ministarstvo iseljeništa, dobila sam stipendiju kao povratnica koja studira u Hrvatskoj. Tada počinje i moje vrijeme života između Pariza

i Zagreba, a 1998. zapošljam se u Institutu društvenih znanosti "Ivo Pilar". U međuvremenu sam se nastavila baviti poviješću. Doktorirala sam na temi o zagrebačkim kavanama i krčmama. Na fakultetu u Parizu dobro su prihvatili tu temu jer je moj mentor, profesor Bernard Michel, bio na čelu katedre za suvremenu povijest Srednje Europe. Tema za doktorat jednostavno mi je pala na pamet. Sjetila sam se nekih knjiga sa sličnom temom pa sam pomislila da bi i Zagreb zaslužio jednu takvu knjigu.

JELOVNICI NA TRIMA JEZICIMA

Prema doktoratu i u prijevodu Vesne Lisičić, nastala je knjiga *Stare zagrebačke kavane i krčme s kraja 19. i početka 20. stoljeća*. Knjiga je to koja pokazuje da su, osim mjesta za konzumaciju pića, jela i prenočišta, krčme, kavane i drugi ugostiteljski objekti bili okupljališta različitih interesnih grupa: prijateljskih, političkih, zabavljakih, poslovnih... Prostore, koji su bili utočišta ne samo za potrebe nego i stanja, njihovi su vlasnici nudili klijenteli na razne načine: od izbora jezika na jelovniku do izbora djelatnika za poslugu. Tako je zakon propisivao da u k. und k. monarhiji jelovnik treba biti na službenom jeziku, a o vlasniku ugostiteljskog objekta ovisilo je slaže li se on sa zakonom ili mu je prioritet nacionalna i politička pripadnost gostiju. Zato je danas iz jezika jelovnika (u ono vrijeme: jestvenika) na hrvatskom, njemačkom ili mađarskom ili njihovih kombinacija, lako očitati i tko su bili gosti pojedinog

lokala. A ponajprije što se jelo.

O tome tko je ta jela spravljao, govori se u kontekstu zaposlenika u krčmama, kavanama, gostinjcima, svratištima, zalagajnicama, restauracijama i ostalim objektima. Unatoč očekivanju, većina uposlenika ugostiteljskih objekata bila je muškog spola pa tako i kuhari, a tek u kasnijim godinama 20. stoljeća žene će se po broju uposlenih samo približiti muškarcima. Ipak, jedno od zanimanja bilo je isključivo u ženskoj prevlasti: žene su bile blagajnice u kavanama! Samo su kavane imale jedinstveno mjesto za plaćanje računa i samo na tom mjestu redom su radile žene.

Posebno zanimljivo poglavlje knjige Ines Sabotić pripada analizi samoorganiziranja djelatnika: sindikalnim pravima i skrbi. U početku konobari i poslodavci bijahu skupa, a poslije su se odvojili u zasebne udruge. Često je o osobnosti predsjednika pojedine udruge ovisio i njezin napredak, a sve se pomalo počelo urušavati u godinama prije Prvoga svjetskog rata. Za svaku od tih djelatnosti, osim bogate dokumentacije, ostali su i zapisi u strukovnim glasilima. Tako su, osim arhiva udruga, raznih akata i zakona, sačuvana i glasila (primjerice: *Viestnik – hrvatskih konobara, gostioničara i kavanara* ili *Gostioničarski List*).

Slijedi abecedni popis zadruga od Bjelovara i Broda na Savi do Zemuna i Županje, koji svjedoči o razvoju, promjenama, usponima i padovima, o tome kako se štedjelo u vlastitoj novoutemeljenoj štedionici, prosvjedovalo, nagrađivalo uspješne, skrbilo se za bolesne i ukopavalo one koji su odlazili...

KAVANE I KRČME KAO DIO POVIJESTI GRADA

Značenje kavana i krčmi, njihova praktična i simbolična važnost posebno je poglavlje u svakoj povijesti grada pa tako i Zagreba. To je onaj dio knjige koji izmiče grafikonima, tablicama i statistici bilo koje vrste (kojima knjiga obiluje uz brojne fotografije kavana, terasa, kavanara i raznih tiskanih materijala). U njemu i ugostitelji i njihovi gosti postaju osobnosti koje odlaskom u određeni ugostiteljski objekt izražavaju svoja svjetonazorska i politička stajališta. Dok su se u lokalnu sliku nekog uglednika (primjerice u lokalima čiji su vlasnici preferirali hrvatsku političku opciju bile su fotografije Strossmayera, Kumičića i sličnih povijesnih osoba) i vijanjem barjaka za blagdanе i u vrijeme izbora mogla demonstrirati stajališta vlasnika ugostiteljskog objekta, uvidom u značajnije posjetitelje (novinare, umjetnike, gospodarstvenike i političare) bilo je jasno koja je politička opcija preferirala pojedine lokale. Uz njih su, naravno, išli i špijuni svih opcija – posebno izdržljiva kategorija posjetitelja ugostiteljskih objekata u svim vremenima i režimima. Uostalom, ugostiteljski objekti oduvijek su bili mjesta na kojima su se radale zanimljive ideje, a mnoge su od njih zabilježili brojni književnici, kojima su omiljene kavane često bile i drugi dom. To je, ujedno, i onaj dio knjige koji treba ograničiti jer bi uvid u taj dio teme zahtijevao posebnu knjigu. ■

ENG A young Paris-born historian with Slovene and Croatian roots has written *Old Zagreb Cafes and Taverns from the Late 19th and Early 20th Centuries*, published last year and based on her doctoral thesis at Paris's Sorbonne. The book brings much of the unknown history of the city of Zagreb.

POVRATAK - ZAUVIJEK

Granični prijelaz Macelj. Službenica sumnjičavo gleda pretrpani auto i komentira: "Dobro ste natrpani?!". "Ah, znate... Vraćam se... Zapravo..." "E kad je tako, onda dobro došli i sretan put." Zar je to sve? Pripremio sam popis stvari koje vozim, ali nije bio potreban. Dobro došli i sretan put. I to je to

Emil Cipar sa svojim psom Jackom, kojeg od milja zove Čuko

Božić 2006. U prenatrpanom "Kadettu", vozim se iz Remscheida prema Slavanskom Brodu. Bezbroy puta vozio sam tu relaciju. Poznajem sva odmorišta, profil ceste, čak i osoblje u nekim restauracijama na putu. Znam koliko ću potrošiti benzina, gdje ću kontrolirati ulje... Put kao i svi do tada, ali ipak je nešto što ga ovaj put čini iznimnim. Ovoga puta nema povratka, zapravo, to je *povratak*. Vraćam se nakon 34 i pol godine kući. U Hrvatsku, u Slavoniju, u Brod, kako mi Brođani nazivamo Slavonski Brod. ZAUVIJEK!

Moj suputnik je pas Jack, koji se prije osam godina uvukao u naš život i postao članom obitelji. Na autocesti nema mnogo prometa i sjećanja naviru. Razgovaram sa psom, kojeg od milja nazivam *čuko*, a to smijem samo ja. Pričam mu kako je počelo

Napisaše: **Emil Cipar**

to naše putovanje u neizvjesno, kada smo moja supruga i ja odlučili davne, 1973. krenuti "trbuhom za kruhom".

Zapravo, nikomu se nije išlo, ali morali smo. Tvornica "Oriolik" u kojoj smo do tada radili, nije se baš najbolje snašla u privrednim reformama, koje su se tada provodile i naše plaće kasnile su i do tri mjeseca. Trebali smo "stegnuti remen", ali meni je tih priča bilo već dosta. Moja supruga nije mogla "stiskati remen", jer je bila trudna, pa smo odlučili tu fazu "stiskanja remena" provesti na "trulom Zapadu", kako se to tada nazivalo. Vjerovali smo da će to biti samo privremeno rješenje. Čak smo odredili i rok. Dvije, maksimalno tri godine i eto nas nazad. Nešto ćemo uštedjeti, riješiti stambeno pitanje i to je to, kako bi se to sada reklo. Moj bratić, koji je već nekoliko godina radio u Meschedama u Njemačkoj ishodio mi je radni ugovor u kojem je u

opisu radnoga mjesta stajalo: *pomoćni radnik u ljevaonici lakih metala*. Valjda ću nekako izdržati. *Početna satnica – između 5 i 5,30 DEM.*

DVA KUFERA I JEDNA PUTNA TORBA

Krenuli smo na put vlakom bez voznog reda. To su bili vlakovi za odvoz radnika na *privremeni rad*. Naš je vlak bio posljednji te vrste, jer je Njemačka tada "zatvorila granice", a nije se imalo više koga i odvoziti. Na kolodvoru ispraćaj, kakvi ispraćaji već jesu, u dva *kufera* i jednoj putnoj torbi *sva* naša imovina, u trbuhu moje supruge naš sin Krunoslav... I što reći, osim da Onaj gore zna valjda što radi i da će se brinuti o nama.

U Zagrebu nam se pridružio još nekoliko vagona puni mladosti s juga. Do Münchena smo bili vlak bez voznog reda, rasuta roba široke potrošnje, a onda smo se ukrkali u redovne vlakove Njemačkih željeznica i pojedinačno nastavili put do konačnih odredišta. Često smo presjedali, ali uvijek se našao netko tko je bio "pri ruci". Njemačka nas je dočekala hladna, kakva Njemačka u to doba godine već jest, i organizirana. Dočekali su nas naši ljudi, koji su se "već snašli". Branka i Zlatko Župančić iz Zagreba, koji su radili kao tumači u firmi, pomogli su mi da odmah dobijem radno mjesto koje je odgovaralo mojim kvalifikacijama, tako da ono *pomoćni radnik*... nije niti stupilo na snagu. "Što bismo mi bez naših ljudi", pomislio sam. Dio domovine na privremenom radu u inozemstvu.

Opet sam na putu iz Remscheida u Slavonski Brod. Na ulasku u Austriju kupujem videoprijelaz kroz tunel. Službenik mi želi sretan Božić i pita: *Hin und zurück?*. Tamo i natrag. Ne ovaj put samo tamo, samo *hin*. Kako ću mu objasniti da je to zapravo: samo *zurück*, a *hin* je bilo davno, davno...

Zapravo, onda nije bilo ni tunela ni cestarine, a ni auta ni psa...

TAMO IZA ALPA NAŠA JE DOMOVINA

Čuko me opet gleda. Tumačim njegov pogled kao želju za kratkom šetnjom. Izlazimo u hladnu austrijsku noć. Tamo iza Alpa je naša budućnost, naša domovina, u kojoj svi, čak i mala djeca govore hrvatski. Hoće li nam naša domovina doista biti domovina u kojoj ćemo se osjećati ugodno i sigurno. Hladno mi je, ali nekako mi se ne žuri. Prvi put javljaju se sumnje. Hoće li mirovina biti isplaćivana na vrijeme, hoću li biti zdravstveno osiguran. Ono *još samo da...* je gotovo. Nema te slamke više za koju se možeš hvatati. U Njemačkoj sam se odjavio. Nemam adresu, nemam stan, nemam žiro-račun. Imam jedan papir na kojem piše *abgemeldet am 22. 12. 2006*. Tim danom prestaje moj privremeni boravak u Njemačkoj, a hoće li novi u novoj staroj domovini biti tako sadržajan, to ćemo još vidjeti.

Znam što sam ostavio u Njemačkoj. Ona dva *kufera* i putna torba s početka dobili su društvo. Nepoznavanje jezika završilo je onoga dana kada mi je Anđelka, žena mog bratića, rekla: "Pa ti jako dobro govoriš njemački, to je nemoguće za tako kratko vrijeme." Tek tada sam i ja shvatio da ja s kolegama razgovaram, ne samo o poslu, da *pišem* "Berichte" - izvještaje o učinjenom poslu, potpuno samostalno, da pratim dnevne događaje iz medija na njemačkom, i da se više ne čudim što svi govore njemački. A i kako bi drukčije.

Godine su prolazile. Išlo se na *Urlaub*, terorizirala rodbina glupim poklonima kupljenima na ljetnim rasprodajama, ali "što ćeš - ne moš' doć prazni' ruku".

Htio bih skratiti priču i ne zamarati preko mjere ni vas ni Čuku. Godine blagostanja su prošle 1984. Rak na želucu, operacija, odlazak u prijevremenu mirovinu, znatno smanjena primanja, natjerale su nas da počnemo od početka. Žena se ponovno zaposlila, ja sam preuzeo kućne poslove, usput naučio ručne radove da ubijem vrijeme. O povratku nismo niti razmišljali jer bila je potrebna intenzivna liječnička njega. Potkraj osamdesetih osjećaju

se promjene. Hrvati u Njemačkoj počinju se okupljati i ja sam zamoljen od urednika *Večernjeg lista* da pratim te događaje i pišem o njima. Imao sam novi zadatak, život počinje opet biti zanimljiv. Hrvati u Njemačkoj, kao i drugdje u svijetu, osjećaju da je došao čas. Nema dana da se negdje nešto ne događa. Želja je mnogo, mogućnosti

Hrvatskoj nemam još ništa.

Na austrijsko-slovenskoj granici policajac pita: *Zeleno karto mate?* Imam negdje, imam i papir na kojem piše *abgemeldet am...* Ali to njega, sigurno, ne zanima.

Slovenija poslovično nije velika zemlja, što mi u ovom času ne odgovara. Bar da je kô Rusija, ali što ćeš. Nisi

Piknik s obitelji - "Kao' ruralac", koristio sam svaki slobodan čas za izlete i boravak u prirodi. U Njemačkoj sam to maksimalno koristio, ali: "Tuđa zemlja ima svoje, ne poznaje jade tvoje"

skromne, a potencijal nikakav. Meni su osobno te godine donijele puno. Zanimljivi susreti, zanimljivi važni i manje važni ljudi...

Ali promjene su se događale i u Njemačkoj. Kapitalizam je izgubio najgoreg neprijatelja i nije se morao više prikazivati u najboljem svjetlu. Socijalno-tržišno gospodarstvo izgubilo je pridjev socijalno. Proizvodnja se seli u jeftinije zemlje, mnogo ljudi ostaje bez posla. Dobri se tarifni ugovori zaobilaze, gube se svete vrijednosti, stvara se jaz među generacijama. Moja, relativno sigurna mirovina ne prati rast životnih troškova i moja kupovna moć postaje sve manja. Žena je izgubila posao, svjetlo na kraju tunela polako se gasi.

I tada, nakon dužeg razmišljanja, vaganja "za i protiv" pada odluka; vraćamo se! Kada? Što prije, to bolje!

GASTARBAJTER - JUGOŠVABO - HRVAT

Ponovno krećemo put Hrvatske. Noga jednostavno ne pritišće gas, ne ide mi se, ali tu je papir na kojem stoji *abgemeldet am 22. 12. 2006*. U Njemačkoj nemam više ništa, čak ni ono *samo još da...*, a u

"prešaltao u treću", a već si u Hrvatskoj. Granični prijelaz Macelj. Službenica sumnjičavo gleda pretrpani auto i komentira: "Dobro ste natrpali?". "Ah, znate... Vraćam se... Zapravoi..." "E kad je tako, onda dobro došli i sretan put."

Zar je to sve? Pripremio sam popis stvari koje vozim, ali nije bio potreban. *Dobro došli i sretan put*. I to je to.

Iako je do Slavonskog Broda još dobrih 250 kilometara, ja se nekako osjećam već kao kod kuće. U Krapini sam napunio rezervoar, prošetao s Čukom, ali sad mi se žuri. Onaj papir na kojemu piše *abgemeldet am 22. 12. 2006*, nije više bio jako važan. Nisam znao što me čeka u životu, kao što to ne može nitko niti znati, ali sam bio siguran da neću imati teškoća u traženju novih sadržaja. Prvi put s toga putovanja nazvao sam ženu. Više ne znam što sam rekao, ali to je vjerojatno bilo ono: Sve je u redu, sve ide po planu, javit ću se kad stignem u Brod...

Hoće li doista biti sve u redu? Hoću li nakon toliko godina Hrvat-gastar-bajter i Hrvat-jugošvabo moći biti samo Hrvat? ■

Poštovani uredniče,

Hvala vam na vašem odgovoru u vezi plaćanja pretplate za MATICU. Nadam se da moja pretplata za idućih 5 godina, neće imati negativnih posljedica, pošto sam u zakašnjenju nekoliko tjedana od isteka pretplate. Koristim također ovu priliku da vam čestitam na uspješnom i nesebičnom radu svih onih, koji su na bilo koji način sudjelovali, i pridonijeli usku suradnju između nas, iseljenih Hrvata i vas koji nas obavještavate o kulturnoj suradnji između Hrvata Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Vojvodine i ostalih područja, gdje su Hrvati manjina. Širenjem kulturnih manifestacija u Hrvatskoj kao i u svijetu, dokazujemo pojedincima da nismo još na ljestvici izumrlih vrsta.

I na kraju, želim vam još mnogo godina uspješnog rada, a MATICI sretan i dug život.

Vaš pretplatnik,

Antun Kolarić (Hamilton)

Cijenjeno uredništvo!

Šaljem vam ček od stošezdeset dolara: šezdeset za pretplatu za godinu dana a sto u fond Matice. Doprinos je povodom smrti moga supruga Waltera, kojemu je Matica bila najbolja hrvatska publikacija, toliko da je ne bi puštao iz ruke dok nije sve pročitao. Dolaskom gosp. Nenađa Zakarije za glavnog urednika, znao bi reći da je on zaista prava osoba na pravom mjestu, jer razumije što znači biti emigrant, koliko vole svoju domovinu, koju su morali prilikom okolnosti napustiti. Tako isto je rekao i za gđu Katarinu Fuček, da ona ima veliko hrvatsko srce, jer sa njezinim požrtvovnim radom ujedinila je Hrvate svih kontinenata.

S poštovanjem,

Nikie Ubick (San Francisco)

Halo,

Mi smo Amerikanci a moj suprug Petar Znika hrvatskog je podrijetla. Nedavno smo se vratili iz posjeta prelijepoj Hrvatskoj gdje smo kupili prekrasnu kuću. Planiramo se u ljeto 2008. preseliti u Donju Stubicu zajedno sa naša tri sina teenagera. Zovu se Danek, Ivan i Andrew. Kuća graniči s kućom iz djetinjstva moga punca! Vrlo smo uzbuđeni i veselimo se selidbi. Ja sam umjetnica i spisateljica i nevjerojatno sam inspirirana mojom novousvojenom domovinom Hrvatskom. Želim sa vama podijeliti moju najnoviju pjesmu i bila bi zahvalna na komentarima.

Ingrid Znika

HRVATSKA

Hrvatska, duge raspletene kose koja nježno vijori na vjetru stoji gledajući daleko i dalje, dalje... Njezini rumeni, suncem poljubljeni obrazi, okruglih očiju punih čuđenja.

Slatka i nevina, kotrlja se preko brežuljaka kroz redove vinograda.

Slijedi uzak vijugasti put, uklesan u kamenu koji vodi do kamenite obale... more se nježno valja naprijed-nazad, zovući me na igru. Kremasto bijelo kamenje, glatko isprano, niže se obalom, jedno povrh drugoga, poput prastarog kamenog zida koji štiti svoj narod.

Ploha kristalno plavog stakla pruža se dokle pogled seže, a čamci plove bez napora po površini. Žarko sunce na vrhuncu, sa sjenkama ružičastog, natjera ju na osmijeh. Ona je sretna i puna nade. Šapće stoljećima stare tajne iz tako bogate, tako kraljevske povijesti, kakvu nijedan kralj ili kraljica nikad ne može imati. Blaga leže ispod, iščekujući otkriće. Samo neki mogu ispričati njezinu priču.

Mudrost je njezin dar meni. Ja ga graciozno zagrlim. Stari smo mi prijatelji, odijeljeni oceanima. Vratila sam se u posjet, ali ne želim otići. Zove me po imenu i posjećuje u mojim snovima. Dok se mi ponovno sretnemo, prijatelju moj, znaj da je moje srce isprepleteno sa tvojim. Hrvatsko prekrasna, imaš moje srce i moju dušu.

(prijevod s engleskog)

OTVORENO PISMO HRVATSKOJ VLADI I SABORU

30. siječnja 2008.

Cijenjena gospodo,

“Slučaj Jagodnjak” je uznemirio ne samo učenike i roditelje nesrpske nacionalnosti u tom baranjskom mjestu, nego i Hrvate širom svijeta. Naime, nerazumljivo je i neopravdano da su smjenjeni učitelji hrvatske, a postavljeni učitelji srpske nacionalnosti u Osnovnoj školi Jagodnjak, uvedena nastava po posebnom programu, na srpskom jeziku i učenje ćirilice, a za ravnatelja škole imenovan nitko manje nego Milovan Ležaja, poznati progonitelj mjesnih Hrvata i drugih nesrpske nacionalnosti za vrijeme srpske okupacije tog dijela Hrvatske. Ovo je nasrtljiv napad na prava i ponos Hrvata u Jagodnjaku, Baranji i cijeloj Hrvatskoj, kao i na ponos svih Hrvata u svijetu.

“Slučaj Jagodnjak” je samo simptom problema koji proizlazi iz zakona Republike Hrvatske, koji na jednoj strani naglašava da u općinama gdje manjine čine većinu stanovništva “u službenoj uporabi će biti uz hrvatski jezik i latinično pismo i jezik i pismo” te manjine, a na drugoj strani odobrava u takvim slučajevima obrazovanje djece “na njihovom jeziku i pismu, prema posebnim programima.” Ovo drugo u praksi znači sama država odobrava i pomaže proces odgajanja stranaca, pa čak i potencijalnih neprijatelja, u svojim granicama. U slučaju Jagodnjak vidimo da po ovom zakonu i školskom programu čak notorni veliko-Srbin i progonitelj Hrvata može postati ravnatelj škole. Lako je shvatiti što može biti njegov “posebni program” i ljudi kao on!

Dakle, tražimo od Hrvatskog Sabora da zakon o školstvu i “posebnim programima” koje on štiti ponovo uzme na raspravu i da sva djeca u Republici Hrvatskoj budu poučavana na hrvatskom jeziku i po istom programu, a da osigura manjinama pravo na učenje svog etničkog jezika, pisma, kulture...u dodatnim školskim i/ili privatnim programima.

Nadalje, čitamo da se priprema teren za povratak ćirilice i srpskih pisaca u hrvatske osnovne škole. To nas toliko ne iznenadje (uzevši u obzir tok hrvatske politike) koliko nas zabrinjava mentalni sklop ovakve politike i prakse. Naime, nije bit problema da li će neko dijete naučiti pjesmu nekog Zmaja ili nekog Jove, nego činjenica da u mnogim glavnima još živi paradigma “spojnih posuda” po kojoj hrvatska književnost, jezik i kultura se ne mogu rastaviti od srpske/srbijanske. Zamjećuje se i to da starija generacija među našim prosvjetiteljima, koja je u svojim mladim danima i u ona vremena učila recimo pjesmice srpskih dječijih pisaca, osjeća kao da se bez tih pisaca i pjesmica danas ne može odgajati i opismeniti djecu u hrvatskim školama. Obična besmislica!

Hrvatske škole u Hrvatskoj moraju biti hrvatske i na hrvatskom jeziku, u kojima će se učiti književnost koja uključuje sve značajnije pisce koji su sebe smatrali i smatraju dijelom hrvatske književnosti i kulture, s time da dodatni nastavni programi osiguravaju manjinama učenje svog jezika, pisma i kulture. Kad se uči svjetska ili slavenska književnost onda će se, naravno, učiti književnost svih naroda. A oni koji se specijaliziraju u slavistici učiti će jezik, pismo i književnost svih slavenskih naroda.

*Cijenjeni Zastupnici i članovi Vlade,
pozivamo vas da:*

1. Pod hitno temeljito riješite “slučaj Jagodnjak”, da se u tom mjestu osigura prava hrvatskoj djeci, roditeljima i učiteljima.
2. Ustrojite hrvatski školski sustav tako da sva djeca u Republici Hrvatskoj uče po istom školskom programu i na hrvatskom jeziku, a uz to da se osigura pravo manjinama na dodatni program za učenje svog jezika i kulture.
3. Ne dozvolite uvođenje obavezno učenje ćirilice i srpskih pisaca u niže škole u Hrvatskoj, što podsjeća na ona vremena koja su, nadamo se, za uvijek prošla.

(Napomena. Čitamo da je ravnatelj škole u Jagodnjaku, Milovan Ležaja, smijenjen upravo dok je ovo pismo pisano, ali to ne mijenja srž problema kojeg “slučaj Jagodnjak” simbolizira.)

Sa štovanjem,

Dr. Ante Čuvalo

– Predsjednik, Chicago
Udruga za hrvatske znanosti
(Association for Croatian Studies)
u Americi

Bernard Luketich

– Predsjednik, Pittsburgh
Hrvatska bratska zajednica u Americi
(Croatian Fraternal Union of America)

Rev. Marko Puljić, O.F.M.

– Kustos, Chicago
Hrvatska franjevačka
kustodija Svete Obitelji
(Holy Family Croatian Custody)
u Americi i Kanadi

Vedran Nazor

– Predsjednik, New York
Hrvatska akademija Amerike
(Croatian Academy of America)

ŠETNJA DUBROVAČKOGA KNEZA

Iako je svaki dubrovački vlastelin živio na pet minuta hoda od Dvora, u nekoj od lijepih palača, odvajanje od vidokruga značilo je izmjenu navika kad privatni život uzmiče i ogledalo se pažnje primiče osobi - vlasništvu gradskih interesa i poslova

Knez

U sredovječju je dubrovačke komune bilo knezova domaćih i stranih, Dubrovčana iz roda patricija, ali i venecijanskih namjesnika kojima su put otvorili nesloga i izdajstvo samozvanog kneza Damjana Jude.

Biti knezom Dubrovnika, koje li časti! Pogotovo se nakon ratnih događaja 1356.-1358. u kojima hrvatsko-ugarski kralj Ludovik porazi Mlečane, mijenja situacija u tadašnjem Dubrovniku. Datum je 18. veljače 1358., događaj toliko važan da se nakon njega mijenja ustroj Grada, a kroz Vrata se od Ponte zauvijek opraštaju venecijanski vlastodršci. Prema pisanju Nikole Ranjine, iste je godine 28. veljače sastanak svih triju vijeća svrgnuo posljednjega stranog kneza i on je otputovao mletačkom duždu.

Dok se ne odredi daljnji potez, a da se ne bi napravila pogreška u novoj situaciji, Gradom vladaju trojica rek-

tora u trajanju od dva mjeseca. Njih se trojica ogledaju u zajedničkim poslovima, jedan drugoga motre, potežu promišljene poteze, potpomognuti prijedlozima vijeća, u situaciji kad se još ne zna hoće li novi gospodar tražiti veće ustupke ili će s gradom na jugu Hrvatske postupati s više razumijevanja i sklonosti.

NEKA VLADA DOMAĆE ČELJADE

Svi su potezi i traženja kralja Ludovika prihvaćeni, a tek se Dubrovčani oglašavaju u povodu njegova naloga da će, umjesto mletačkog, Dubrovnikom upravljati knez kojega odabere vrhovni kraljevski zapovjednik iz sebi bliskih redova. Stoga se prijateljskoj vladi, novom moćniku nad gradskom upravom, šalje depeša u kojoj se uvažava i prihvaća svako traženje nad gradom, ali se izražava zajednička želja, nadanje i potreba da u Dvoru nakon stoljeća i pol mletačke vladavine sjedi domaće čeljade, jer najbolje poznaje prilike i jer će služiti zajedničkim ciljevima dok Grad postoji.

Nastojanje je urodilo plodom: umjesto stranog rektora, Dubrovčani posebnom ispravom od 13. siječnja 1359. dobivaju dopuštenje birati kneza iz svojih redova. U njoj izrijeком stoji da on ne smije biti Mlečanin ni onaj koji čini neprijatelja hrvatsko-ugarskome kralju jer je potpisano pravilo da se Dubrovčani svojem gospodaru trebaju odužiti tako da njegovi prijatelji budu i njihovi, a neprijatelji kraljevi i njihovi neprijatelji.

Dubrovački je knez u Dvoru boravio kratko, tek toliko da se, reprezentativnom ulogom, postavi na čelo vijeća, da odrazi vlast unutar patricijskih redova. Uloga mu je bila časna, pokazivala je da je odlukom izabrane većine njihov predstavnik i da će se u njegovo rodoslovlje moći upisati kako je jednom ili, ako zasluži i nekoliko puta u svome životu, sjedao za kneževim radnim stolom, ujutro se i navečer molio u kapelici, primao izaslanstva, dapače, bio i plaćen po zlatnik na dan, ali iz Dvora nije smio izlaziti!

Knežev dvor

Napísala: **Tereza Buconić Gović**

ISPOD RASKOŠNOGA STANA TAMNICE

Knez je bio zatočenik visokog položaja i tim je ustupkom, odvajanjem od rodbine, prijatelja i znanaca, pomalo dijelio sudbinu donjih stanara u Dvoru. Njegov je stan bio raskošan i on je nosio bijelu periku, a tamnice su pod Dvorom bile pune zatvorenika, jauka i govora. Onoliko koliko iznosi dužina običnih gradskih stuba i okviri nekoliko vrata, toliko je tek izabrani dubrovački *conte* bio udaljen od sugrađana u svojim okovima.

S njime je boravila obitelj tako da se kneževski stan usred osi provjerene diplomacije mogao podičiti zdravim domaćinskim ustrojem. Ali čovjek je čovjek! Koliko god priželjkivao postati knezom i sjediti za pisacim stolom, šetati najvažnijom upravnom zgradom, dani se znaju oduljiti, pogotovo u večernjim satima, kad se po ulicama osjećaju ritam i kret života. Iako je svaki dubrovački vlastelin živio na pet minuta hoda od Dvora, u nekoj od lijepih palača, odvajanje je od vidokruga značilo izmjenu navika kad privatni život uzmiče i ogledalo se pažnje primiče osobi - vlasništvu gradskih interesa i poslova.

Tako je po strogim pravilima moralo biti ne bi li se izbjeglo udruživanje, dogovaranje, urota i preuzimanje vlasti. Kadšto i najrazumniji čovjek razmišlja o sebi kao o veličini nad drugima i kadar je iznevjeriti uklesane riječi iznad Vijećnice Dvora. Stoga je mjesecni knez bio tek simbolična figura, odražavala je tradicionalnost i formu, jer, napokon, knez je sa sobom nosio samo jedan glas i u trideset dana "vladavine", te ni o čemu nije samostalno odlučivao.

Poznato je da ljudi uvijek žele ono što im je zabranjeno. Čim bi se za novoizabranim knezom zatvorila vrata, on bi počeo sanjati Arkadiju Gruža, Rijeke i Župe, prostranost ulica, izlazak u luku, počeo bi priželjkivati sitne ljudske stvari - šetnje po Placi, novosti i stotinu nevažnih sitnica od kojih se sastoji ljudska sloboda.

Pogotovo je bilo teško čitav rujan ili kolovoz boraviti u Dvoru, kad je poznato da se ni Senat nije mogao sastati! Tko bi slobodu otvorenih lozovišta zamijenio palačom u kojoj noću "promahiva" propuh, a ujutro se tiska-

ju i bruje svi, od gradske sirotinje do "zdura", "oficala" i "pisara"! Ni ljeti se, kad se grad opusti, i kad se svi povuku u palače i vrtove na selu, pa ne bi bilo dovoljno tek hladiti se na otvorenoj noćnoj "funjestri", dok su drugi ribali po Rijeci, šetali pod odrinama, čitali u hladu, primali posjete i uvečer se pod vedrim nebom, zagledani u zvijezde, naslađivali životom!

VELJAČA KNEŽEVIMA NAJDRAŽI MJESEC

Koliko god položaj bio visok, čovjek je slobodan samo ako sebi kroji život!

Stoga je jedan mjesec u godini, ali samo jedan jedini, bio osobito drag

Jedan obučen u misnu odjeću visokog ranga, drugi počašćen titulom patrona svećevke crkve i on, izabrani *conte* vlastelinskog roda u polusjeni se pred moćima udružuje trima ključevima. Kad ih zajedno okrenu u bravi, otvorit će se pred njima zlato i srebro svećevih moći! Dirnut će u kosti prvomučenika, u okvir Isusova križa, filigran, rubin i smaragd, u višestoljetnost vjere i bogatstva. Probrane su svećevke moći nošene Placom, ali su se u večernjim satima pod nadzorom trojice opet vraćale moćniku.

S tog je razloga veljački knez sanjao iza prozora na Dvoru kako će se opet,

Spavaća soba dubrovačkih knezova

dubrovačkim kneževima. To je bila veljača, kad se po starom običaju slavila trodnevica o "festi" svetog Vlaha.

Tri dana slobode, dapače, izlasci u crvenoj togi pred građane, najprije pod arkade Dvora, a zatim i preko uskog dijela do crkve sv. Vlaha na svečanu misu 3. veljače, gdje se već stoljećima nalazila jedna raskošna, prostrana i uresima ukrašena sjedalica na kojoj je sjedao u crveni plašt obučen knez, postajali su događaj koji razbija ustaljenost i obogaćuje meštra kratkotrajne vladavine za iskustvo kako se uz biskupa i rektora Vlahove crkve, licem u lice postavio pred sijedoga sveca i uz njega nagledao naroda kad se u mimo-hodu upravo njima obraća.

Osim ona četiri ključa od gradskih vrata prema kopnu i moru, knez je iz moćnika katedrale s biskupom i rektorom Sv. Vlaha okretao i ključ riznice.

kad se za njega budu bacale bijele kuglice, dogoditi da se na izmaku zime nađe u časnom zatočeništvu Republike i da ujutro, na trodnevnicu Vlahove feste, u pratnji vlastele, *zdura* i raspoloženog svijeta dođe noseći duplijer pred Vlahov oltar i sjedne na pozlaćenu raskošnu stolicu u kojoj se osjećao kraljevski jer su ga mogle slobodno, njega i kipove parca zaštitnika, motriti oči sugrađana s kojima se on, čovjek slobodan, častan i bogat, u trideset dana visoke vladavine, nije smio susretati niti se približiti njihovoj jednostavnoj i nesputoj slobodi. ■

ENG The role of the Duke of Dubrovnik was an honourable one, it demonstrated that a decision of the majority had elected their representative and that his genealogy would read that he had once, or, if deserving, several times in his life sat at the ducal desk, had prayer in the morning and evening at the chapel, received delegations – put was not permitted to leave the Court!

LIČKO PRELO U BAD CANNSTATTU

NJEMAČKA - Velika proslava Hrvatske kulturno-sportske udruge "Velebit" iz Bad Cannstatta nazvana *Ličko prelo* bila je uistinu dobro posjećena. Marica Špehar, predsjednica udruge, pozdravila je goste i uzvanike a među njima i generalnu konzulicu RH u Stuttgartu Veru Tadić i gradonačelnika Bad Cannstatta Thomasa Jakoba. Goste je zabavila folklorna grupa Velebita ličkim plesom. Na hrvatskome i njemačkome Marica Špehar i Malkica Dugeč recitirale su pjesmu "Velebit" koju je pjesnikinja sama i prepjevala. Vrhunac večeri bilo je natjecanje u pređenju vune koje je osvojila Tina Cindrić iz Gnojnice kod Slunja. Svojim večernjim programom HKSU "Velebit" je Liku predstavio i sa specijalitetima: ličkom masnicom, ličkim tanjurom i naravno ličkom rakijom. Nakon kulturno-folklornog programa goste je zabavio glazbeni sastav Croatia Express.

HRVATI U PERUU SLAVILI BLAGDAN SV. VLAHA

PERU - Hrvati u Peruu su u subotu, 2. veljače u čast svetog Vlahu, čiji se blagdan slavi 3. veljače, održali prigodno slavlje. Sv. misu u kapeli župe Sv. Antuna Padovanskog u Limi (*Capilla de la Parroquia San Antonio de Padua*) slavio je prelat Drago Balvanović, pastoralni vikar hrvatske zajednice za Južnu Ameriku. Poslije je uslijedio koktel dobrodošlice, večera i ples. Peru, Lima i Klub Dubrovnik na drugom kraju svijeta bili su te večeri puno bliži domovini. Osim obilježavanja

Feste sv. Vlahu, u Peruu se proslavlja dvadeseta obljetnica Hrvatske katoličke misije u župi Sv. Leopolda. Fotografije je švicarskome portalu poslala Lenka Galzina, a mi ih također s veseljem objavljujemo.

MLADI TALIJANSKO-HRVATSKI SLIKAR IZLAGAO U SPLITU

SPLIT - U starom dijelu Splita, u Galeriji Kula, od 15. do 30. siječnja bila je postavljena izložba talijansko-hrvatskoga slikara Igora Gustinija. Ovo je njegova prva samostalna izložba u Splitu. Izložbu, na kojoj se autor predstavio s 30 radova, otvorio je povjesničar umjetnosti Antonio Filipić. - Veseli me ponovni dolazak u Hrvatsku i ova izložba u Splitu. Ponosan sam što opet izlažem u mojoj drugoj domovini Hrvatskoj. Veliko mi je zadovoljstvo što mi se pružila mogućnost izlagati u Splitu, kazao je Igor objašnjavajući kako svaki slikar koji izlaže u galeriji Kula mora naslikati sliku s motivom kule. Igor Gustini, splitsko-peleškog korijena, rođen je u Firenzi, a u Padovi je položio maturu na Državnoj umjetničkoj gimnaziji. Slikarstvo je diplomirao na vенеćanskoj Akademiji likovnih umjetnosti, smjer slikarstvo-disertacija o slikaru Celestinu Medoviću. Izlagao je u Europi, Africi i Americi. Dobitnik je mnogih nagrada i član HDLU Istre, HDLU Zagreba.

ZAPAZEN NASTUP HRVATSKIH ČILEANACA

ČILE - Prvi ovogodišnji *boletín* iz Čilea poslao nam je folklorno društvo *Naša zemlja*. Pišu, na izvrsnome hrvatskome jeziku, o svome nastupu 17. siječnja u Santiagu pred dvije tisuće oduševljenih ljudi. Fabiola Karinpour, organizatorica priredbe istaknula je kvalitetu izvedbe, profesionalnost i predanost radu kao glavne značajke ovoga hrvatskoga folklornoga društva u Čileu. Izuzetnom nastupu Naše zemlje nazočila je i otpravnica poslova Hrvatskoga veleposlanstva Vesna Terzić koja je tom prigodom izjavila: "Kvaliteta izvedbe i način izvedbe prepun strasti vratili su me u Hrvatsku. Nisam ni mislila da u jednoj tako dalekoj zemlji, kao što je Čile, mogu naći toliki osjećaj hrvatstva". Tijekom nastupa na santiškom Bulevaru Parque Arauco, nedavno osnovano čileansko-hrvatsko društvo *Domovina* publici je dijelilo letke s informacijama o hrvatskoj kulturi.

OBIJEŽENA OBLJETNICA PRIZNANJA HRVATSKE

AUSTRALIJA - Tradicionalni izlet u povodu šesnaeste obljetnice međunarodnog priznanja hrvatske suverenosti održan je 5. siječnja na morskoj obali u blizini Rye Pier. Članovi odbora HDZ-a iz Ogranka Fawknor su za ovaj izlet pripremili raznovrsnu domaću hranu, pića i natjecanje u boćanju za ženske i muške ekipe. U hladovini ispod drveća i šatora, Hrvati sa svojim obiteljima Mornington Peninsula, Melbourne i okolice uživali su u slavlju. Pokrovitelj turnira bilo je poduzeće Stanko Bilić Homes, a napomenimo da je tradicionalno natjecanje u boćanju pokrenuo Rade Buljubašić i tadašnji Odbor HDZ-a Fawknor još 1993. godine. Prvo mjesto u natjecanju muških ekipa osvojili su: Tihomir Šimunić, Robert Glavan, Ivica Glavan i Nediljko Grbić. U ženskoj konkurenciji, prvo mjesto su osvojile: Ankica Šare, Ana Matić, Branka Kuzmar i Mara Vlahušić.

STEPINAC PRIPADA BAŠTINI ČOVJEČANSTVA

Ljubav prema hrvatskom narodu ne pokazuje se ni snagom džepa ni političkom moći nego dostojanstvom života i čašćenjem Boga i čovjeka. Nadbiskup Stepinac gajio je rodoljublje na tim načelima

Mons. dr. Juraj Batelja

Mons. Batelja neumorno i zauzeto, uz ostale svoje preokupacije, kao postulator kauze, najprije za proglašenje blaženim, a sada i svetim, dugi niz godina proučava život i djelo kardinala Alojzija Stepinca. Kako je ove godine 110. obljetnica Stepinčeva rođenja i 10. obljetnica proglašenja blaženim, a 10. veljače spomendan Kardinalove smrti, zamolili smo mons. Batelju, postulatora i autora brojnih knjiga o kardinalu Stepincu, da nas upozna s tijekom procesa za proglašenje svetim te da nas podsjeti na presudne trenutke Stepinčeva života koji je postao simbolom zauzimanja za općeljudske, kršćanske i nacionalne vrijednosti.

Deseta je godina otkada je Ivan Pavao II. kardinala Stepinca proglasio blaženikom. Znamo da je u tijeku postupak za kanonizaciju – u kojoj je fazi?

— Proces za proglašenje svetim kardinala Stepinca nalazi se u svojem redovitom tijeku. Nakon što jedan blaženik

bude uzdignut na čast oltara, samim tim činom otpočinje novo razdoblje u istraživanjima za proglašenje svetim, u obliku kanonizacije. Beatifikacija je prvi stupanj u kojem se proučava krepostan život ili mučeništvo jednoga kršćanina kandidata za čast oltara. Kod kardinala Stepinca utvrđeno je mučeništvo, a ono je po sebi vrhunac evandeoske ljubavi te je sam taj čin dovoljan za proglašenje blaženim. Nakon proglašenja blaženim potrebno je da se na zagovor blaženika dogodi čudo, čudesno ozdravljenje, da bi ga se moglo proglasiti svetim. Nakon što je kardinal Stepinac proglašen blaženim u Mariji Bistrici 3. listopada 1998. automatski je otpočelo razdoblje kanonizacije koje uključuje predstavljanje blaženika, govor o njegovu značenju, bilo za mjesnu Crkvu bilo za Crkvu općenito. Stepinac doista jest duhovni lik koji nadilazi hrvatske okvire i hrvatske granice jer pripada baštini čovječanstva što je Ivan Pavao II. jasno pokazao svojom željom da ga proglasi blaženim na Trgu svetoga Petra i postavi za portal kroz koji će čovječanstvo ući u treće tisućljeće. U ovoj fazi postupka prikupljaju se čudesna uslišanja ili ozdravljenja koja su se dogodila po zagovoru našega blaženika.

Neki su mediji izvijestili da ste nedavno bili u Rimu i da ste Kongregaciji predali dokumente. Je li to točno?

— Ja sam doista bio u Rimu, u Kongregaciji, gdje sam se konzultirao o tome koji od triju slučajeva koja imamo ima najviše izgleda, odnosno može biti na kraju pozitivno okružen da ne idemo sa svima trima istodobno. Naime, to su složeni i dugotrajni kanonski, sudski postupci u kojima se proučava ozdravljeni i sve što se na njega odnosi: od onih koji su postavljali dijagnozu i koji su sudjelovali u postupku ozdravljenja do rodbine, znanaca, prijatelja, liječnika, medicinskog osoblja te sve medicinske dokumentacije u vezi s tim. Trenutak kad zaključimo naš dio posla u nadbiskupiji i budemo spremni to uputiti Rimu obilježiti ćemo svečano – jer to će biti svečani čin.

Vratimo se životu kardinala Stepinca. Koji su trenutci njegova života bili presudni, što je odredilo takvu moralnu i duhovnu okolicu?

— Odredio ga je život u zdravoj obitelji, gdje je poprimio osjećaj istinoljubivosti, miroljubivosti i pravdoljubivosti; gimnazija s usvojenim temeljnim znanjima i usmjerenjem, iskustvo bojišnice Prvoga svjetskog rata koje mu je otvorilo mnoge horizonte, zatim unutarnja spoznaja njega kao istin-

Napisala: **Mira Ćurić**

skog vjernika; naime, Stepinac nije imao vjernih lomova u svojem životu, nije bio sumnjičav čovjek, nego čovjek nevjerojatno vjeran sam sebi od mladosti do same smrti, koji u životu nije požalio ni za čim što je učinio snagom vjere.

Presudna je bila odluka da postane svećenikom. Tu je vidio smisao svojega života jer je bio svjestan da je to zvanje iz kojega se drugom čovjeku najviše može pomoći. Sav je život promatrao u vrhunavnom svjetlu i proučavao ga i tumačio snagom Božje objave. Za vrijeme cijelog svojeg pastoralnog djelovanja uznastojao je da se čuva dostojanstvo ljudske osobe, počevši od začeca do smrti.

To je pokazao, primjerice, braneći i spašavajući pojedince ili cijele skupine ugroženih osoba raznih nacionalnosti...

U to se možemo uvjeriti čitajući dokumente u Muzeju bl. Stepinca na Kaptolu.

— U toj, novootvorenoj spomen-zbirici mogu se pročitati popisi osoba koje su svoj život mogle zahvaliti upravo njemu. Istaknuo bih primjer još iz 1937., kada je pomagao prvim Židovima koji su bježali iz Njemačke i Poljske prema području tada Kraljevine Jugoslavije. Prvi koji je tada prihvaćao Židove bio je zagrebački nadbiskup i svećenici oko njega povezujući ih s Karitasom. Kao što je pomagao ljudima prije i tijekom Drugoga svjetskog rata, tako se odnosio u 1945., kad se u naletu strašne mržnje i osvete događao genocid nad hrvatskim narodom.

Kad se danas neki ljudi hvale i kite svojim domoljubljem 1945./46., a žele ga naglasiti ili istaknuti kroz svoj antifašizam, onda valja biti oprezan i reći da su svi ti u to doba svirali u druge trublje jer su zastupali veliku južnoslavensku zajednicu naroda kojoj je središnjica bila u Moskvi i koji su se zaklinjali na Staljina. No, tim je pobornicima protuhrvatske stvarnosti Stepinac rekao na sudu: *Ako svi narodi imaju pravo na svoju državu, zašto jedan mali narod kao što je hrvatski ne bi imao to pravo.*

Bl. Alojzije Stepinac

Podsjetite nas i na odnos Stepinca prema Katoličkoj crkvi u onom teškom vremenu.

— Za Stepinca možemo reći da je bio mučenik za Crkvu. Iz arhiva KGB-a procurio je jedan dokument iz onoga vremena o tome kako se sve Crkve na području do kojeg je doprla Crvena armija imaju podvrgnute moskovskom patrijarhatu. Zato je i Tito tražio od Stepinca da odvoji Katoličku crkvu u Jugoslaviji od Vatikana. No taj se pokušaj Moskve razbio na hrabrosti velikih nadbiskupa u Budimpešti, u Pragu, u Bratislavi, u Ukrajini, u Hrvatskoj.

No jugoslavenska tajna policija nije mirovala, nego je na sve načine pokušavala razbiti crkveno jedinstvo, bilo odvajajući biskupe od svećenika bilo narod od biskupa i svećenika. Istina, bilo je i svećenika koji su ili zavedeni ili prisiljeni da ignoriraju odredbe Crkve, no to je pitanje Božjega suda

i njihove savjesti, ali je Stepinac uvijek govorio: *Opraštam im ali oni moraju znati da su Božji sinovi, od srca im opraštam.* Jednako kao što je opraštao i svojim neprijateljima, progoniteljima, dapače, za njih je često sam slavio misu. Često je ponavljao: *Što duže živim, to te više ljubim, Sveta Crkvo Božja.* Zato ga nazivamo Apostolom crkvenoga jedinstva.

Sve Stepinčeve poruke i danas su aktualne. Što nam govori o ljubavi prema narodu?

— Ljubav prema hrvatskom narodu ne pokazuje se ni snagom džepa ni političkom moći, nego dostojanstvom života i čašćenjem Boga i čovjeka. Na odnosu prema Bogu i prema bližnjemu. Nadbiskup Stepinac želio je gajiti rodoljublje na načelima zdravoga života i zdrave obitelji, socijalne pravde, prava na rad... Meni je najsimpatičniji onaj prizor kada objeduje s 250 nezaposlenih u dvorištu bazilike Srca Isusova u Palmotićevoj jer je imao silan osjećaj za čovjeka, posebno za čovjeka u bijedi, siromaha. Zato je Stepinac shvaćen kao prijatelj sirotinje.

Ali u nacionalnom pogledu jasno je dao na znanja: rodoljub je onaj koji živi prema načelima svoje vjere i savjesno vrši svoje dužnosti čuvajući i promičući svoj identitet, kršćanski i nacionalni. S tim u vezi, on je bio jedan od prvih članova podupiratelja *Hrvatske enciklopedije* koju je pokrenuo dr. Mate Ujević; njegovom zaslugom Hrvatskoj je iz Venecije vraćena Višeslavova krstionica kao simbol pokrštenja Hrvata, uznastojao je da se u Zagrebu podigne crkva Krista Kralja u Trnju, a nezaliječen je išao na blagoslov crkve u Biskupiju kraj Knina koju je dao podići Meštrović, a on je darovao najveće zvono... I tom prigodom naglašavajući potrebu narodnog jedinstva.

Je li kardinal Stepinac bio upoznat sa životom hrvatskih iseljenika?

— Kad govorimo o iseljeništvu, želio bih naglasiti brigu kardinala Stepinca za Hrvate u Sjevernoj i Južnoj Americi i u zapadnoj Europi. U velikoj neimaštini zbog maloga broja svećenika nije uvijek mogao udovoljiti svim zahtjevima koji su slani na Biskupsku konferenciju, ili su mu izravno upućivani, ali iz njegova stava kojim je primio skupinu američkih Hrvata (9. srpnja 1937.) i radosti kojom im je obećao duhovnu pomoć, razabire se njegova skrb da svaki Hrvat na svakome mjestu ima pravo na duhovnu potporu svojih svećenika.

Tom prigodom izražava im svoje zadovoljstvo riječima: *Prvo zato, što ste ostali vjerni bitnoj značajki svakoga Hrvata, tj. da ste ostali katolici u dalekom svijetu, gdje je velika pogibelj, da izgubite vjeru, u kojoj vas je majka odgojila. Drugo zato, što ste ostali ljudi od roda, koji se ne zanose maglovitim i razornim idejama internacionalnog boljševizma, nego su zasukali rukave, i u poštenom radu, trudu i znoju, stvaraju bolje dane sebi i svojim.*

Fotografija iz Glasnika: Premda je bilo zabranjeno putovati u Zagreb, tisuće vjernika pohrile su u zagrebačku prvostolnicu 13. veljače 1960.

STEPINAC VRAĆEN KATEDRALI

Desetoga veljače spomendan je Kardinalove smrti, a njegov grob u zagrebačkoj katedrali od 1960. mjesto je hodočašća. Desetoga veljače 1960. bio je dan žalosti cijeloga istinoljubivoga svijeta. Prvi novinski natpisi u svijetu glasili su: Tito se boji više mrtvoga nego živoga Stepinca. Tada je vlast sa 600 policajaca i rezervne vojske opkolila Krašić, tenkovi su izašli na položaje... Ne znam koje su se oni revolucije bojali?! Premda je Bakarić na sjednici vlade rekao: Čemu rasprava o tome gdje će se Stepinca pokopati, treba ga pokopati da mu se za grob ne zna – ipak je Božja ruka napisala povijest sasvim drukčije. Veliki diktator morao je dopustiti da se Stepinac pokopa u zagrebačkoj katedrali koja je otada postala hodočasničkim mjestom, ne samo Hrvata nego gotovo svih posjetitelja Zagreba.

Katedrala je od Stepinčeve smrti postala drago mjesto onima koji traže jakost i ohrabrenje svome životnome križu. No uz one koji su to mjesto posjećivali, moleći i noseći svijeće i cvijeće, obilazeći oltar, moram reći da su najsnažnija svjedočanstva o Stepincu u katedrali zapisali tajni Udbini agenti koji su svaki dan tamo bili. Oni su detaljno vodili dnevnike: koliko je koji dan oko Stepinčeva groba prošlo vjernika... koje su župe s hodočašća u Mariju Bistricu svratile u katedralu, koje su pjesme hodočasnici pjevali, što su svećenici propovijedali... tko je uzeo i odnio latice cvijeća i mnoge druge detalje. Glavna preokupacija vlasti bila je da se glas o Stepincu ne širi u narodu i da ne živi, no, tu nije bila riječ o ideji nego o Božjem djelu.

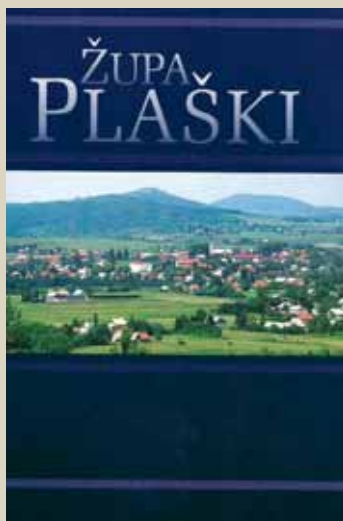
U knjigama o njegovu životu čitamo i kako je bio zabrinut zbog podijeljenosti Hrvata u tuđini, nakon egzodusa. Koliko su do njega stizale informacije?

Svakako da je nadbiskupu u Lepoglavu (od 1946. do 1951.) stizala velika količina časopisa i pisama, no njemu ništa nije uručivano. No, želim reći da se tom materijalu, nažalost, nedopustivo izgubio svaki trag, i to u slobodnoj Hrvatskoj 1993.

Poslije su mu, tijekom njegova života u Krašiću (1951.-1960.), povremeno dolazili naši iseljenici te ga informirali o prilikama u svijetu, pojedini su mu krišom donosili određene tiskovine, koje su njemu bile jako zanimljive. Iz njih je uspijevao prosuđivati o teškoćama koje su nastale kao posljedica progona vjere u Sovjetskom Savezu, s jedne strane, a, s druge strane, stjecao je sliku i o nemilosrdnom kapitalizmu koji je kadar upropastiti čovjekovu vječnu sreću.

A mi zaključujemo: trag njegove duhovnosti zrcali se, među ostalim, i u nepreglednom broju institucija Crkve u Hrvata i među hrvatskim iseljenicima koje nose njegovo ime: od Južne i Sjeverne Amerike, Europe, Australije i Novog Zelanda, čak i Afrike – ime blaženika Crkve u Hrvata širi se svijetom i postaje, riječima mons. Batelje, baštinom čovječanstva. ■

ENG Monsignor Juraj Batelja is the postulator of the cause for, first the beatification, and now the canonisation, of Cardinal Aloysius Stepinac. He is studying the life and work of the Cardinal, and as this year marks the 110th anniversary of the birth of Stepinac and 10 years since he was declared blessed, and as 10 February is the memorial day of his passing, we spoke with Monsignor Batelja.

Višnja Lipošćak (urednica)

ŽUPA PLAŠKI

Župni ured sv. Ane Plaški, Matica hrvatska – Ogulin, 2007.

U povodu 200. obljetnice obnove župe u Plaškom tiskana je monografija o župi koju je inicirao župnik fra Slavko Antunović. Urednica je Višnja Lipošćak. Knjiga ima 219 stranica velikoga formata i obiluje kvalitetnim ilustracijama. "Treba priznati da smo ugodno iznenađeni što smo nakon relativno kratkoga vremena kako je u Plaškom zaživjela jača katolička crkvena zajednica dobili o njoj ovako svestranu znanstvenu monografiju", napisao je u predgovoru biskup gospićko-senjski mons. dr. Mile Bogović.

Nakon uvodnog poglavlja (Željko Mačić) koje donosi opće podatke o naselju i župi Plaški, u nastavku knjige kronološki su izložene glavne sastavnice povijesti Plašćanske doline autora dr. Milana Kruheka, dr. Anđelka Mijatovića, mr. fra Roberta Jolića i popa Mate Pavlića Cerovačkog. Poseban dio čini opis župe od 1995. do danas s potankostima o dolasku Hrvata katolika iz Bosne (Josip Anušić), školstvu u Plaškom (Vlatko Kulić), i djelovanju hercegovačkih franjevac (fra Slavko Antunović) s opsežnom statistikom župe i popisom katoličkih obitelji u Plaškom danas. (Šimun Penava)

Zvonimir Marić (urednik)

25 GODINA ZAVIČAJNOGA DRUŠTVA POSUŠJE U ZAGREBU

ALFA d. d. i Zavičajno društvo Posušje u Zagrebu, Zagreb, 2007.

Na punih 250 stranica u bogato ilustriranoj monografiji o djelovanju zavičajnoga kluba iseljenih Posušaka napisana je povijest o životu poštenog, vjernog, plemenitog i nadasve žilavoga hrvatskog čovjeka iz kršne Hercegovine koji je došao u veliki grad Zagreb i obogatio ga svojim radom i potomstvom. Ova spomenica ima 35 raznih članaka i više autora koji su nam svojim svjedočenjima i dokumentima objasnili najznačajnije djelatnosti kluba u zadnjih 25 godina. Ponosni su što su organizirali i ostvarili podizanje spomenika fra Grgi Martiću u Zagrebu i Posušju, odužili se dr. Matku Jukiću, najomiljenijem Posušaku, svečanom akademijom za njegovih osamdeset godina, a onda i spomen-knjigom, dostojno se odužili preminulima zaslužnim članovima društva donoseći kratku biografiju i sliku četrnaestorice, itd... Povijest župe Posušje napisao je fra Marinko Leko, dekan Posuškog dekanata. (Šimun Penava)

Darko Belušić – Bela

PRIČE IZ STARE TKALČE - PURGERSKA SJEĆANJA

Rabus media, Zagreb, 2007.

Iako nije profesionalni povjesničar, Belušić je na 600 stranica posložio vlastita sjećanja, priče i crtece o ljudima te povijesne podatke o gradu i ulici u kojoj je odrastao i proveo cijeli život. Građu za knjigu u kojoj piše o fakinima, pijancima, lopovima, kurvišima, bludnicama, glumcima, športašima iz Tkalče skupljao je trideset godina, a tvrdi da ima materijala za još barem deset knjiga! Nema mnogo domaćih, a još manje dotepenaca koji znaju da je Tkalčićevom nekada tekao potok Medveščak! Njegov su tok građevinari prije 111 godina skrenuli kod Gupčeve zvijezde i nasuli presušeno korito. Tada je počela priča o Tkalči, danas natiskanoj kafićima, restoranima, trgovinama cipela i nakita... Nakon što je korito bilo nasuto, ulica je i dalje nosila ime Potok, a 1913. godine postala je Tkalčićeva, po povjesničaru i svećeniku Ivanu Tkalčiću. Cijeloga prošlog stoljeća u Tkalči je cvjetao posao: pekarnice, bravarije, šusterarije, praonice, bludilišta...

Pripremio: **Hrvoje Salopek**

TOP lista knjiga

Najprodavaniji domaći naslovi u hrvatskim knjižarama tijekom siječnja 2008.

1. 385	Kako čitati grad Radmila Matejčić 192 str.
2. 360	Naš čovjek na terenu Robert Perišić 339 str.
3. 344	Danas kuham... Ana Ugarković 380 str.
4. 301	Danas kuham 2 Ana Ugarković 252 str.
5. 286	Od seksa do vječnosti Žuži Jelinek 226 str.
6. 221	Tuđmanizam i mesiciizam Zdravko Tomac 403 str.
7. 205	Banana Split Željana Giljanović 160 str.
8. 194	U potrazi za staklenim gradom Željko Malnar i Borna Bebek 356 str.
9. 176	Leksikon hrvatske političke gluposti Snježana Fridrih, 184 str.
10. 156	Moj obračun s KGB-om Zdravko Tomac 250 str.

Najprodavaniji strani naslovi u hrvatskim knjižarama tijekom siječnja 2008.

1. 2.087	Tajna Rhonda Byrne 216 str.
2. 775	Mir i Kazna Florence Hartmann 250 str.
3. 694	Nevjernica – moj život Ali Ayaan Hirsi 427 str.

Anketu prikuplja i obrađuje KIS - knjižni informacijski sustav. Više o KIS-u na stranicama www.knjiga.hr.

Žrtve rata i poraća **ŽRTVOSLOV RUŠEVA, DJEDINE RIJEKE, SOVSKOG DOLA, PAKE I IMRIJEVACA**

Hrvatsko društvo političkih zatvorenika, Podružnica Osijek, Ogranak Đakovo, 2007.

Knjiga je svjedočanstvo o 280 žrtava Drugoga svjetskog rata i poraća u selima požeškoga kraja – u Ruševu, Djedinoj Rijeci, Sovskom Dolu, Paki i Imrijevcima, a donesena je prema navodima u literaturi i tisku te dopunjena svjedočanstvima rodbine žrtava i suvremenika događaja. Žrtve među pripadnicima Oružanih snaga navedene su prema podacima iz arhiva

Društva ratnih veterana "Hrvatski domobran" u Požegi, a vrijedni su i podaci koje su prikupili Mijo Dukić, župnik u Slavonskom Kobašu, rodom iz Bučja kod Pleternice, i Lojzo Butorac iz Siska, rodom iz Djedine Rijeke. Žrtvoslov je posvećen ratnim i poratnim žrtvama Hrvata i drugih mještana tih sela stradalih kao žrtve partizanskog pokreta i komunističkog režima nakon rata.

Javor Novak **DOSANJANI JADRAN – PLOVIDBE OD SAVUDRIJSKE VALE DO LOKRUMA**

Sveučilišna knjižara, Zagreb, 2007.

"Dosanjani Jadran" zbirka je jedriličarskih putopisa u kojoj autor donosi izvještaje s plovidbi doživljenih na nekoliko jadrilica, a kroz četrdeset i šest poglavlja opisuje brojne lokalitete, otoke, kanale, uvale, pučnu i podmorje. Na taj način otkriva izvornu ljepotu jadranskoga krajolika bilo da plovi u vodama gornjeg Jadrana ili u kornatskom arhipelagu, pod obalama srednjodalmatinskih otoka ili među Elafitima

nadomak Dubrovniku, do pučinskih otoka Sveca i Lastova, ili pak do Korčule i Mljeta s morskim jezerima. Napetost pričanja proizlazi iz otežane dostupnosti nekih putnih postaja i prirodnih nedaća koje iskravaju pri plovidbi uvjetovanoj najčešće mlošču hirovitih vjetrova. Novak tom knjigom daje prilog suvremenoj hrvatskoj književnosti koja gotovo nema literarnih djela te tematike. Stoga bi ona, kako se ističe u predgovoru, mogla biti poticaj svima da se potrudie posjetiti i plovidbom upoznati najprivlačniji dio svoje domovine – jadransku obalu i otoke.

Andrija Vučemil **...BIO JEDNOM JEDAN OTOK... GOLI OTOK...**

Riječki nakladni zavod, Rijeka, 2007.

Ova zbirka pjesama Andrije Vučemila podijeljena je u tri raznorodna ciklusa kroz koje autor iskustveno progovara o životu na Golom. Iako Goli otok u zemljopisnom smislu zaista postoji, u literaturi nije postao činjenicom. Stoga ta zbirka, tematski gledano, znači novinu u hrvatskome književnom stvaralaštvu jer se o njemu dosad pisalo samo na politički, sociološki ili memoarski način. Vučemil tom knjigom pokazuje da Goli otok nije mit, nego tužna povijesna činjenica kojoj je i sam tijekom pet godina, zbog optužbe za hrvatski nacionalizam, bio svjedokom. Pjesme kojima je tada posijano sjeme dugih su četrdeset godina čekale na objavljivanje, a kada se to napokon ostvarilo, jedan ciklus te zbirke pod nazivom "Bio jednom jedan otok" nagrađen je na natječaju u Bugarskoj.

...Bio jednom jedan otok... Goli otok... Andrija Vučemil

Svi pjevali za Đorđa

Do posljednjeg je mjesta na koncertu "Svi pjevaju" u čast Đorđu Novkoviću bio ispunjen KC Dražena Petrovića. Nevjerojatno je, a to se još jednom potvrdilo u Ciboni koliko je hitova napisao Đorđe Novković, a da uopće toga nismo svjesni. "Stari Pjer" uz zvuke usne harmonike, otvorio je i sa svim izvođačima završio jedan od najvećih glazbenih spektakla u ovoj sezoni.

Na stageu su se redala najveća imena domaće estrade - od Borisa Novkovića, Vlade Kalembera, Duška Lokina, Jelene Rozge, Petra Graše, Severine, Colonije, Tonija Cetinskog, do Čobija i Proarti, Nede Ukraden i Miše Kovača koji je podigao dvoranu na noge izvedbom pjesme - "Ostala si uvijek ista". Boris Novković, na kraju, premda umoran, od svih priprema, bio zadovoljan kako je protekao glazbeni hommage njegovome ocu.

Dražen Zečić održao koncert u Ciboni

Splitski pjevač Dražen Zečić održao je početkom veljače u zagrebačkom Košarkaškom Centru "Dražen Petrović" veličanstven koncert pred sedam tisuća obožavatelja. Jedan od trenutno najpopularnijih hrvatskih pjevača pjevao je puta tri sata pred mnoštvom okupljenih fanova koji su Ciboninu dvoranu ispunili do posljednjeg mjesta. Već na taktove prve pjesme "Oprosti svijete", naslovne skladbe njegovog posljednjeg istoimenog studijskog albuma cijela je dvorana zajedno sa Zečićem zapjevala njegov novi hit. Koncert je bio dio humanitarne akcije pod nazivom "Pružimo ruku prijateljstva i ljubavi", koju provodi Zavičajni klub hercegovačkih studenata u suradnji sa Hrvatskom ligom protiv raka i Hrvatskom humanitarnom udrugom "Cor unum". Koncert se su pokroviteljski podržali Vlada Republike Hrvatske, Poglavarstvo grada Zagreba i Vlada županije zapadnohercegovačke. Za mamograf je koncertom prikupljeno 250.000 kuna.

HMI POZIVA NA DRUGI SUSRET KLAPA IZ HRVATSKOG ISELJENIŠTVA

Hrvatska matica iseljenika organizira ove godine *Drugi susret klapa iz hrvatskoga iseljeničtva u domovini*, koji će se održati od 29. lipnja do 5. srpnja 2008. Klapska pjesma njeguje se i izvan granica Republike Hrvatske, u mnogim zemljama u kojima žive Hrvati, doslovce na svim kontinentima. Želja nam je predstaviti hrvatske iseljeničke klappe u domovini i pružiti im prigodu da upoznaju njezine ljepote, posebice mjesta i gradove u kojima se njeguje klapska pjesma. Drugi susret klapa održat će se od 29. lipnja do 5. srpnja 2008., a zamišljen je kao turneja sa šest koncerata. Prvi koncert održat će se u Zagrebu, a posljednji, 5. srpnja u Omišu na Festivalu dalmatinskih klapa. Planiramo koncerte i u Šibeniku, Kaštelima, Cavtatu ili Supetru te gostovanje u Tomislavgradu u BiH. U svakom od mjesta na koncertima će, uz gostujuće klappe hrvatskih iseljenika, nastupiti i jedna ili dvije domaće klappe.

Uvjeti sudjelovanja. Hrvatska matica iseljenika plaća članovima klapa troškove hotelskoga smještaja, prehrane i prijevoza od dolaska u subotu 28. lipnja do završetka turneje u nedjelju 6. srpnja nakon doručka. Klappe same plaćaju troškove svojeg putovanja do Zagreba i povratak iz Hrvatske.

Sudionici Na susret pozivamo hrvatske pjevačke skupine čiji članovi na repertoaru imaju klapske pjesme. Prednost imaju sku-

pine koje pjevaju *a capella*: muške klappe, muške klappe s vodećim ženskim glasom, ženske ili mješovite klappe.

Koncerti Klappe trebaju na svakom koncertu otpjevati dvije hrvatske klapske pjesme te jednu tradicionalnu pjesmu iz zemlje iz koje dolaze, ali otpjevanu na klapski način. Svaka je klapa dužna poslati Hrvatskoj matici iseljenika snimku (CD) s desetak hrvatskih klapskih pjesama iz svog repertoara od kojih će biti izabrane i klapi predložene pjesme za nastup na koncertima. Isto se odnosi i na pjesme zemalja iz kojih klappe dolaze. Na kraju svakog koncerta sve klappe zajedno otpjevat će zajedničku pjesmu/pjesme čije će im note poslati Hrvatska matica iseljenika. Klappe sudionice dužne su nastupiti na svim predviđenim koncertima tijekom turneje, te na pokusima uoči svakog koncerta.

Prijave za sudjelovanje Svoje prijave u pisanom obliku molimo uputite odmah, a najkasnije do 15. ožujka 2008. na adresu Hrvatske matice iseljenika. Uz prijavu treba priložiti CD sa snimljenim pjesmama, biografiju klape, popis članova i jednu fotografiju u boji. Organizator pridržava pravo izbora klapa.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA ZAGREB
Srebrenka Šeravić, prof.
e-mail: folklor@matis.hr

Belanova rijeka snova

Albumom "Rijeka snova" splitski se glazbenik Neno Belan sa skupinom Fiumens nakon petogodišnje diskografske stanke vratio na pozornicu. Specifičnost je albuma što je na njemu mjesto pronašlo pet festivalskih pjesama koje je publika izuzetno dobro prihvatila. Riječ je o Neninu desetom studijskom uratku, a on nam je otkrio zašto smo toliko dugo čekali na njega. "Kada sam bio mlađi smatrao sam da trebam češće izdavati albume kako bih si stvorio reputaciju u glazbenom svijetu, a kada sam stvorio ime, shvatio sam da trebam usporiti i ne raditi pjesmu za pjesmom. Stoga je ovaj album napravljen temeljito. Na njemu je deset ravnopravnih pjesama, i na neki je način kolekcija singlova", objašnjava Neno.

Jedna nova Nina

Onih 1200 obožavatelja Nine Badrić koji su uspjeli nabaviti ulaznicu za njezin koncert, promociju najnovijeg albuma "07", upoznali su jednu novu Ninu. Šarmantna i koketna, a opet šaljiva i s dozom bahatosti, Nina je uživala u svakoj sekundi promocije koju su ona i njezin najbliži suradnik, gitarist, aranžer i producent Ante Gelo pripremali posljednjih tjedana. Da je album "07" na tržištu samo nešto više od mjesec dana ni po čemu se nije mogao osjetiti kod publike u kongresnoj dvorani Hypo centra. Od prve do posljednje pjesme, a potom još i dva bisa, od kojih je jedan bio planiran, a drugi čista improvizacija atmosferom ponesenih glazbenika, publika ju je s jednakim zadovoljstvom pratila u glas. I starije pjesme poput "Ja za ljubav neću moliti" i najnovije kao što je "Da se opet vratim tebi", veliki je zbor otpjevao s Ninom uglas. "Koncert mog života? Ma to sigurno ne. Ali najbolja promocija albuma u karijeri, to svakako...", rekla nam je Nina nakon dvosatnog koncerta.

Pripremio: **Toni Kovač**

HR TOP 10

zabavna

- 1 Baruni**
- Uzmi sve
Hit Records
- 2 Dražen Zečić & Anđela Kolar**
- Nema ništa
Croatia Records
- 3 Hari Varešanović & Žera**
- Dok Miljacka protiče
Hit Records
- 4 Mate Bulić**
- Nije čaša kriva što je čaša
album: Kako Mi Je, Tako Mi Je, 2007. /
Hit Records
- 5 Jasmin Stavros**
- Ja sam kriv
album: Nemoj se udavati, 2007. /
Hit Records
- 6 Leo i Trenk**
- Naša ljubav od svega je jača
Hit Records
- 7 Halid Bešlić**
- Čardak
album: Halid Bešlić 08, 2008. /
Hit Records
- 8 Prva liga**
- Da sam tebe sreo ranije
album: Zlatne Žice Slavonije, 2006. /
Hit Records
- 9 Miroslav Škoro**
- Daleko je kuća moja
Hit Records
- 10 Milo Hrnić**
- Postelja
album: Za Sva Vremena, 2008. /
Croatia Records

pop&rock

- 1 Luka Nižetić**
- U mislima
album: Slobodno Dišem, 2007. /
Menart
- 2 Nina Badrić**
- Da se opet tebi vratim
album: 07, 2007. /
Aquarius Records
- 3 Toše Proeski**
- Igra bez granica
album: Igra Bez Granica, 2007. /
Hit Records
- 4 Toše Proeski**
- Još i danas zamiriši trešnja
album: Igra Bez Granica, 2007. /
Hit Records
- 5 Antonija Šola**
- Zabranjena pjesma
(volim te) album: Andele, 2007. /
Dallas
- 6 Jinx**
- Na zapadu
album: Na zapadu, 2007. /
Dallas
- 7 Marija Husar**
- Nisam kriva
album: Familija, 2007. /
Aquarius Records
- 8 Urban & 4**
- Limun
Croatia Records
- 9 Gibonni ft. Urban & Maja Azucena**
- Posoljeni zrak i razlivena tinta [Acoustic live]
album: Acoustic/Electric, 2007. / Dallas
- 10 T.B.F.**
- Smak sveta
album: Galerija Tutnplok, 2007. /
Menart

Pletenje se prenosi genetskim kodom

Željko Pušić, temperamentni Bračanin i arheolog po struci, odrastao u Vrgorcu, svestrana i neobična osobnost, već dvadeset godina slovi kao jedan od najboljih hrvatskih majstora ručnog tkanja. Štoviše, povjesničari umjetnosti

njegove radove smatraju jedinstvenima i svjetski vrijednima, a njegova djela odijevaju estete zaljubljene u unikatne umjetničke radove. - Ono što mene zanima je neovisna kreativnost. Rekao bih da genetska odrednica hrvatskog naroda tu može odigrati veliku ulogu. Gledajte, moja majka je imala zlatne ruke. Nije slučajno prekrasno šila, plela i vezla. Hoću reći da neki narod genetski posjeduje neku vještinu. Nije slučajno kustosica Željka Zdelar u predgovoru moje zadnje izložbe pronašla poveznicu između mojih kreacija i starohrvatskog pletera. Pletenje se prenosi genetskim kodom, naglašava Željko.

Spalatine opet europske prvakinje

Nakon što su po drugi put postale europske prvakinje u navijačkom športskom pom-pom plesu, splitske cheerleadersice "Spalatine" spremaju se osvojiti svijet. Na nedavno održanom trećem prvenstvu Elite cheerleading Beach Cup najmlađe Spalatine osvojile su zlato u kategoriji pee wee kadeti, kao i njihove starije kolegice koje su bile najbolje u kategoriji senior group dance, dok su Kristina Radović i Maja Jelić, u kategoriji senior double dance, osvojile srebro. Natjecanje na kojemu su Spalatine pobijedile neke od najboljih europskih timova održano je u Tropical Islands Resortu u blizini Berlina, a sljedeća destinacija na kojoj se djevojke namjeravaju dokazati je Florida, gdje će splitske navijačice dobiti priliku cijelom svijetu pokazati kako se navija.

Nahranimo lipicance!

Provodeći akciju "Pomozimo lipincima" dvije su jahačice iznenadile Zagrepčane jašući Cvjetnim trgom. Potkraj prošle godine prekrasni su konji vraćeni napokon iz "srpskog progonstva" i vraćeni kući u Lipik, njihovo prirodno obitavalište. Akcijom koja je pobudila pozornost mole se građani da za njih – do osnivanja Državne ergele lipicanaca koja će se brinuti o njima – doniraju hranu ili novčane priloge.

Delicije kod Ane

- Ljudi mi često ne vjeruju da se sve zaista odvija u mom stanu i da se kuhanje doista događa "Kod Ane" – priznala je s kakvim se komentarima ponekad susreće najpoznatija i najomiljenija hrvatska TV kuharica Ana Ugarković. U novom nizu emisija Ana će kao i dosad ugošćavati drage joj prijatelje, među kojima će se naći i neki poznati ljudi. – Iako se čini da kuham samo za goste, uvijek napravim više, tako da se i dečki iz TV ekipe mogu najesti. Vjerujem da tijekom snimanja svake emisije čitavoj ekipi cure sline, no u svakoj se emisiji jasno može vidjeti da radim s ljudima koji obožavaju hranu, jer na televiziji jela ponekad izgledaju još sočnije nego uživo – zaključuje kulinarska majstorica.

Za trudionicu u Petrovoj skupljeno 3,5 milijuna kuna

Milijun i sedamsto tisuća kuna prikupljeno je u humanitarnoj akciji HTV-a "Petrova trudionica" namijenjenoj obnovi Odjela trudničke patologije II Petrove bolnice u Zagrebu. Ukupno su prikupljena 3,5 milijuna kuna, što je i bila svrha akcije namijenjene poboljšanju uvjeta bolničkog boravka budućih majki na Odjelu. Na HTV-u je bio organiziran "call centar" u kojem su na 50 telefona izmjenjivale poznate osobe iz političkog, gospodarskog i kulturnog života, a nastupili su i brojni glazbenici.

Marinina "Porculanska lutka" zadržila svijet

Fotografija mlade i perspektivne Osječanke Marine Filipović proglašena je krajem prosinca najboljom fotografijom te je zbog toga krasila naslovnicu za siječanj i veljaču 2008. prestižnog francuskog časopisa Photo, koji je i objavio natječaj. Marinina fotografija izabrana je između 50.000 uradaka. Porcelain Doll fotografija je o kojoj bruji cijeli Osijek i okolica. - Naslovnica u Photu bila mi je najbolji dar za 22. rođendan jer sam baš na taj dan doznala da je moja Porculanska lutka najbolja. Ushićena sam i ponosna – radosno je rekla Marina.

SUPER BOWL U ZNAKU DVOJICE HRVATA

Naši iseljenici se tradicionalno okupljaju u njujorškom etničkom predjelu Astoria po hrvatskim restoranima i klubovima uvijek kad se igraju velike utakmice u kojima sudjeluje hrvatska reprezentacija u svim sportovima, a s posebnom pažnjom su gledali Super Bowl jer su u finalu američkog nogometa bila dva Hrvata - Bill Belichick, trener Patriotsa i David Diehl, igrač New York Giantsa. "Ponosni smo na njihove uspjehe", izjavio je Vedran Nazor, predsjednik Hrvatsko-američke akademije i veliki promotor hrvatskih sportaša u Americi. Nakon pobjede Giansta u prvom planu bio je David Diehl. Mladić

koji uvijek kad je slobodan od treninga ili gostujućih utakmica, posjeti Hrvatski centar i Crkvu na Manhattanu gdje poslušaju misu na hrvatskom jeziku. Super Bowl su naši iseljenici pratili i u klubu Rudar i Istra klubu na Astoriji. Hrvati su poznati kao dobri nogometaši širom Amerike gdje su osnovani brojni iseljenički nogometni klubovi istog imena - Croatia. Jedan od najstarijih HNNK Croatia nogometni klub iz New Yorka u travnju obilježava 40 godišnjicu postojanja koju će, tvrdi predsjednik Tomislav Radalj proslaviti u Hrvatskom centru na Manhattanu. Šapuće se da bi se slavlju mogao pridružiti i David Diehl sa svojim prijateljima iz New York Giantsa. Zbog velike tetovaže hrvatskog grba koju ima na ruci suigrači ga na treninzima znaju nazivati i Croat!

Napisala: **Nikolina Petan Šutalo**

VATRENI IZGUBILI OD NIZOZEMSKJE

Hrvatska nogometna reprezentacija doživjela je poraz u prvom pripremnom susretu uoči nastupa na Europskom prvenstvu, koje će se u lipnju održati u Austriji i Švicarskoj. Na nesretnom terenu u Splitu, u kojem Vatreni još nisu okusili slast pobjede, Hrvatska je s 3:0 izgubila od vrlo jake Nizozemske, što je najuvjerljiviji domaći poraz Vatrelih.

Igra naše reprezentacije bila je posve neprepoznatljiva i jedna od najgorih predstava od kada je Slaven Bilić preuzeo hrvatsko kormilo.

IZVRJNI RUKOMETASII ZAGREBA

Rukometaši Zagreb Croatia osiguranja pobijedili su španjolski Portland San Antonio s 29:23 (15:12) u prvome kolu drugog kruga Lige prvaka. Zagrepčani su pred 8000 gledatelja u Domu sportova izvrsnom igrom svladali španjolske internacionalce u čijim redovima igraju hrvatski reprezentativci Ivano Balić i Davor Dominiković te bivši reprezentativac, iskusni vratar Valter Matošević.

Rukometašice Podravke Vegete bez većih su se problema plasirale u četvrtfinale Kupa pobjednica kupova.

KOŠARKAŠIMA ZADRA 1. KUP HRVATSKE

Košarkaši Zagreba Croatia osiguranja po prvi su put u svojoj povijesti osvojili titulu Kupa Krešimira Čosića. Nakon što su u polufinalnoj utakmici tijesno pobijedili višestruke pobjednike ovog Kupa, Zadrane (koji su do sada 6 puta osvajali Kup, a od toga zadnje tri godine zaredom) popularni 'Mravi' uspjeli su pobijediti Cibonu i priuštiti svojoj publici u dvorani u Trnskom veliko slavlje.

Nakon Zadrana Cibona i Split su po 5 puta osvajali Kup Krešimira Čosića, dok je ovo prva titula uopće za košarkaški klub iz Zagreba kojeg zadnjih pola godine vodi iskusni trener Željko Pavličević. Uspjeh je tim veći ako se zna da u Zagrebu ne igra nijedan strani igrač i da okosnicu momčadi čine mahom mladići od 20 do 22 godine.

Košarkašice Gospić Croatia osiguranja plasirale su se u četvrtfinale FIBA-ina Eurokupa.

SAVRŠEN NIZ BLANKE VLAŠIĆ

Nakon Goetheborge, Arnstadta i Banske Bystrice, najbolja hrvatska i svjetska skakačica u vis Blanka Vlašić slavila je i na četvrtom mitingu zaredom u novoj sezoni, BW-Bank mitingu u Karlsruheu.

Blanka je otvorila sezonu dvoranskih nastupa pobjedom na Samsunggalan 2008. mitingu u Goetborgu sa skokom od 201 centimetara što je novi rekord mitinga. Potom je u njemačkom Arnstadtu potvrdila sjajan start u 2008. godini, slavivši skokom od 203 centimetra što je u tom trenutku bio najbolji rezultat sezone. Blanka je samo u tri nastupa uspjela više puta preskočiti 2 metra od svih skakačica u vis zajedno. Nakon što je u Banskjoj Bystrici s preskočenih 204 centimetra postigla novi najbolji rezultat ove godine u svijetu, Blanka je u Karlsruheu i četvrti put zaredom letila preko 2 metra, a ovaj se put letvica zaustavila na 202 centimetra.

Blanka je pokušala srušiti i 205 cm, novi rekord mitinga, no tri puta je rušila letvicu.

DVA ZAGREPČANA NA SKIJAŠKOM POSTOLJU

Prvi put u povijesti hrvatskog skijanja, 3. veljače 2008. imali smo dva skijaša na postolju. Ivica Kostelić i Natko Zrnčič Dim zauzeli su drugo i treće mjesto u posljednjoj superkombinaciji sezone u francuskom Val d'Isereu, a bolji od njih dvojice bio je samo Amerikanac Bode Miller, vodeći skijaš u Svjetskom kupu. Tim je rezultatom Ivica osvojio srebrnu medalju u ovoj disciplini dok je 21-godišnji Zagrepčanin Natko Zrnčič Dim stigao do svog prvog postolja i najboljeg rezultata u karijeri.

Natko je bio osmi u spustu što je fantastičan rezultat ako znamo da su ispred njega bili samo najbolji spustaši svijeta, većinom stariji oko deset godina, dok je Ivica bio izvrstan 12. U slalomu ih je samo Miller s više od dvije sekunde prednosti iz spusta pretekao, iako mu se prednost pred Ivicom istopila na samo 38 stotinki sekunde. Ivica je bio najbrži u slalomskoj vožnji, a Natko je imao pet vrijeme.

To je ujedno bio lvičin treći vikend zaredom na postolju (nakon 3. mjesta u klasičnoj kombinaciji u Kitzbuehelu i 2. u superkombinaciji u Chamonixu). Vikend u Kitzbuehelu Ivica će pamtit i po prvim osvojenim bodovima u spustu. U tom poznatom austrijskom skijaštvu osvojio je 29. mjesto i time postao 17. skijaš u povijesti kojemu je uspjelo osvojiti bodove u svim disciplinama Svjetskog kupa. A fantastičnu formu dokazao je i 3. mjestom u slalomu u Garmisch-Partenkirchenu, što mu je najbolji rezultat u ovoj disciplini ove sezone. Uz to treba istaknuti kako je Ivica svaki nastup u slalomu i kombinaciji završio u top 10 što je potvrda njegove forme koja podsjeća na najuspješnije dane njegove karijere.

Prije Val D'Iserea najbolji Natkov rezultat bilo je deveto mjesto iz Wenjena, a ove sezone je još uzimao bodove u Chamonixu (9) i Beaver Creeku (13). Sve bodove Natko je uzeo u superkombinaciji, koja je tako postala hrvatska disciplina u muškom Svjetskom kupu.

PORAZ FED REPREZENTACIJE

Hrvatska ženska teniska reprezentacija ipak neće igrati u kvalifikacijama za Svjetsku skupinu, elitni razred Fed Cupa. Najbolje hrvatske tenisačice izgubile su protiv reprezentacije Japana s uvjerljivih 4:1 pa će u kvalifikacijama za ostanak u Svjetskoj skupini II igrati protiv reprezentacije Srbije. Bio je to najteži mogući izbor za izabranice Gorana Prpića jer je reprezentacija Srbije trenutno među najboljima u svijetu.

Susret će se igrati 26. i 27. travnja u Hrvatskoj, a još nije odlučeno na kojoj podlozi i u kojem gradu.

Inače prema najnovijoj ranking listi tenisača, najbolji je po prvi put plasiran Ivo Karlović zadržavši 23. mjesto. Ljubičić je sada mjesto iza njega, a Marin Čilić zadržao se na 39. poziciji.

Pakleni nižu uspjehe

Fascinantan je podatak kako je naša reprezentacija na sedam natjecanja odigrala šest polufinala te osvojila četiri medalje. To nijedna druga svjetska reprezentacija nije postigla u zadnje vrijeme

Hrvatska rukometna reprezentacija osvojila je srebrnu medalju na Europskom prvenstvu u Norveškoj. U finalnom susretu u Lillehammeru Danska je bila bolja s 24:20 (13:10). Skandinavci su inače jedina momčad koja je pobijedila Paklene na ovome natjecanju, prvi put u drugom dijelu po skupinama, a zatim i u finalu.

Fascinantan je podatak kako je naša reprezentacija na sedam natjecanja odigrala šest polufinala te osvojila četiri medalje. To nijedna druga svjetska reprezentacija nije postigla u zadnje vrijeme te su Pakleni i dalje konstanta svjetskog i europskog vrha.

Ivano Balić proglašen je najboljim srednjim vanjskim prvenstva, a s Dancem Christiansenom i Francuzom Karabatićem (čiji je otac Hrvat iz Trogira) dijeli vrh liste najboljih strijelaca. Igor

Vori najbolji je obrambeni igrač kontinentalne smotre.

Srebrna medalja do sada je najveći uspjeh hrvatskog rukometa na Europskom prvenstvu i stoga su svi bili zadovoljni nastupom naše reprezentacije. Posebno ako se zna da samo 15 dana prije početka prvenstva situacija u reprezentaciji nije bila nimalo ružičasta. Na prvanstvo smo morali otići bez najboljih desnih krila na svijetu Mirze Džombe i Vedrana Zrnića, a najbolji igrač svijeta Ivano Balić zbog ozljede trbušnog

zida (zbog koje je morao pauzirati više od mjesec dana) bio je pod velikim upitnikom oko nastupa. Istodobno, na pripremama su se ozlijedili naši najbolji strijelci Petar Metličić i Blaženko Lacković koji nisu odigrali nijednu pripremnu utakmicu.

Unatoč svemu tome, Pakleni su čvrsto stisnuli zube i ovo prvenstvo odigrali iznad svih očekivanja, s velikom srčanošću, boreći se do zadnjeg atoma snage i zbog toga su zavrijedili samo najveće čestitke.

U prvoj utakmici protiv Poljske, aktualnih svjetskih viceprvaka, Pakleni su najbolje pokazali što mogu. Briljantna igra, najbolja obrana na svijetu i izvedba za pamćenje vratila je optimizam svima kako bi mogli dogurati do kraja. U najtežoj skupini na prvenstvu završili smo prvi sa svim pobjedama, ispred Poljske, Češke i Slovenije, u drugom krugu smo bili bolji od Crne Gore, izgubili do Danaca i odigrali neodlučeno protiv domaćina Norveške. U polufinalu nas je čekala Francuska, momčad s kojom smo oduvijek igrali vrlo teško i koja nas je na zadnjem SP u Njemačkoj u četvrtfinalu izbacila iz daljnjeg natjecanja. Bila je to prilika za 'osvetu' igrača, na koncu smo izašli kao pobjednici ali teško ranjeni i ozlijeđeni.

Malo je nedostajalo do zlata, no treba priznati kako su Danci ipak bili za nijansu bolji.

Iako je finale donio razočaranje, naši su se rukometaši nedvojbeno kući vratili kao junaci, jer su još jedanput, četvrti put otkako je ova generacija na okupu i otkako je vodi Lino Červar, osvojili medalju na međunarodnoj sceni.

Danci su ovim naslovom izravno izborili plasman na OI u Peking. Branitelj naslova olimpijskog pobjednika Hrvatska morat će izboriti plasman u Peking na kvalifikacijskom turniru koji će se krajem travnja održati u Hrvatskoj, a na njemu će sudjelovati Rusija, Alžir i predstavnik Azije (Japan ili Koreja). Dvije prvoplasirane ekipe otići će na OI. No, kad se zna kako je Hrvatska reprezentacija u prosjeku najmlađa od svih vodećih svjetskih ekipa, možemo samo s nestrpljenjem očekivati Olimpijske igre u srpnju ove godine i Svjetsko prvenstvo sljedeće godine u našoj zemlji. Bit će to prilika da Pakleni svima pokažu tko igra najljepši rukomet na svijetu! ■

Napísala: **Nikolina Petan Šutalo**

Ne propustite publikaciju HMI!

Hrvatski iseljenički zbornik 2008

sa sažetcima na engleskome i španjolskome jeziku, u tematskim cjelinama Znači vremena, Baština, Mostovi, Kroatistički obzori, Povjesnica izvandomovinstva, Duhovnost, Znanost, Šport te Nove knjige donosi obilje zanimljivosti iz svijeta u 47 autorskih priloga, raspoređenih na 450 stranica u tiskanoj verziji i elektroničkoj inačici (www.matis.hr/zbornik).

Među pripadnicima trećega naraštaja iseljenika imamo vrsnih analitičara suvremenih procesa. U ovome godištu Zbornika svojim pisanjem o hrvatskim zajednicama i djelovanjem u domaćim društvima privlače pozornost mladi ljudi hrvatskoga podrijetla.

Tako Hrvatski iseljenički zbornik i ove godine povezuje ljude hrvatskih korijena u 20 zemalja svijeta u kojima žive kao useljenici i njihovi potomci, ili kao pripadnici autohtonih manjinskih zajednica.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA Odjel za nakladništvo

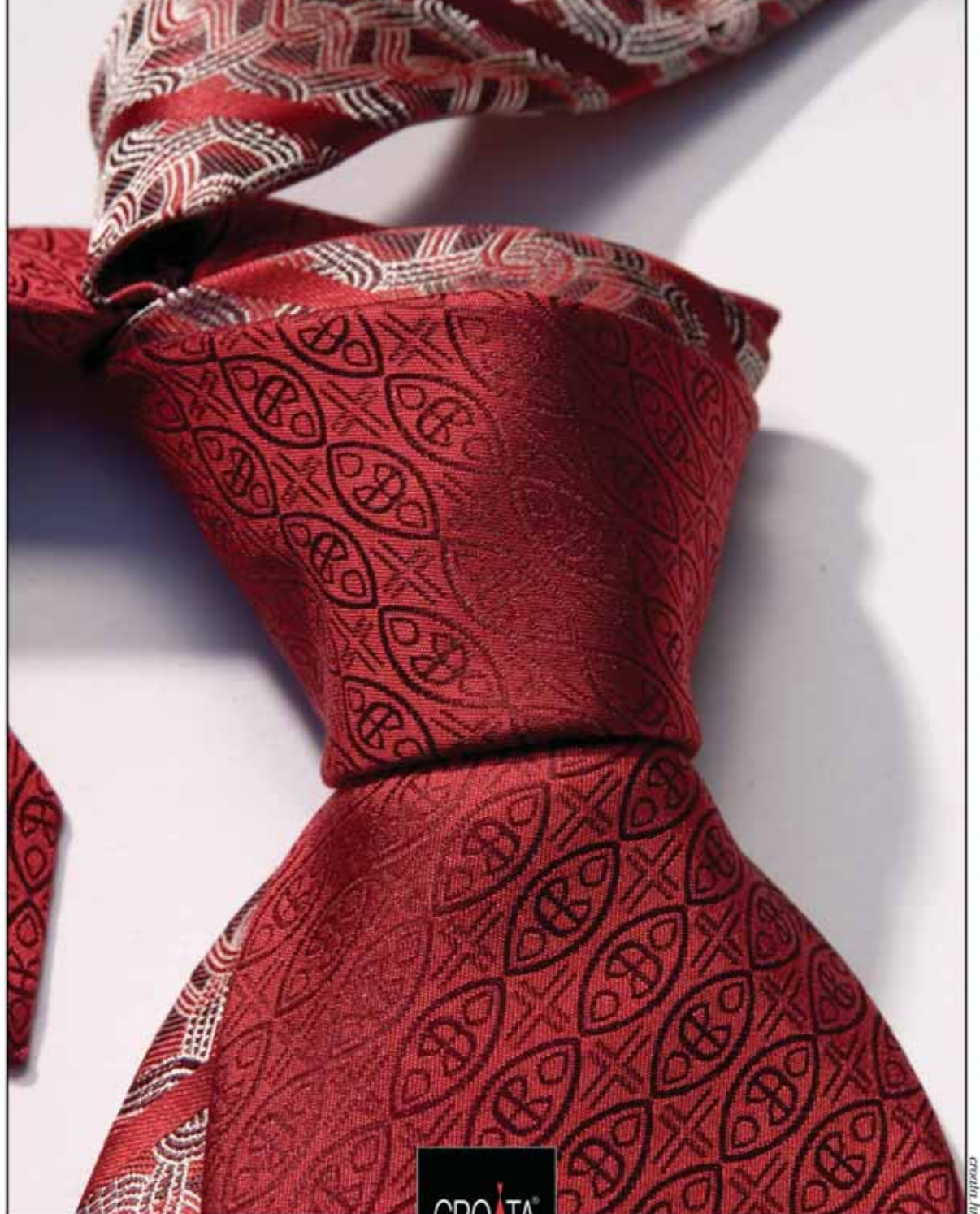
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522 ■ E-mail: matica@maticis.hr

Trg Stjepana Radića 3, 10 000 ZAGREB, HRVATSKA / CROATIA

NA KRAJU OTON

- Sramota! Barem je za vrijeme karnevala mogao upotrijebiti neku atraktivniju masku!

CROATA®

croata.hr

Did you know that the cravat originates from the Croats?

ZAGREB
Ilica 5 (Oktogon),
Kaptol 13

VARAŽDIN
Trg kralja
Tomislava 2

OSJEK
Županijska cesta 2

RIJEKA
Adamićeva 17

ZADAR
Široka ulica 24
(Kalelarga)

SPLIT
Mihovilova širina 7
(Noćni trg)

CAVtat
Hotel Croatia

DUBROVNIK
Pred dvorom 2,
Hotel Excelsior